

Methodische Aanpak Schoolverzuim

Halt.

Ingrado

OPENBAAR MINISTERIE

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Inhoudsopgave

DEEL 1 Methodische Aanpak Schoolverzuim

Visie op aanpak schoolverzuim	4
Infographic MAS	6
Routes aanpak schoolverzuim	7
Fase 1: waarnemen	8
Routekaart A: vermoeden ongeoorloofd verzuim (Fase 2 t/m 4)	10
Routekaart B: luxe verzuim (Fase 2 t/m 4)	20
Fase 5: evalueren	24

DEEL 2 Bijlagen

1. Toelichting MAS	26
2. Taken en verantwoordelijkheden	28
3. Juridisch kader leer- en kwalificatieplicht	32
4. Last onder dwangsom	39
5. Werkwijze OM	43
6. Model-pv Halt-interventie	45
7. Model-pv	48
8. Model aanvullend-pv	54
9. Signaleringsinstrument schoolverzuim	55
10. Standaardverweren luxe verzuim	56
11. Melding sociale verzekeringsbank	57
12. Leeswijzer MAS geactualiseerde versie september 2022	64

Methodische Aanpak Schoolverzuim

Aanhoudend schoolverzuim kan een serieuze bedreiging vormen voor de ontwikkeling van het kind. Om die reden heeft een aantal ketenpartners (Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, Halt en Ingrado) gewerkt aan de actualisering van de Handleiding Strafrechtelijke Aanpak Schoolverzuim uit 2012. Bij deze ketenpartners ontstond de behoefte aan een gezamenlijke visie op de aanpak van het schoolverzuim. In deze visie staat niet de strafrechtelijke kant centraal, maar wordt primair ingezet op preventie en vrijwillige (jeugd)hulp. De gewenste aanpak biedt, afhankelijk van de situatie, ruimte om gemotiveerd andere keuzes te maken. 'Pas toe of leg uit', is dus het motto. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) deelt deze visie en aanpak. De samenwerking heeft begin 2017 geresulteerd in een vernieuwde handleiding voor de aanpak van ongeoorloofd schoolverzuim. De afgelopen periode is door de ketenpartners de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) geactualiseerd en waar nodig herzien.

In de MAS wordt ervan uitgegaan dat er lokaal een overlegstructuur met ketenpartners is ingericht. Deze overlegstructuur is afhankelijk van lokale afspraken. De uitwerking van de MAS kan tussen regio's verschillen. Het is van groot belang om op lokaal niveau afspraken te maken over hoe te werken met de MAS. Voor de implementatie is een handreiking beschikbaar bij Ingrado.

De voorliggende aanpak is dynamisch, wat inhoudt dat een stuurgroep deze – in samenspraak met het veld - periodiek herijkt en waar nodig aanpast. Wij, als vertegenwoordigers van de ketenpartners, onderschrijven deze ontwikkeling en spreken de verwachting uit dat alle partners conform de hier gepresenteerde handleiding gaan werken. Met een uniforme werkwijze kunnen tijdig de juiste interventies ingezet worden, zodat iedere jeugdige met zorgelijk/aanhoudend verzuim een passende plek in het onderwijs houdt of deze zo snel mogelijk vindt.

Vastgesteld Utrecht, maart 2017

herzien, april 2020

laatste versie, maart 2022

laatste aanpassingen, september 2022

(voor de belangrijkste wijzigingen zie bijlage 12)

Visie op aanpak schoolverzuim

Het volgen van onderwijs is essentieel voor de ontwikkeling van een kind en voor het verwerven van een goede plek in de maatschappij. Structureel verzuim kan een voorbode zijn van (ernstige) gedragsproblemen en leidt niet zelden tot criminaliteit. Ook kan schoolverzuim de voorbode zijn van voortijdige schooluitval, waardoor jongeren het onderwijs verlaten zonder diploma en/of startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Werkloosheid of uitkeringsafhankelijkheid kunnen het gevolg zijn.

Gezamenlijke visie van ketenpartners

Ingrado, Stichting Halt, het Openbaar Ministerie (OM) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) hebben – in samenwerking met het ministerie van J&V – deze Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) ontwikkeld vanuit de volgende gedeelde visie:

- I. Het doel van de aanpak is terug-/toeleiding naar een **passend onderwijsprogramma**
- II. **Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp** bij verzuim staat voorop
- III. **Ketensamenwerking** draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim
- IV. De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, **maatwerk** dus

Schakelrol voor leerplichtambtenaar in brede keten van schoolverzuim

Om het 'volgen van onderwijs' voor zo veel mogelijk kinderen te realiseren is een gecoördineerde en optimale inzet van alle betrokken ketenpartners in het sociaal domein en/of de jeugdstrafrechtketen (scholen, gemeenten, RvdK, Halt, politie, gemeentelijke jeugdhulp (wijkteams e.d.), Inspectie van het onderwijs, OM, rechter) vereist. De leerplichtambtenaar vervult in deze gezamenlijke aanpak van schoolverzuim een schakelrol en neemt het initiatief voor een adequaat vervolg op verzuimmeldingen. Dit gebeurt in overleg met de ketenpartners. De leerplichtambtenaar start een verzuimonderzoek zodra verzuim gemeld is en monitort het vervolg. Afspraken over de regie worden lokaal gemaakt. Afhankelijk van de achterliggende redenen en het soort verzuim kunnen verschillende routes worden gevolgd. Terug- dan wel toeleiding naar een passend onderwijsprogramma staat in elke route centraal. Uiteindelijk gaat het om het recht op onderwijs van de jongere en het gezamenlijk met de ketenpartners streven naar *één kind, één gezin, één plan*.

Methodische Aanpak Schoolverzuim

De voorliggende Handleiding Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) is een actualisatie en verbreding van de Strafrechtelijke Aanpak Schoolverzuim (OM en Ingrado, 2012). De handleiding is aangevuld met een signaleringsinstrument voor schoolverzuim om zo een betere afweging tussen, al dan niet vrijwillige, (jeugd)hulp, Halt en strafrechtelijke vervolging te kunnen maken.

De aanpak is zoveel mogelijk methodisch van aard. Daaronder verstaan we in dit document dat elke leerplichtambtenaar op eenzelfde wijze werkt en de uitvoering evalueert. De aanpak is daarom ingericht langs vijf fasen:

1. WAARNEMEN

het probleem signaleren

2. ANALYSEREN

het probleem in beeld brengen en begrijpen

3. PLANNEN

opstellen van een plan om het probleem aan te pakken

4. HANDELEN

uitvoeren van het plan

5. EVALUEREN

effecten vergelijken met beoogde resultaten en daaraan conclusies verbinden

Het methodisch handelen is in dit document uitgangspunt voor de Aanpak Schoolverzuim. De MAS is een dynamisch document, dat continu wordt gemonitord. Periodiek evalueren de ketenpartners gezamenlijk de MAS en waar nodig vindt dan aanvulling of aanpassing plaats. De MAS is een methodische aanpak. In de doorontwikkeling wordt de aanpak breder getrokken waarbij de rol van school en jeugdhulp als het gaat om preventie en zorg (nog) meer een plek krijgen.

Status: pas toe of leg uit

Het doel van de MAS is om binnen 'leerplicht' op een vergelijkbare wijze te werken, met ruimte voor de discretionaire bevoegdheid van de leerplichtambtenaar. Het credo is dan ook 'Pas toe of leg uit'. Iedereen werkt volgens de MAS (Pas toe...), tenzij hij of zij kan motiveren waarom wordt afgeweken (...of leg uit). Zo is, als de problematiek rondom de verzuimende jongere daar om vraagt, direct doorpakken noodzakelijk. Maatwerk is van belang en zodoende kan direct ingrijpen met een zwaardere maatregel door de ketenpartners nodig zijn om in een vroeg stadium opeenstapeling van verzuimmeldingen te voorkomen. Ook in deze gevallen worden de vijf fasen van methodisch handelen doorlopen.

*'Pas toe
of leg uit'*

In de bijlagen is relevante aanvullende informatie over de MAS opgenomen.

- In [bijlage 1](#) is meer informatie te vinden over de aanleiding en achtergrond van de MAS.
- In [bijlage 2](#) staan de taken en verantwoordelijkheden van de diverse betrokken partijen beschreven.
- In [bijlage 3](#) is een samenvatting te vinden van het juridisch kader (leer- en kwalificatieplicht, soorten verzuim en vrijstellingsregels voor inschrijving dan wel schoolbezoek).
- In [bijlage 4](#) staat een beschrijving van 'last onder dwangsom'.
- In [bijlage 5](#) is de werkwijze van het OM weergegeven.
- In [bijlage 6](#), [bijlage 7](#) en [bijlage 8](#) staan respectievelijk het model-pv Halt (ook mini-pv), model-pv en model aanvullend pv.
- In [bijlage 9](#) is het signaleringsinstrument schoolverzuim (zie stap 5) omschreven.
- In [bijlage 10](#) is een overzicht van de standaardverweren bij luxe verzuim en wijze waarop leerplichtambtenaren daarmee om kunnen gaan.
- In [bijlage 11](#) is een werkinstructie melding Sociale Verzekeringsbank opgenomen. Dit is een instrument om de kinderbijslag van kwalificatieplichtigen bij schoolverzuim op te schorten of te schorsen.
- In [bijlage 12](#) is een leeswijzer opgenomen. Hier is te vinden op welke punten de MAS in maart 2022 is aangepast.

Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS)

EEN GEZAMENLIJK PLAN VOOR IEDER KIND

Ingrado, Stichting Halt, het OM en de Raad voor de Kinderbescherming hebben de Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS) ontwikkeld vanuit de volgende gedeelde visie:

- I** Het doel van de aanpak is terug-/toeleiding naar een passend onderwijs-programma
- II** Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop
- III** Ketensamenwerking draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim
- IV** De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, maatwerk dus

'PAS TOE OF LEG UIT'

Afwijken van de MAS? Dat kan, mits gemotiveerd. Maatwerk is van belang. Vroegtijdig ingrijpen met een zware interventie kan nodig zijn om een opeenstapeling van verzuim en problemen te voorkomen. Ook in dat geval doorloopt u de 5 fasen van methodisch handelen.

DE LEERPLICHTAMBTENAAR

- vervult de schakelrol voor gecoördineerde en optimale inzet van alle betrokken ketenpartners.
- neemt het initiatief voor een adequaat vervolg op de verzuimmeldingen. Dit gebeurt in overleg met de ketenpartners en vanuit ieders eigen verantwoordelijkheid.
- start een verzuimonderzoek bij het constateren van gemeld verzuim en monitort het vervolg. Afspraken over de regie worden lokaal gemaakt.

Routes aanpak schoolverzuim

FASE 1 Waarnemen

- STAP 0:** Vooraf
STAP 1: Interventie en melding door de school
STAP 2: Contact met de school over de melding
STAP 3: Keuze voor routekaart: wel/geen luxeverzuim:
• Vermoeden van luxeverzuim: **ROUTEKAART B**
• Alle andere gevallen: **ROUTEKAART A**

FASE 2 Analyseren

- ROUTEKAART A: Ongeoorloofd verzuim, niet zijnde luxeverzuim**
STAP 4: *Optioneel:* overweeg een kennisgevingsbrief van de leerplichtambtenaar
STAP 5: Onderzoek leerplichtambtenaar: vaststellen ongeoorloofd verzuim
STAP 6: Brief naar ouders/jongere
- ROUTEKAART B: Luxeverzuim**
STAP 4: Ga na of een waarschuwing van de leerplichtambtenaar volstaat
STAP 5: Onderzoek leerplichtambtenaar
STAP 6: Oproepen ouders voor verhoor

FASE 3 Plannen

- ROUTEKAART A: Ongeoorloofd verzuim, niet zijnde luxeverzuim**
STAP 7: Keuze voor de route
• Route: vrijwillige (jeugd)hulp
• Route: Halt-interventie schoolverzuim
• Route: dwang in een civiel kader
• Route: dwang in een strafrechtelijk kader
• *Alternatieve overwegingen: combinatie van routes/last onder dwangsom*
- Er kan uitdrukkelijk ook worden gekozen voor een combinatie van routes. De routes zijn niet volgordeijk. Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop. De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is. Maatwerk dus.
- ROUTEKAART B: Luxeverzuim**
STAP 7: Keuze voor opmaken pv

FASE 4 Handelen

- ROUTEKAART A: Ongeoorloofd verzuim, niet zijnde luxeverzuim**
STAP 8: Uitvoeren gekozen route
• Route: vrijwillige (jeugd)hulp
• Route: Halt-interventie schoolverzuim
• Route: dwang in een civiel kader
• Route: dwang in een strafrechtelijk kader
- ROUTEKAART B: Luxeverzuim**
STAP 8: Uitvoeren gekozen route

FASE 5 Evalueren

- STAP 9:** Terugkoppeling resultaten naar school en ketenpartners
STAP 10: Evalueer samen met de ketenpartners de gemaakte keuzes

1 Fase 1 - Waarnemen

Absoluut verzuim komt via gemeentelijke controle in beeld en wordt dan opgepakt. Ander verzuim wordt geconstateerd op de school, die vervolgens de interventie start (zie stap 1). Als er een vermoeden is van ongeoorloofd verzuim, wordt het verzuim conform de wet bij de leerplichtambtenaar gemeld.

STAP 0 Vooraf

- De Leerplichtwet legt aan scholen de verplichting op de leerplichtambtenaar kennis te geven van in- en uitschrijvingen van leerlingen. De gemeente is belast met de controle of jongeren die als ingezetene in de basisregistratie persoonsgegevens (BRP) zijn ingeschreven en nog leerplichtig zijn, als leerling van een school zijn ingeschreven. Is er een vermoeden van absoluut verzuim, dan kunnen stap 1 en 2 worden overgeslagen.
- Is er sprake van een vervolgmelding (voortgang verzuim), dan kan stap 4 worden overgeslagen.

STAP 1 Interventie en melding door de school

De school heeft een verzuimbeleid en handelt hiernaar. Indien de school (vermoedelijk) ongeoorloofd verzuim constateert, zet de school een passende interventie in om dit verzuim te stoppen. School moet in ieder geval met ouders in gesprek. Indien de jongere 12 jaar of ouder is, gaat de school ook met de jongere in gesprek. Bij verzuim met zorgsignalen kan de school – eventueel via het lokale ketenoverleg (bv. ZAT, MDO of schoolmaatschappelijk werk) - de jeugdige en de ouders verwijzen naar de jeugdarts, het sociaal wijkteam of vrijwillige (jeugd) hulp. Tevens dienen afspraken gemaakt te worden tussen de ouders en school.¹

In het geval van zorgwekkend ziekteverzuim (4 ziektemeldingen in 12 weken, 7 aaneengesloten schooldagen of eerder indien de school zorgen heeft) wordt gehandeld volgens de methodiek M@ZL of een andere evidence based methodiek. Op dit moment is M@ZL² de enige evidence based methodiek voor het vo en mbo.³

De school meldt in elk geval onverwijld aan de leerplichtambtenaar als er sprake is van wettelijk verzuim: ongeoorloofd verzuim van 16 uur les- of praktijktijd binnen vier lesweken, **art. 21a lid 1 en art. 21 lid 2 Lpw 1969**. Voor het MBO geldt dat alleen de ongeoorloofde afwezigheid van de lestijd gemeld dient te worden. Stage wordt gezien als lestijd. Werken bij een leerwerkplek is praktijktijd, indien er sprake is van ongeoorloofde afwezigheid hoeft dit door het MBO niet gemeld te worden als ongeoorloofd verzuim.

Aandacht voor zorgwekkend ziekteverzuim

Leerplichtambtenaren kunnen scholen ondersteunen met een effectieve aanpak van schoolverzuim. Het ligt daarom voor de hand om met besturen en/of scholen afspraken (verzuimprotocol) te maken en/of te communiceren over hetgeen van scholen wordt verwacht in geval van zorgwekkend ziekteverzuim. Hiervoor kan de gemeentelijke jeugdgezondheidszorg een effectieve methodiek als M@ZL gebruiken.

De methode M@ZL

M@ZL is een methodiek voor een integrale aanpak van ziekteverzuim bij scholieren in het voortgezet onderwijs en het mbo. Kenmerkend is de samenwerking tussen de jeugdgezondheidszorg, scholen en leerplicht. M@ZL staat voor: Medische Advisering voor de Ziekgemelde Leerling. Wanneer de school zich zorgen maakt over een jongere die zich ziek heeft gemeld (dit is in ieder geval zo bij 4 ziekmeldingen in 12 weken of na 7 aaneengesloten dagen) voert de school (in principe de mentor of de zorgcoördinator) een gesprek met de jongere en ouders. Het doel is om samen met hen te kijken hoe de school ondersteuning kan bieden. Indien nodig kan school daarna de jeugdarts inschakelen die ook een gesprek voert met de jongere en zijn/haar ouders, waarna gezamenlijk een plan van aanpak wordt opgesteld. Uitgangspunt is dat langdurig ziekteverzuim altijd een signaal is dat er sprake kan zijn van achterliggende problematiek.

'Ik wil weten hoe het met de jongere gaat'

1. Daar waar in dit document over 'ouder(s)' wordt gesproken, wordt iedereen bedoeld die het (ouderlijk) gezag/feitelijke verzorging uitoefent.
2. <https://www.ncj.nl/mazl/>
3. Op dit moment (december 2021) loopt promotieonderzoek naar de effectiviteit van M@ZL in het po.

Afwijking onderwijstijd

Deze regeling geldt sinds 1 augustus 2018 ook voor primair en voortgezet onderwijs. In het speciaal onderwijs bestond deze mogelijkheid al een aantal jaar. Voor deze mogelijkheid bestond, kreeg een gedeelte van deze leerlingen vrijstelling van onderwijs en gingen zij dus (tijdelijk) niet naar school (Leerplichtwet 1969). Omdat deze leerlingen wel baat hebben bij onderwijs, is het door een wijziging in de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs sinds 1 augustus 2018 mogelijk om hen maatwerk in onderwijstijd te bieden.

Het afwijken van de verplichte onderwijstijd is een mogelijkheid om extra ondersteuning aan de leerling te bieden. Zo kan de school er optimaal aan werken dat de leerling ondanks de lichamelijke en/of psychische problemen de onderwijsdoelen en de vooraf bepaalde uitstroombestemming behaalt. De school dient een aanvraag in bij de inspectie van het onderwijs. De leerplichtambtenaar heeft hier geen rol in, maar wordt wel vaak voor advies gevraagd om mee te denken. Wordt de afwijking onderwijstijd goedgekeurd dan is er sprake van een geoorloofde afwezigheid. Zie voor meer informatie de notitie onderwijs, zorg en [leerplichtwet](#).

STAP 2 Contact met de school over de melding

- Na de eerste DUO melding van school aan de leerplichtambtenaar overlegt de leerplichtambtenaar met de school.
- In geval van mogelijk luxe verzuim zijn er twee mogelijkheden:
  1. Afwezigheid direct voor of na een schoolvakantie: ga na of de school ouders uitdrukkelijk informeert (bv. via website, e-mail of nieuwsbrief) dat dit luxe verzuim gemeld zal worden bij de leerplichtambtenaar. In dat geval kan er direct een pv opgemaakt worden, zonder dat er voorafgaand is gewaarschuwd door de leerplichtambtenaar.
  2. Indien een leerling afwezig is in verband met een dagje weg, of een lang weekend weg waardoor een leerling ongeoorloofd afwezig is, dan is er ook sprake van luxe verzuim. In dit geval zal bij luxe verzuim van 1 dag of korter en wanneer er sprake is van een eerste keer, een waarschuwing worden gegeven.

De school levert de volgende informatie over de melding⁴ (voor zover niet reeds bekend):

- een verzuimoverzicht aan de hand waarvan de leerplichtambtenaar het verzuim van de jongere kan beoordelen;
- de (vermoedelijke) reden van verzuim;
- de acties die de school heeft ondernomen om het verzuim terug te dringen (o.a. waarschuwingsbrief aan ouders/jongere);
- de afspraken met en reactie van de ouders en jongere op de ondernomen acties;
- welke inzet de school verwacht van de leerplichtambtenaar;
- contactgegevens van betrokken professionals. Deze betrokkenheid moet gerelateerd zijn aan het gemelde schoolverzuim. Er moet aan de betrokken professionals toestemming zijn verleend door ouders en de jongere vanaf 16 jaar.

4. Zie besluit register onderwijsdeelnemers:
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0042639/2020-08-01>

STAP 3 Keuze voor routekaart: wel/geen luxe verzuim

- Is er (vermoedelijk) sprake van luxe verzuim? Ga verder naar [routekaart B](#) (luxe verzuim)
- In alle andere gevallen volgt u [routekaart A](#) (vermoeden van ongeoorloofd verzuim)

A Routekaart A

Vermoeden ongeoorloofd verzuim
(Niet zijnde luxeverzuim)

2 Fase 2 - Analyseren

Route A | ongeoorloofd verzuim, niet zijnde luxeverzuim

In deze fase onderzoekt de leerplichtambtenaar de reden van het geconstateerde verzuim en stelt vast wat er aan de hand is. De informatie moet voldoende zijn om in fase 3 een plan van aanpak op te stellen.

STAP 4 *Optioneel* - overweeg een kennisgevingsbrief van de leerplichtambtenaar

- Dit sluit aan bij principe IV: licht waar het kan, zwaar waar nodig. Niet elke melding geeft aanleiding tot een onderzoek dat verder gaat dan stap 2.
- Overslaan in geval van vervolgmelding.
- In geval van absoluut verzuim wordt de ouders gevraagd om de jongere onverwijld in te schrijven.
- Aanname is dat de school volgens het verzuimbeleid heeft gewerkt. Afhankelijk van de omstandigheden kan ervoor gekozen worden om in plaats van een gesprek met de jongere en de ouder(s) een brief door de leerplichtambtenaar te sturen. De brief kan ook dienen om de melding te controleren.
- In deze brief staat:
  - dat een melding van schoolverzuim is ontvangen.
  - het advies contact op te nemen met de school. Dan kunnen ook eventuele misverstanden worden rechtgezet.
  - dat deze brief gezien kan worden als een kennisgeving van de leerplichtambtenaar en dat als
  - er daadwerkelijk verzuim is, de ouders dit met hun kind bespreken om het te stoppen.
- Feitelijk is nog steeds sprake van een vermoeden van ongeoorloofd verzuim.

Indien verzuim is gestopt, is de melding hiermee afgedaan, ga door naar [fase 5: evalueren](#)

STAP 5 Onderzoek leerplichtambtenaar: vaststellen ongeoorloofd verzuim

- Bij een melding van verzuim of voortdurend verzuim na stap 4, start de leerplichtambtenaar een onderzoek naar de oorzaak van het verzuim, artikel 22 Lpw.
- Controleer of sprake is van een vrijstelling (zie bijlage 3 voor een overzicht van vrijstellingen voor inschrijving en schoolbezoek).
- De leerplichtambtenaar benadert de school, de ouders, de jongere en met toestemming van ouders/jongere eventuele voor het verzuim relevante instanties die bij de jongere betrokken zijn en verkent mogelijke vervolgstappen.
- Als er niet wordt gereageerd door ouders en jongere wordt er een aangetekende uitnodiging verstuurd. Een huisbezoek behoort ook tot de mogelijkheden.
- Gesprek met ouders en jongere is essentieel om een afweging te maken voor de best passende vervolgroute. Houd bij gesprek rekening met de informatiebehoefte van ketenpartners en eisen aan mogelijk proces-verbaal en gebruik het signaleringsinstrument schoolverzuim (zie bijlage 9).

Mogelijke onderwerpen zijn:

- reden van verzuim
- leefgebieden
- gezinssituatie
- bereidheid tot dan wel aanwezigheid van (vrijwillige) hulpverlening.

Onderzocht wordt of er inderdaad sprake is van ongeoorloofd verzuim.

Als het verzuim ongeoorloofd is:

- Stel de redenen van dit verzuim vast.
- Stel vast of er verwijtbaarheid is en waarom (en wie: ouder en/of jongere).
- Stel vast wat gedaan moet worden om het verzuim te beëindigen.
- Stel vast welke acties eerder zijn ondernomen en wat het effect is geweest op het verzuim.
- Stel vast of en welke hulpverlening reeds is ingezet en wat het effect is geweest op het verzuim.
- Stel vast of er eerder proces-verbaal is opgemaakt (recidive). In dit geval kan direct doorgedaan worden naar [stap 7](#).

Uitgangspunt is dat afhandeling van verzuim (via zorg of straf) zo snel mogelijk plaatsvindt.

Indien niet valt te achterhalen waar de jongere verblijft en er zorgen zijn over zijn/haar situatie, gaat de leerplichtambtenaar bij de school na of er een melding van vermissing is gedaan bij de politie. Zo niet, verdient het aanbeveling dat de leerplichtambtenaar (of de school) zelf die melding doet. De politie kan in overleg met het OM een onderzoek instellen om te achterhalen waar de jongere verblijft.

Vermoeden van absoluut verzuim

Bij een vermoeden van absoluut verzuim legt de leerplichtambtenaar indien wenselijk een huisbezoek af als er niet wordt gereageerd op de uitnodigingen voor een gesprek of op verzoeken om informatie over de schoolinschrijving. Indien er een redelijk vermoeden is dat de jongere niet op het adres woont waarop hij staat ingeschreven, geeft de leerplichtambtenaar dit signaal af bij de afdeling burgerzaken. De afdeling burgerzaken kan op basis van dit signaal een onderzoek verrichten om te bepalen of de jongere voldoende in Nederland verblijft om als ingezetene ingeschreven te mogen blijven in het bevolkingsregister⁵.

5. Maak met burgerzaken afspraken dat zij jongeren onder de 18 niet uitschrijven zonder dat er contact is geweest met de leerplichtambtenaar.

Een aantal uitkomsten is mogelijk:

- de leerplichtige verblijft in het buitenland en bezoekt daar een school:
een schoolverklaring van de betreffende school moet door de in Nederland verblijvende ouder overlegd worden (zie artikel 5 sub c Lpw). Gebeurt dit niet, dan wordt een proces-verbaal opgemaakt;

In het geval de leerplichtige onderwijs in het buitenland volgt (vrijstelling 5 sub c Lpw) ontstaat de vrijstelling van rechtswege als is voldaan aan de voorwaarden. Wordt het jaar daarop weer een beroep gedaan op grond van artikel 5 onder c dan wordt de zaak gemeld bij het bevolkingsregister. Het is dan aan de afdeling burgerzaken om te onderzoeken of de jongere meer dan 4 maanden in Nederland verblijft. Verblijft hij minder dan 4 maanden in Nederland dan moet hij worden uitgeschreven uit het bevolkingsregister. Dit geldt niet voor leerplichtigen die dagelijks reizen vanuit Nederland naar de school in het buitenland.

- de leerplichtige verblijft vermoedelijk met ouders in het buitenland en bezoekt geen school:
  - het gezin is uitgeschreven: vervolging heeft geen zin; er hoeft geen proces-verbaal te worden opgemaakt;
  - het gezin is niet uitgeschreven: de zaak melden bij Burgerzaken voor onderzoek. Er volgt in de meeste gevallen dan automatisch een melding bij de Sociale Verzekeringsbank. Afhankelijk van het onderzoek kan er besloten worden of er vervolgd dient te worden.

- fout in administratie of registratie: niet vervolgen.
- leerplichtige wordt zonder geldige reden thuisgehouden; altijd inzetten op vervolging.

Afhankelijk van de situatie gaat de leerplichtambtenaar na of verdere onderzoekstappen (zoals hierna beschreven) nodig zijn. Zo niet, dan doorgaan naar stap 6 en wellicht versneld naar [stap 7](#).

STAP 6 Brief naar ouders/jongere

- De leerplichtambtenaar maakt afspraken met ouders en jongere over de te volgen stappen om het ongeoorloofde verzuim tegen te gaan.
- De gemaakte afspraken worden schriftelijk bevestigd aan jongere en ouders (cc aan de school). Over het afschrift van de brief aan school informeert de leerplichtambtenaar de ouders en jongere.
- De brief is een officiële waarschuwing waarin moet worden opgenomen dat als het verzuim aanhoudt dit consequenties zal hebben zoals een verwijzing naar Stichting Halt of opmaken van proces-verbaal, waarbij het nu besproken verzuim wordt meegenomen. Zonder een officiële waarschuwing kan geen proces-verbaal worden opgemaakt. In de brief kan eventueel ook worden vermeld dat tijdens het gesprek ook zorgen zijn besproken. Wanneer deze zorgen aanhouden kan er ook een zorgmelding worden gedaan door de leerplichtambtenaar.

Indien verzuim is gestopt, is de melding hiermee afgedaan, ga door naar [fase 5: evalueren](#)

3 Fase 3 - Plannen

Route A | ongeoorloofd verzuim, niet zijnde luxeverzuim

Met de informatie uit de vorige fases wordt gekeken welke aanpak bij aanhoudend verzuim naar verwachting het beste resultaat zal hebben. Deze fase treedt in werking als het verzuim niet stopt.

STAP 7 Keuze voor de route

- Ondanks een afgegeven waarschuwing blijft het ongeoorloofde verzuim voortduren. Ook is het mogelijk dat er anderszins zorgsignalen zijn. Het is dan aan de leerplichtambtenaar om een eerste afweging te maken van welke aanpak het beste werkt.
- Maak een eerste inschatting van de mogelijke route aan de hand van onderstaande (contra) indicaties per route. Voer hierover, bij voorkeur in bijzijn van ouders en jongere, overleg met ketenpartners. Indien dit niet mogelijk blijkt kan de casus geanonimiseerd besproken worden. De benodigde informatie is, onder meer met het signaleringsinstrument schoolverzuim, in [stap 5](#) zoveel mogelijk in kaart gebracht.

Grofweg zijn er 4 mogelijke routes:

- vrijwillige (jeugd)hulp
- Halt-interventie schoolverzuim
- dwang in een civiel kader
- dwang in een strafrechtelijk kader

Er kan uitdrukkelijk ook worden gekozen voor een combinatie van routes. De routes zijn niet volgordegevoelig.

Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop. De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is. Maatwerk dus.

De routes zijn ook weergegeven in de MAS animatie: 'Schoolverzuim lossen we samen op'. [Schoolverzuim lossen we samen op - MAS-animatie Ingrado - YouTube](#)

- Aangezien schoolverzuim kan worden gezien als een 'duur-overtreding' is het naast bovenstaande routes ook mogelijk om te kiezen voor een 'Last onder dwangsom'. Zie [bijlage 4](#) voor een nadere uitwerking van deze optie.
- Voor absoluut verzuim geldt dat alleen ouders/feitelijk verzorgers strafrechtelijk vervolgbaar zijn.
- Als een vorm van (jeugd)hulp niet aan de orde is staat de route dwang in een strafrechtelijk kader altijd nog open (zie [stap 5](#) voor de afwegingen per mogelijke situatie).
- Voor de kwalificatieplichtige jongeren kan de maatregel SVB worden ingezet. Zie [bijlage 11](#) voor de werkinstructie.

Afwegingskader voor route (zie ook het [signaleringsinstrument](#))

Route: vrijwillige (jeugd)hulp

Vrijwillige (jeugd)hulp wordt ingezet wanneer achterliggende problematiek de oorzaak is van het verzuim. Hierbij geldt dat ouders en jongere bereid zijn en in staat zijn om hulp te aanvaarden.

Hierbij gelden de volgende indicaties:

1. bereidheid en vermogen bij ouders/jongere om hulp te aanvaarden en
2. aanwezigheid van emotionele, lichamelijke, leer- en/of gedragsproblemen (waaronder een mismatch van mogelijkheden jongere en onderwijsniveau) bij de jongere en/of
3. aanwezigheid van opvoedingsproblemen bij de ouders.

Route: Halt-interventie schoolverzuim

De Halt-interventie is een buitengerechtelijke, pedagogische interventie bedoeld voor jongeren met beginnend verzuim, die duidelijk zijn aangesproken en gewaarschuwd door de school en waarbij de school zelf maatregelen heeft genomen en in ieder geval de ouders heeft geïnformeerd. Bepalend is dus of er al meerdere keren is verzuimd en tegelijkertijd mag er nog geen sprake zijn van langdurig structureel zorgwekkend verzuim. Halt kan door leerplicht ingezet worden, voordat de 16 uur verzuim in 4 weken is bereikt ⁶, en bij een melding van 16 uur of meer als de jongere niet eerder voor schoolverzuim naar Halt is verwezen.

Halt voert gesprekken met jongere en ouders over hoe verder schoolverzuim voorkomen kan worden. Daarnaast moet de jongere aan de slag met onder andere leeropdrachten gericht op reflectie en versterken van bepaalde sociale vaardigheden. De Halt-interventie kan ook ingezet worden wanneer er al vrijwillige hulpverlening loopt. Halt zal dan met toestemming van de ouders en jongere, met de betrokken hulpverlening afstemming zoeken over het (voorkomen van verder) schoolverzuim.

Indicaties:

1. de leerplichtige jongere (12 tot 18 jaar) en ouders (tot 16 jaar) stemmen in met de Halt-interventie,
2. het verzuim kan de jongere worden verweten en
3. minimaal verzuim: 9 uur of 12 keer te laat; maximaal verzuim: 60 uur of 60 keer te laat. ⁷
4. de jongere voldoet aan de criteria voor Halt en is nog niet eerder voor een leerplicht-overtreding naar Halt verwezen.

Contra-indicaties:

1. er is sprake van een ernstig motivatiegebrek of langdurig c.q. blijvend verzuim,
2. er is sprake van (zwaardere) emotionele, lichamelijke en/of gedragsproblemen bij de jeugdige waarvoor nog geen toereikende hulp wordt ingezet.

6. Keuze voor inzet Halt dan wel 4-8-12-16 regeling, voor bereiken van 16 u betreft maatwerk.

7. Uren verzuim en te laat kunnen bij elkaar worden opgeteld. Indien het totaal meer dan 60 bedraagt, kijk dan naar de verhouding en maak een eigen inschatting, eventueel in overleg met Halt. Er is sprake van te laat komen als een leerling in de ochtend of na een pauze/tussenuur te laat op school komt. Als een leerling tussen de lessen te laat in de les komt, dan is dit in eerste instantie niet hetgeen meegeteld moet worden. Dit is de verantwoordelijkheid van de school om de jongere daarop te spreken. Indien het een patroon wordt dan kan dit wel als signaal gemeld worden.

N.B. als sprake is van te weinig verzuimuren voor vervolging door OM, maar voldoende om naar Halt te verwijzen, geldt de volgende werkwijze:

- als een jongere Halt weigert, deelt de leerplichtambtenaar de jongere mee dat bij voortdurend verzuim direct proces-verbaal wordt opgemaakt en Halt geen optie meer is;
- als een jongere wel akkoord gaat met Halt, maar de Haltafdoening negatief wordt afgesloten, wordt er pv opgemaakt en ingestuurd naar het OM.

Als er sprake is van aanwezigheid van emotionele, lichamelijke en/of gedragsproblemen bij de jeugdige en/of aanwezigheid van opvoedingsproblemen bij de ouders wordt de RvdK geconsulteerd over de dan te volgen route.

Een proces-verbaal kan worden opgemaakt tegen de leerling en/of tegen de ouders, afhankelijk van bij wie de verwijtbaarheid ligt m.b.t. het schoolverzuim. (zie [bijlage 5](#)).

Route: dwang civiel kader

Als de vrijwillige (jeugd)hulp stagneert omdat er geen bereidheid of vermogen is hulp te aanvaarden (indicatie 1), er sprake is van aanhoudend schoolverzuim en er is sprake van onderstaande indicaties, kan de leerplichtambtenaar met betrokken ketenpartners besluiten dat een civiel onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) moet worden overwogen. In dat geval wordt een Verzoek Tot Bespreking (VTB) bij de Jeugdbeschermingstafel (JBT) ingediend. Aan de Jeugdbeschermingstafel wordt al dan niet besloten tot een onderzoek door de RvdK.

Indicaties:

1. geen bereidheid en/of vermogen om hulp te aanvaarden en
2. aanwezigheid van ernstige emotionele, lichamelijke en/of gedragsproblemen bij de jeugdige en/of
3. aanwezigheid van ernstige opvoedingsproblemen bij de ouders en/of
4. signalen van huiselijk geweld/kindermishandeling.

Route: dwang in een strafrechtelijk kader

Als voldaan is aan onderstaande indicaties en het verzuim bedraagt minimaal 16 uur in een periode van 4 weken dan is dwang in strafrechtelijk kader de aangewezen route. Afdoeeningen bij deze route zijn – al dan niet voorwaardelijk - een werkstraf, leerstraf, combinatie van straffen, jeugdreclasseringstoezicht, voorwaardelijke sepot en in bijzondere gevallen een boete voor deels werkende jongeren van 16 of 17 jaar (zie ook [bijlage 5](#)). De leerplichtambtenaar maakt hier de afweging of er sprake is van verwijtbaar gedrag.

Indicaties:

1. eerdere waarschuwing en afspraken hebben niet geholpen en/of
2. geen bereidheid om hulp te aanvaarden. Hiervan is sprake als in de officiële waarschuwing afspraken waren opgenomen over het aanvaarden van hulp en deze door jongere/ouders niet worden nageleefd of bewust worden tegenwerkt.
3. er is niet aan Halt-voorwaarden voldaan, of het verzuim is meer dan 60 uur (tot 60 uur Halt). Dit leidt tot een OM-hoorgesprek of rechtbankzitting afhankelijk van de omvang van het verzuim en de mate van zorg.
4. het verzuim kan de jongere/ouder worden verweten.

4 Fase 4 - Handelen

Route A | ongeoorloofd verzuim, niet zijnde luxeverzuim

In deze fase wordt de keuze voor de route daadwerkelijk uitgevoerd.

STAP 8 Uitvoeren gekozen route

Route: vrijwillige (jeugd)hulp

- De leerplichtambtenaar verwijst ouders naar de toegang tot de vrijwillige (jeugd)hulp. Bij deze verwijzing kan school een actieve rol spelen. De meeste gemeenten hebben gekozen voor toegang tot vrijwillige (jeugd)hulp in de vorm van wijkteams met professionals. In de MAS hanteren we hiervoor de term sociaal wijkteam.
- Na verwijzing naar het sociaal wijkteam bewaakt de leerplichtambtenaar of binnen 6 weken⁸ de hulpverlening op gang komt en/of het schoolverzuim stopt.

Indien er vermoedens zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling, werk dan volgens de meldcode.

Zie: https://www.ingrado.nl/kennisdossiers/meldcode_huiselijk_geweld_en_kindermishandeling

Gebruik hierbij ook het afwegingskader:
[Afwegingskader_Leerplicht_en_RMC.pdf \(ingrado.nl\)](#)

Gebrek aan medewerking

Als de vrijwillige (jeugd)hulp niet tot resultaat leidt, vanwege gebrek aan medewerking van de jongere en/of zijn ouders, of om andere redenen stagneert, consulteert de leerplichtambtenaar de RvdK en in geval van voornemen tot opmaken pv eventueel het OM om af te stemmen over het vervolg; voortzetting (jeugd)hulp, civielrechtelijk of strafrechtelijk (nieuwe afweging, terug naar [stap 7](#)).

Melding is niet opgepakt

Als de vrijwillige hulpverlening niet wordt opgepakt (bijvoorbeeld als gevolg van wachtlijsten) kan de leerplichtambtenaar – na een rappel bij het sociaal wijkteam en/of de betreffende hulpverlener – kiezen voor opschaling binnen zijn organisatie.

Route: Halt-interventie schoolverzuim

1. De leerplichtambtenaar controleert of de jongere aan de Halt-criteria voldoet, wat o.a. betekent dat de jongere niet eerder in aanraking is geweest met het OM, de kantonrechter of eerder naar Halt is doorverwezen in het kader van schoolverzuim.
2. De leerplichtambtenaar (BOA) neemt een verhoor af van de jongere met als inzet de Halt-verwijzing en laat vervolgens de jongere en ouder op de Halt-verwijzing een handtekening zetten dat zij instemmen (ouder hoeft geen instemming te verlenen indien de jongere 16 jaar of ouder is). Aan de jongere en ouders wordt een brief gestuurd met verwijzing naar Halt.

Organisatorische randvoorwaarden voor de route van vrijwillige (jeugd)hulp

- identificatie van alle lokaal betrokken partijen (sociale kaart, beslissers e.d.);
- overzicht van gewenste én beschikbare interventies/middelen voor deze (jeugd)hulp;
- waar nodig aanvullende (jeugd)hulp inkopen/mee-nemen in de aanbestedingen;
- heldere afspraken binnen de gemeente over inzet (jeugd)hulp in geval van schoolverzuim;
- verhelderen wederzijdse verwachtingen en mogelijkheden van partijen (zie [bijlage 2](#) voor een overzicht van de verantwoordelijkheden van de betrokkenen, waaronder die van de leerplichtambtenaar);
- verankeren structureel overleg/samenwerking;
- doorzettingsmacht.

- In deze brief staan ook de consequenties bij het niet nakomen van de afspraken beschreven. Indien de jongere of ouder niet instemmen met verwijzen naar Halt kan de Halt-afdoening niet starten en wordt een proces-verbaal opgemaakt en ingestuurd naar het OM (zie verder [route 2c](#)).
3. De Halt-verwijzing wordt naar Halt gestuurd nadat deze is ondertekend door de leerplichtambtenaar BOA (zie [bijlage 6](#) voor een voorbeeld van deze verwijzing, ook wel bekend als mini-pv).
  4. De leerplichtambtenaar licht de school in (de Halt-verwijzing is normaliter al besproken met de contactpersoon van de school nadat de verzuimmelding is ontvangen).
  5. Nieuw verzuim meldt school bij de leerplichtambtenaar. De leerplichtambtenaar geeft dit zo spoedig mogelijk door aan de Halt- medewerker. Daarnaast zal de Halt- medewerker ouders en jongere proactief bevragen op het verzuim.
  6. Indien er sprake is van nieuw verzuim, wordt dit vervolgens door de Halt-medewerker met de jongere en diens ouder(s) besproken. Hieruit volgt een officiële waarschuwing dat bij aanhoudend verzuim besloten wordt de zaak negatief terug te sturen. Mocht uit het gesprek met jongere en ouders blijken dat er direct redenen zijn om de Halt-afdoening als mislukt te beschouwen (bijvoorbeeld wegens onvoldoende motivatie, het structureel niet houden aan aanwijzingen of aanhoudend verzuim), kan na overleg met leerplicht en OM besloten worden de zaak direct negatief terug te sturen.
  7. Indien de Halt-afdoening mislukt omdat de jongere niet op gesprek komt of zich niet houdt aan de afspraken die zijn gemaakt, wordt de Halt-verwijzing negatief teruggestuurd naar de leerplichtambtenaar en moet een proces-verbaal opgemaakt worden voor het OM ([zie verder route dwang in een strafrechtelijk kader](#)).

8. De termijn van 6 weken wordt gehanteerd conform de Jeugdwet.

8. De afloop (positief en negatief) wordt door Halt gemeld aan de leerplichtambtenaar, jongere en ouders en de zaak wordt afgerond door Halt.
9. De leerplichtambtenaar licht de school na afloop schriftelijk in. Bij een positieve afloop wordt dit ter kennisname aan de school medegedeeld; bij een negatieve afloop wordt door de leerplichtambtenaar aan school gevraagd of er sprake is van nieuw verzuim zodat dit in het proces-verbaal kan worden meegenomen.

Route: dwang civiel kader

- De leerplichtambtenaar maakt een afweging of volgens de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling een melding gedaan moet worden bij Veilig Thuis.
- De meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling is van toepassing indien sprake is van ernstige zorgen over de acute of structurele veiligheid van het kind, ernstig schoolverzuim kan hierbij een rol spelen. Leerplichtambtenaren hebben een meldplicht in het kader van de meldcode. Ook scholen hebben een meldplicht in het kader van de meldcode. De leerplichtambtenaar kan school hierop wijzen. Wie de melding doet, is afhankelijk van waar de bron van zorg is. Is het een gedeelde zorg dan verdient het de voorkeur om gezamenlijk een melding te doen.
- Is de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling niet direct van toepassing (bijvoorbeeld omdat er geen sprake lijkt van een acute of structurele onveiligheid, of Veilig Thuis ziet onvoldoende grond voor een onderzoek naar aanleiding van de melding), maar de zorgen zijn wel zodanig ernstig dat een onderzoek door de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) wordt overwogen, kan de leerplichtambtenaar samen met betrokken ketenpartners een Verzoek Tot Bespreking (VTB) bij de Jeugdbeschermingstafel (JBT) indienen.
- Er wordt tevens melding gedaan in de Verwijsindex risicojongeren (VIR).
- De leerplichtambtenaar blijft betrokken zolang er sprake is van schoolverzuim en houdt zonodig contact met de aangewezen regiehouder.

In veel gemeenten is het niet mogelijk dat de leerplichtambtenaar direct een Verzoek Tot Bespreking doet bij de JBT. In dat geval wordt er een zorgmelding gedaan. Waar die zorgmelding kan worden gedaan, verschilt per gemeente. Maak dit voor je eigen gemeente inzichtelijk. Indien de zorgmelding bij het sociaal wijkteam gedaan moet worden, maak dan goede afspraken wanneer er opgeschaald moet worden in het kader van voortdurend schoolverzuim. Spreek af binnen welke termijn er resultaat moet zijn. Als dat resultaat er niet is dan dient er een verzoek tot bespreking te worden gedaan bij de Jeugdbeschermingstafel. Het sociaal wijkteam houdt zich vooral bezig met het welbevinden van het gezin en het bieden van de juiste hulp. In het kader van schoolverzuim opschalen naar een Jeugdbeschermingstafel is voor het sociaal wijkteam niet voor de hand liggend, zeker niet als zij in de fase zitten van het opbouwen van het vertrouwen. Maak dus goede afspraken hierover en probeer zoveel mogelijk gezamenlijk op te trekken met een gezamenlijke aanpak. Is het schoolverzuim een gevolg van het niet kunnen bieden van passend onderwijs in combinatie van passende zorg, dan zal in de toekomst gebruik gemaakt kunnen worden van de doorbraakaanpak die bij wet geregeld gaat worden.

Zorgmelding

- De leerplichtambtenaar vraagt de school (via het ZAT/MDO) een zorgmelding te doen. Een gezamenlijke melding heeft de voorkeur, echter de leerplichtambtenaar kan, in uitzonderlijke gevallen, de melding ook zelf doen.
- Nadat de zorgmelding is gedaan bewaakt de leerplichtambtenaar of de zorgmelding wordt opgepakt.
- Als de zorgmelding niet wordt opgepakt kan de leerplichtambtenaar rappelleren bij de organisatie waar de zorgmelding is gedaan. Indien dit niet het gewenste effect heeft, kan de leerplichtambtenaar kiezen voor opschaling binnen de eigen organisatie.
- De organisatie waar de zorgmelding is ingediend, stelt een onderzoek in. Dit onderzoek kan de volgende uitkomsten hebben:
  - er wordt terugverwezen; naar vrijwillige (jeugd)hulp
  - de zaak wordt aangemeld bij de Jeugdbeschermingstafel.

Voorafgaand aan een Verzoek Tot Bespreking of zorgmelding is altijd overleg met de RvdK mogelijk.

Wat gebeurt er als de melding bij de JBT binnenkomt?

Een JBT wordt gehouden om met het gezin en de betrokken ketenpartners te bespreken wat nodig is om de ontwikkeling en veiligheid van een kind te waarborgen. De aanleiding is het VTB en dat dient tenminste de volgende elementen te bevatten:

- Wat is de ontwikkelingsbedreiging voor het kind?
- Waarom is vrijwillige hulp niet toereikend en wordt gedwongen hulp overwogen?

Wie zitten er aan tafel?

Aan de Jeugdbeschermingstafel zitten:

- ouders en kind, wanneer hij/zij ouder is dan 12 jaar;
- de hulpverlener/ professional die het verzoek heeft ingediend;
- de betrokken hulpverlening en/of direct betrokkenen uit het netwerk;
- een vertegenwoordiger van de Raad voor de Kinderbescherming en eventueel een raadsonderzoeker;
- de voorzitter van de tafel;
- de secretaris van de tafel.

Wat besluit de Jeugdbeschermingstafel?

Er zijn drie uitkomsten mogelijk:

1. De hulpverlening in het vrijwillig kader is voldoende of moet worden aangepast om de situatie te verbeteren. Hier zullen tijdens het gesprek afspraken over gemaakt worden. Vaak gebeurt dit in overleg met het sociaal wijkteam. Er kan ook voor gekozen worden om intensieve vrijwillige hulp in te zetten (voorheen een preventieve jeugdbeschermingsmaatregel). Hierdoor kan een onderzoek door de RvdK worden afgewend. Er wordt ook afgesproken wat de vervolgactie is als er binnen een afgesproken termijn toch weer zorgen zijn.
2. Het onderzoek door de RvdK wordt uitgesteld en de hulpverlening wordt geïntensiveerd. Er worden concrete doelen gesteld en afspraken gemaakt. De betrokken verzoeker zal na enkele maanden terugmelden of de gemaakte afspraken nagekomen zijn. Tijdens het gesprek wordt de termijn van terugmelding afgesproken. Wanneer de doelen niet gehaald zijn of afspraken niet nagekomen zijn, zal alsnog

een raadsonderzoek gestart worden.

3. Wanneer beide bovenstaande uitkomsten tijdens het gesprek niet haalbaar blijken, dan wordt besloten dat er een onderzoek start door de RvdK. Hierin wordt onderzocht of er een kindbeschermingsmaatregel dient te komen. De kinderrechter beslist hier uiteindelijk over.

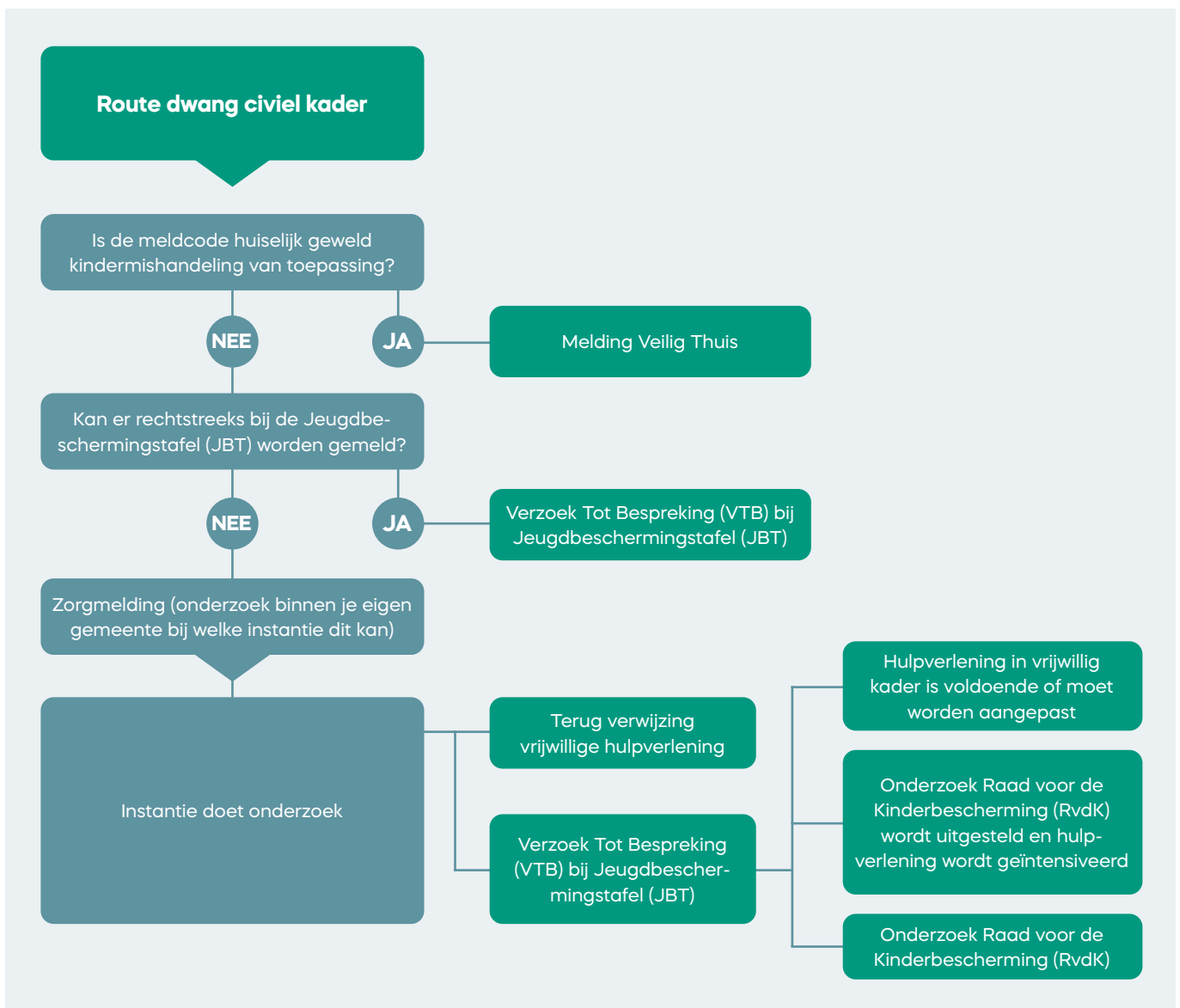
Route: dwang strafrechtelijk kader

- Als in overleg met de keten besloten wordt tot een gedwongen strafrechtelijk kader, maakt de leerplichtambtenaar (BOA) proces-verbaal op. De leerplichtambtenaar heeft te allen tijden de discretionaire bevoegdheid om het pv op te maken.
- De leerplichtambtenaar roept de jongere en ouders op voor verhoor.
- Proces-verbaal wordt opgemaakt tegen de persoon die verantwoordelijk gehouden kan worden voor het schoolverzuim. Dit kan betekenen dat zowel de jongere zelf als de ouders worden vervolgd. Bij absoluut verzuim geldt dit niet. Daar kan wettelijk gezien alleen de ouder worden vervolgd:
  - Uitgangspunt is dat één ouder wordt vervolgd vanuit de gedachte dat een eventuele boete het gehele gezin treft en het dus overbodig is om twee keer vervolging in te stel-

len. Wel kunnen beide ouders gehoord worden als verdachte.

Indien uit de achterliggende problematiek blijkt dat beide ouders een rol spelen in het verzuim, kan dit wel een reden zijn om beide ouders te vervolgen. De leerplichtambtenaar geeft het in het proces-verbaal duidelijk aan als beide ouders als verdachte zijn aangemerkt.

- Als er sprake is van recidive roept de leerplichtambtenaar in beginsel de ouder op tegen wie eerder proces-verbaal is opgemaakt, tenzij deze ouder niet verwijtbaar is voor het verzuim, in verband met gewijzigde gezinsomstandigheden.
- Het proces-verbaal wordt opgemaakt conform het model-pv in [bijlage 7](#). De kern van het proces-verbaal is het chronologische relaas met feitelijkheden over de gebeurtenissen (beknopt weergegeven). Het proces-verbaal dient gedateerd en ondertekend te zijn door de leerplichtambtenaar (BOA).
- Het proces-verbaal dient uiterlijk binnen 4 weken na verhoor ingestuurd te zijn naar het OM én de RvdK. Het streven is om het proces-verbaal binnen 2 weken na verhoor verdachte in te sturen. Als het proces-verbaal tegen de jongere is opgemaakt wordt de casus besproken in het JCO-L en wordt de afdoening daar bepaald.

Verstrekken van aanvullende informatie kan tot 5 werkdagen voor de zitting. Dit kan zowel op eigen initiatief van de leerplichtambtenaar als op verzoek van het OM.

- Voor het opmaken van een aanvullend proces-verbaal wordt gebruik gemaakt van het model aanvullend proces-verbaal (zie [bijlage 8](#)).
- De RvdK informeert de leerplichtambtenaar en het OM voorafgaand aan de zitting over de bevindingen.
- Voor de zitting kan een vertegenwoordiger namens leerplicht worden opgeroepen.
- Als het proces-verbaal op zitting wordt aangebracht, wordt zo spoedig mogelijk de datum van het OM-hoorgesprek of de kantonrechterzitting gepland. De termijnen die daarbij worden gehanteerd zijn 6-8 weken voor een OM-hoorgesprek en 8-12 weken voor een kantonzitting na beslissing van het OM om tot vervolging over te gaan. Die beslissing wordt binnen een week na ontvangst van het proces-verbaal genomen.

In [bijlage 5](#) is de handelswijze van het OM in geval van een proces-verbaal bij verzuim opgenomen.

EINDE ROUTEKAART A
Ga nu verder naar [stap 9 in fase 5](#)

B Routekaart B

Luxeverzuim

2 Fase 2 - Analyseren

Route B | luxeverzuim

In deze fase onderzoekt de leerplichtambtenaar de reden van het geconstateerde verzuim en stelt vast of er daadwerkelijk sprake is van luxe verzuim. De informatie moet voldoende zijn om in de volgende fase een plan van aanpak op te stellen.

STAP 4 Ga na of een waarschuwing van de leerplichtambtenaar volstaat

- Als het om verzuim van 1 hele dag of minder gaat en het de eerste keer is, wordt geen proces-verbaal opgemaakt, maar geeft de leerplichtambtenaar een waarschuwing. De waarschuwing wordt pas gegeven nadat er een gesprek met de ouders is geweest, of in ieder geval nadat ouders voldoende in de gelegenheid zijn gesteld om een gesprek te voeren met de leerplichtambtenaar.
- Als de school uitdrukkelijk (bv. via website, email, nieuwsbrief) waarschuwt dat ouders die rond schoolvakanties een dag eerder op vakantie gaan of een dag later terugkomen gemeld worden aan leerplicht, is het opmaken van proces-verbaal voor een halve dag tot en met één hele dag verzuim een optie. Er moet dan duidelijk vermeld staan in het proces-verbaal dat de school vooraf ouders heeft geïnformeerd over het beleid rond schoolvakanties. Indien een leerling afwezig is in verband met een dagje weg, of een lang weekend weg waardoor een leerling ongeoorloofd afwezig is, dan is er ook sprake van luxe verzuim. In dit geval zal bij luxe verzuim van 1 dag of korter en wanneer er sprake is van een eerste keer, een waarschuwing worden gegeven.

In geval van een waarschuwing, ga door naar fase 5: evalueren

STAP 5 Onderzoek leerplichtambtenaar

- De leerplichtambtenaar gaat (indien nodig bij de school) na of er extra verlof is aangevraagd en of deze aanvraag vervolgens is geweigerd of (gedeeltelijk) is toegestaan, al dan niet onder bepaalde voorwaarden. De leerplichtambtenaar checkt of deze afwijzing conform de wet is:
- Een verlofaanvraag dient altijd schriftelijk ingediend te zijn en de afwijzing (en toekenning) van de directeur dient eveneens altijd schriftelijk te gebeuren. Daarbij dienen de ouder(s) gewezen te zijn op de bezwaar- en beroepsmogelijkheden. De schriftelijke aanvraag, (gedeeltelijke) afwijzing of toekenning - al dan niet onder bepaalde voorwaarden - dient, indien wordt overgegaan tot opmaken van een proces-verbaal, altijd als bijlage aan het proces-verbaal te worden toegevoegd.
  - Als een aanvraag onverhoopt mondeling is aangevraagd en/of mondeling (gedeeltelijk) is afgewezen of toegekend - al dan niet onder bepaalde voorwaarden - dient dit in het onderdeel bevindingen van het proces-verbaal te worden opgenomen. Het hoofd van de school dient op deze handelwijze gewezen te worden.

- De leerplichtambtenaar stelt een onderzoek in naar mogelijk ongeoorloofd schoolverzuim bij eventuele andere leerplichtige kinderen in het gezin. Bij de scholen dient te worden nagegaan of er bij die kinderen ook sprake was van ongeoorloofd luxe verzuim.
- Wanneer de kinderen niet op dezelfde school zitten, dient zo nodig met collega leerplichtambtena(a)r(en) van de andere scho(o)l(en) afgesproken te worden wie verder gaat met het onderzoek naar het mogelijk ongeoorloofd luxe verzuim binnen het gezin. Als een van de scholen geen melding heeft gedaan, is de leerplichtambtenaar bevoegd ten aanzien van het verzuim van het kind waar wel melding van is gedaan, onderzoek te doen en indien nodig passend proces-verbaal op te maken.

STAP 6 Oproepen ouders voor verhoor

- Indien er naar aanleiding van stap 5 een vermoeden van luxe verzuim bestaat, worden de ouder(s) op dezelfde datum, voor alle kinderen en door dezelfde leerplichtambtenaar opgeroepen en zo mogelijk in één keer verhoord over alle kinderen.
- Indien de ouders niet verschijnen volgt direct een tweede aangetekende oproep voor een afspraak binnen 2 weken.
- De leerplichtambtenaar hoort de ouder die is verschenen. Als beide ouders zijn verschenen hoort de leerplichtambtenaar beiden.

3 Fase 3 - Plannen

Route B | luxeverzuim

Met de informatie uit de vorige fases wordt gekeken welke vervolgaanpak voor het luxeverzuim wenselijk is.

STAP 7 Keuze voor opmaken proces-verbaal

- Als de ouders na de tweede oproep niet op de afspraak verschijnen, wordt proces-verbaal opgemaakt.
- De leerplichtambtenaar maakt een afweging of het verweer al dan niet terecht is. Benut [bijlage 10](#) (het overzicht van standaardverweren met bijbehorende suggestie) voor de keuze om wel of niet een proces-verbaal op te maken.
- Indien de leerplichtambtenaar het verweer accepteert, gestaafd met bewijzen, wordt het dossier gesloten. Ga dan verder met [stap 9 in fase 5: evaluatie](#).
- Als het verweer niet wordt geaccepteerd, maakt de leerplichtambtenaar proces-verbaal op of overlegt met het OM over het vervolg.

4 Fase 4 - Handelen

Route B | luxeverzuim

In deze fase wordt de keuze voor een proces-verbaal daadwerkelijk uitgevoerd.

STAP 8 Uitvoeren gekozen route

- Als (eventueel in overleg met het OM) besloten wordt tot indienen van een proces-verbaal, maakt de leerplichtambtenaar (BOA) dit proces-verbaal op.
- Aangeven welke ouder als verdachte is aangemerkt en waarom. Bij luxeverzuim worden in beginsel ouder(s) vervolgd, in specifieke situaties kan het passend zijn om de jongere te vervolgen.
- Indien er overgegaan wordt tot het opmaken van proces-verbaal dan dient er één proces-verbaal voor het hele gezin te worden opgemaakt.
- Stel een proces-verbaal op conform het model-pv in bijlage 6. De kern van het proces-verbaal is het chronologische relaas met feitelijkheden over de gebeurtenissen (beknopt weergegeven). Het proces-verbaal dient gedateerd en ondertekend te zijn door de leerplichtambtenaar (BOA).
- In dit proces-verbaal dient duidelijk te worden aangegeven waarom bij een verweer of beroep op bepaalde omstandigheden (zie stap 7) toch proces-verbaal wordt opgemaakt.
- Het streven is om het proces-verbaal binnen 2 weken na verhoor van de verdachte in te sturen naar het OM. Landelijk is afgesproken dat het proces-verbaal uiterlijk binnen 4 weken ingestuurd moet zijn.

- Als de omstandigheden daartoe aanleiding geven kan tot 5 werkdagen voor de zitting aanvullende informatie worden aangeleverd. Dit kan zowel op eigen initiatief van de leerplichtambtenaar als op verzoek van het OM.
- Voor het opmaken van het aanvullend proces-verbaal wordt gebruik gemaakt van het model aanvullend proces-verbaal (zie bijlage 8).
- Als de schoolverzuimzaak op zitting moet komen, wordt deze zo mogelijk direct dan wel zo spoedig mogelijk op OM-hoorgesprek of kantonrechterzitting gepland. De termijnen die daarbij worden gehanteerd zijn 6 tot 8 weken voor een OM-hoorgesprek en 8 tot 12 weken voor een kantonzitting na beslissing van het OM om tot vervolging over te gaan. Die beslissing wordt binnen een week na ontvangst van het proces-verbaal genomen.

In [bijlage 5](#) is de handelwijze van het OM in geval van een proces-verbaal bij luxeverzuim opgenomen, inclusief een checklist voor aanvullende aandachtspunten.

EINDE ROUTEKAART B
Ga nu verder naar [stap 9 in fase 5](#)

5 Fase 5 - Evalueren

In deze fase wordt teruggekeken op het proces en verbinding gelegd tussen resultaat en beoogde doel (passende vorm van onderwijs realiseren) om daaruit conclusies te trekken.

STAP 9 Terugkoppeling resultaten naar school en ketenpartners

- Ketenpartners (onder meer OM, RvdK, Halt) koppelen de resultaten van de gekozen aanpak terug naar de leerplichtambtenaar. Hier wordt alleen de informatie teruggekoppeld die is gerelateerd aan het schoolverzuim.
- De beslissingen en uitkomsten worden door de leerplichtambtenaar aan de school teruggekoppeld.

STAP 10 Evalueer samen met de ketenpartners de gemaakte keuzen

- In het ketenoverleg wordt de afhandeling van de zaak besproken en worden lessen getrokken. Dit gebeurt idealiter in samenspraak met de leerplichtambtenaar zelf. Deze evaluatie is erop gericht om op zowel het eigen handelen als op de gehele procedure te reflecteren en waar nodig en mogelijk verbeteringen aan te brengen.

Mogelijke vragen hiervoor zijn:

- Is het verzuim opgelost/is er passend onderwijs gevonden?
- Hebben de verschillende ketenpartners (leerplicht/gemeentelijke jeugdhulp/Halt/OM/de RvdK) de vervolgstappen genomen die waren verwacht en uitgangspunt waren voor de gekozen route?
- Welke knelpunten waren er en wie zou daarvoor welke (structurele) oplossingen/aanpassingen moeten doorvoeren?
- Hebben we, met de kennis die ik nu heb, de juiste beslissing genomen?
- Wat kunnen we een volgende keer anders/beter doen?
- Wat ging juist heel goed?

Bijlagen

Toelichting MAS	26
Taken en verantwoordelijkheden	28
Juridisch kader leer- en kwalificatieplicht	32
Last onder dwangsom	39
Werkwijze OM	43
Model-pv Halt-interventie	45
Model-pv	48
Model aanvullend-pv	54
Signaleringsinstrument schoolverzuim	55
Standaardverweren luxeverzuim	56
Melding sociale verzekeringsbank	57
Leeswijzer MAS geactualiseerde versie maart 2020	64

Bijlage 1 - Toelichting MAS

Inleiding

Het volgen van onderwijs is essentieel voor de individuele ontwikkeling van een kind en het verwerven van een goede plek in de maatschappij. Structureel verzuim blijkt regelmatig een voorbode van (ernstige) gedragsproblemen te zijn, niet zelden leidend tot criminaliteit. Ook kan schoolverzuim leiden tot voortijdig schooluitval, het niet behalen van een diploma en/of een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt waardoor werkloosheid of uitkeringsafhankelijkheid kunnen ontstaan.

De leerplichtwet beschermt het **recht** op onderwijs door het volgen van onderwijs **verplicht** te stellen voor die kinderen die daartoe in staat zijn.

Om het doel 'volgen van onderwijs' voor zo veel mogelijk kinderen te realiseren is een gecoördineerde en optimale inzet van alle betrokken partners (scholen, gemeenten, Raad voor de kindbescherming (RvdK), Halt, politie, gemeentelijke jeugdzorg (wijkteams e.d.), Inspectie van het Onderwijs, Openbaar Ministerie en rechter) vereist.

Deze vernieuwde Handleiding is gebaseerd op twee ontwikkelingen:

1. De gezamenlijke visie op de aanpak van schoolverzuim van de betrokken ketenpartners, als basis voor de Handleiding
2. De procesevaluatie van de Handleiding Strafrechtelijke Aanpak Schoolverzuim

1. De gezamenlijke visie op de aanpak van schoolverzuim

In mei 2014 heeft een aantal ketenpartners (OM/RvdK/Halt/Ingrado) overleg gevoerd met als doel de Handleiding SAS (Strafrechtelijke Aanpak Schoolverzuim) uit 2012 te actualiseren. Tijdens dit overleg is vastgesteld dat alle ketenpartners behoefte hadden aan een gezamenlijke visie op de aanpak van schoolverzuim als basis van de Handleiding. Door ketenpartners werd gedeeld dat het gewenst is om overeenstemming te hebben over de aanpak op de inhoud, zodat vanuit die visie ook uniform kan worden gewerkt.

Met name bij de aanpak van relatief verzuim waarbij sprake is van zorgsignalen werden (soms grote) verschillen met betrekking tot het werkproces en de inhoud geconstateerd. Dit speelde vooral bij de keuze voor insteken op handhaven, zorg, straf, civiel, bestuursrechtelijk dan wel een combinatie van deze trajecten. Een gezamenlijke visie op een effectieve aanpak van schoolverzuim kan bijdragen aan duidelijkheid en zekerheid in de te maken keuzes.

Naar aanleiding van deze bespreking is door het Openbaar Ministerie een visiedocument opgesteld dat eind 2014 door het landelijk platform van jeugdofficieren is goedgekeurd.

Dit visiedocument is vervolgens besproken met de ketenpartners en gezamenlijk zijn de volgende uitgangspunten vastgesteld en verwerkt in een vernieuwde Handleiding voor de aanpak van ongeoorloofd schoolverzuim. Dat is verder aangevuld met input vanuit een Klankbordgroep van 17 leerplichtambtenaren en meerdere malen kortgesloten met een begeleidingsgroep vanuit de ketenpartners. Daarbij is een eerste doorvertaling gemaakt naar een Methodische Aanpak Schoolverzuim (MAS), die het werk van de leerplichtambtenaar in zijn volle breedte moet gaan beschrijven; een ontwikkeling die de komende jaren wordt voortgezet.

I Het doel van de gezamenlijke aanpak is terug-/toeleiding naar een passend onderwijsprogramma

Het doel van de gezamenlijk aanpak van ongeoorloofd schoolverzuim door alle ketenpartners is de toeleiding van de jeugdige naar een passend onderwijsprogramma en voorkomen van nieuw verzuim.

Op grond van de Leerplichtwet wordt van ouders verwacht dat zij het kind aanmelden bij een school en dat zij er actief op toezien dat het kind de school ook daadwerkelijk bezoekt. Vanaf hun twaalfde zijn jongeren hier zelf ook verantwoordelijk voor. De school voert een adequaat 'verzuimbeleid', gericht op preventie en toezicht en zorgt voor een goede structuur van ondersteuning. Verzuim dat schoolgerelateerd is, wordt door de school opgepakt die het in samenwerking met de ouders probeert op te lossen. De gemeente zorgt voor voldoende en deskundige leerplichtambtenaren en voorziet in een leerplichtregistratiesysteem.

En de gemeente zorgt voor jeugdhulp (bijv. een sociaal wijkteam Jeugd) dat achterliggende problematiek (o.a. bij schoolverzuim) onderzoekt en zo nodig voorziet in hulpverlening. Civiele en strafrechtelijke kaders voor de aanpak van ongeoorloofd verzuim worden gebruikt als ultimum remedium.

II Vroegtijdige inzet van (jeugd)hulp bij verzuim staat voorop

Waar nodig dient een interventie op het gebied van zorg/begeleiding zo vroeg mogelijk geboden te worden vanuit het vrijwillige kader. Leerplicht werkt hierin samen met de ouders, de jeugdige, de school (zorgondersteuning en schoolmaatschappelijk werk) en de lokale zorgstructuur (bv., het ZAT, MDO, sociale wijkteam).

Daarnaast is het gewenst dat ook op gemeentelijk niveau specifieke afspraken worden gemaakt over de samenwerking van alle betrokken ketenpartners, naast de eerder genoemde, ook de wijkteams, Veilig Thuis, de Gecertificeerde Instellingen etc.

III Ketensamenwerking draagt bij aan een effectieve aanpak van schoolverzuim

Van belang is dat hiervoor genoemde ketenpartners, zowel regionaal als landelijk, een gedeelde visie hebben op de ketensamenwerking, de eigen verantwoordelijkheid en de onderlinge samenwerking. Het heeft voorkeur als ketenpartners

afspraken over inzet en daaraan gekoppelde termijnen vastleggen met elkaar.

IV De aanpak is licht waar het kan en zwaar(der) waar het nodig is, maatwerk dus

Het gaat – gelet op de diversiteit van de achterliggende problematiek om individueel maatwerk.

De RvdK doet onderzoek en adviseert wat er nodig is om de jeugdige weer een passend onderwijsprogramma te kunnen laten volgen. Het uitgangspunt is vrijwillig en licht interveniëren waar het kan en inzet van het gedwongen kader (straf en/of civiel) alléén waar dat noodzakelijk is. Van belang is maatwerk, de interventie inzetten die meest effectief wordt geacht om het verzuim te stoppen en de achterliggende problematiek aan te pakken.

2. De procesevaluatie van de Handleiding Strafrechtelijke Aanpak Schoolverzuim

In opdracht van het WODC is door bureau ITS een onderzoek “procesevaluatie Handleiding Strafrechtelijke Aanpak Schoolverzuim”, uitgevoerd⁹.

Het doel van deze evaluatie was na te gaan in hoeverre het handhavings- en vervolgingsbeleid leerplicht plaatsvindt conform de Handleiding, waarin de afwijkingen voorkomen én of er verbeteringen mogelijk zijn in de Handleiding of de toepassing daarvan.

De conclusie van deze evaluatie was dat de Handleiding in zijn huidige vorm sterk gericht is op een strafrechtelijke aanpak, terwijl juist het (laten) inzetten van hulpverlening ten bate van de verzuimaanpak wordt gezien als centrale route, ook door het OM.

De aanpak schoolverzuim moet volgens de onderzoekers veel meer ketenbreed gezien worden, waarbij het belang van een goede inbedding van hulpverlening/ zorg zo vroeg mogelijk - waar nodig- zeer gewenst is. De strafrechtelijke aanpak is daarbij een ultimatum remedium. Een belangrijke aanbeveling uit het rapport is om de Handleiding SAS te verbreden, namelijk om het hele traject van aanpak schoolverzuim er in op te nemen. De aanbevelingen uit deze procesevaluatie (overgenomen door OM, RvdK, Halt, V&J, VNG, INGRADO en OCW) sluiten aan bij de hiervoor geformuleerde uitgangspunten en zijn derhalve meegenomen in het actualiseren en verbeteren van de onderhavige Handleiding.

Aangezien de focus in deze vernieuwde Handleiding niet meer ligt op de strafrechtelijke aanpak, is het woord “strafrechtelijk” uit de titel gehaald.

---

9. De Handleiding strafrechtelijke aanpak schoolverzuim, Een procesevaluatie. Bureau ITS, Jos Lubberman | Carolien van Rens | Ardi Mommers | Tara Koster. WODC, mei 2015.

Bijlage 2 - Taken en verantwoordelijkheden

Bij het handhaven van de leerplicht staat een integrale aanpak voorop. Samenwerking tussen scholen, ouders, betrokken instanties en jongeren is onontbeerlijk om er voor te zorgen dat zoveel mogelijk jongeren uiteindelijk een startkwalificatie halen en voldoende toegerust de arbeidsmarkt op gaan.

Op grond van de Leerplichtwet zijn ouders er verantwoordelijk voor dat hun kinderen bij een school staan ingeschreven en die ook bezoeken. Vanaf 12 jaar zijn jongeren medeverantwoordelijk voor het volgen van de lessen. Ouders en jongeren zijn dus primair zelf verantwoordelijk voor naleving van de leerplicht. Het college van burgemeester en wethouders (B&W) is verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet door ouders en jongeren en heeft daarvoor leerplichtambtenaren aangesteld. De Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op naleving van de Leerplichtwet door de hoofden van scholen en instellingen. Bij de handhaving van de leerplicht zijn diverse partijen betrokken. In laatste instantie is dat het Openbaar Ministerie door strafrechtelijke vervolging op grond van de Leerplichtwet. De rol van het Openbaar Ministerie is enerzijds die van 'stok achter de deur', anderzijds kan een interventie in gedwongen kader nodig zijn om de gewenste gedragsverandering(en) tot stand te brengen. De leerplichtambtenaar vormt in de uitvoering van de aanpak van schoolverzuim de verbindende schakel tussen?

Hieronder worden per ketenpartner de verantwoordelijkheden en taken nader toegelicht.

A. De school

Van de school wordt verwacht dat deze een adequaat verzuimbeleid voert gericht op preventie en toezicht. Indien een kind/jongere afwezig blijkt, neemt de school contact op met de ouders. Om ongeoorloofd verzuim deugdelijk te administreren heeft elke school een registratiesysteem nodig. De Inspectie van het Onderwijs verwacht van scholen dat zij een goed werkend systeem hanteren waarmee zij aan de wettelijke meldingsplicht kunnen voldoen. De Inspectie van het Onderwijs ziet hierop toe.

Goede aanpak van schoolverzuim is alleen mogelijk wanneer scholen dat tijdig melden. De meldingen lopen via het verzuimloket van de DUO. Scholen voor particulier onderwijs (niet bekostigd onderwijs) kunnen niet melden via de DUO. Zij melden rechtstreeks middels een kennisgeving aan de leerplichtambtenaar. Scholen zijn verplicht ongeoorloofd verzuim te melden op grond van **art. 21 lid 1** en **art. 21a lid 1 Lpw 1969**. Voor het middelbaar beroepsonderwijs wordt verzuim ten aanzien van les- en stagetijd gemeld, **art. 21 lid 2** en **art. 21a lid 2** en **Lpw 1969**.

Scholen mogen eerder verzuim melden, als afstemming met de leerplichtambtenaar gewenst is. Ook ziekteverzuim, dat in

principe geoorloofd verzuim is, mag volgens afspraken tussen scholen en de gemeente worden gemeld bij de leerplichtambtenaar. Dit kan pas nadat de school de jeugdarts heeft ingeschakeld. De jeugdarts bespreekt met ouders en jongere in hoeverre de jongere kan worden belast. Kan de jongere volgens de jeugdarts worden belast met onderwijs, maar blijft het ziekteverzuim doorgaan, dan wordt het geoorloofd verzuim omgezet in ongeoorloofd verzuim en doet de school een melding bij de leerplichtambtenaar.

N.B. Als na de eerste melding het verzuim aanhoudt hoeft/mag niet gewacht worden tot dit weer 16 uur in 4 weken bedraagt, maar dient zo snel als nodig wordt geacht een nieuwe melding gedaan te worden.

Scholen zijn eerst verantwoordelijke voor het stoppen en voorkomen van verzuim. De administratie dient zo te zijn ingericht dat verzuim snel wordt gesignaleerd. De procedures moeten op school bekend zijn, zodat gesignaleerd verzuim op schoolniveau kan worden aangepakt.

Bij verzuim met zorgsignalen kunnen scholen evt. via ZAT/MDO (Multidisciplinair Overleg) of schoolmaatschappelijk werk) de jeugdige en de ouders doorverwijzen naar het sociale wijkteam of naar vrijwillige jeugdhulp. Bij signalen van kindermishandeling of huiselijk geweld kan de school met het volgen van de stappen van de meldcode tot het besluit komen zelf een melding te doen bij Veilig Thuis. Ondanks de gestelde norm van melden bij 16 uur in een periode van 4 weken verdient het aanbeveling dat de school bij minder verzuim in zorgwekkende situaties ook de leerplichtambtenaar betreft. Het aangewezen overleg hiervoor is het Zorg en Advies Team of het MDO.

School en leerplicht kunnen samen een preventieve aanpak afspreken om de beginnende verzuimers effectief aan te pakken. De school dient deze aanpak duidelijk te communiceren richting de ouders en jongeren vanaf 12 jaar in bijvoorbeeld de schoolgids. Dit is de zogeheten 4-8-12-16 regeling.

De regeling werkt als volgt:

- Een jongere is 4 keer te laat of 4 uur verzuimd; waarschuwing door school aan ouders en jongere;
- Het verzuim stopt niet en er is sprake van 8 keer te laat of 8 uur verzuim: Gesprek met de leerplichtambtenaar tijdens het verzuimspreekuur;
- Verzuim loopt door naar 12 keer te laat of 12 uur verzuim; officieel gesprek met ouders en jongere met de leerplichtambtenaar waar een officiële waarschuwing wordt gegeven;
- Verzuim 16 keer te laat of 16 uur verzuim: Oproepen van jongere en indien jongere onder de 16 jaar ook van zijn ouders om de jongere te verwijzen naar Halt.

Landelijk zijn er meerdere varianten vastgesteld in de samenwerking tussen school, leerplicht en Halt, maar wel alle gebaseerd op de bovenstaande stappen.

B. De gemeente – algemeen

Het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet is opgedragen aan het College van Burgemeester en Wethouders.

Zij wijzen daartoe één of meer leerplichtambtenaren aan,

art. 16 Lpw 1969.

In 2014 heeft Ingrado als richtlijn een formatiemeter opgesteld. Een gemiddelde caseload van 1 fte bedraagt 135 zaken per schooljaar, dit is exclusief een preventieve aanpak. Wordt schoolverzuim preventief aangepakt dan dient nog een correctie plaats te vinden.

Om na een onderzoek van schoolverzuim over te kunnen gaan tot het opmaken van een proces-verbaal is een leerplichtambtenaar met een BOA bevoegdheid nodig. De gemeente moet ervoor te zorgen dat voldoende leerplichtambtenaren deze bevoegdheid hebben of dat zij een samenwerking met een ander gemeente hebben waarbij er gebruik gemaakt kan worden van een BOA binnen het domein onderwijs.

Voorts beschikt de gemeente over een adequaat registratiesysteem voor Leerplicht en RMC (Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voor voortijdig schoolverlaten). Over het gevoerde beleid inzake de handhaving van de leerplicht en de kwalificatieplicht en de resultaten daarvan doet B&W jaarlijks verslag aan de gemeenteraad.

Gemeenten en het OM hebben een gedeelde verantwoordelijkheid ten aanzien van de handhaving van de Leerplichtwet. Overleg is daarom noodzakelijk. Hiervoor kunnen verschillende overleggen tussen gemeenten en de justitieketen benut worden, zoals het leerplichtsdriehoeksoverleg of het Arrondissementaal Platform Jeugd (het overleg voor de jeugdstrafrechtken).

Regionale samenwerking door gemeenten en het vormen van een regionaal bureau leerplicht kan zeker bij kleinere gemeenten een aanbeveling zijn om capaciteitsproblemen op te lossen. De gemeente is daarnaast gehouden om in het kader van de Wet Publieke Gezondheid te zorgen voor voldoende beschikbaarheid en aanbod van jeugdgezondheidszorg en vanuit de Jeugdwet voor aanwezigheid en beschikbaarheid van jeugdhulp en (specialistische jeugdzorg) in een samenhangend geheel.

C. De gemeente - leerplichtambtenaar

Indien school en ouders er niet in slagen het ongeoorloofd verzuim te stoppen is de leerplichtambtenaar in eerste instantie verantwoordelijk voor het bewegen van de verzuimende jongere en ouders om zijn verplichtingen na te komen en onderzoek te doen naar de oorzaak van het verzuim. **art. 22 Lpw 1969.**

Het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet aangaande ouders en jongeren is belegd bij de leerplichtambtenaren. De leerplichtambtenaar vervult tevens een belangrijke schakelrol.

Hij onderhoudt het contact met ouders en school en draagt zorg voor een passende actie op de verzuimmeldingen. Indien een melding van de school aanleiding geeft tot zorgen over de ontwikkeling van het kind, meldt de leerplichtambtenaar dit afhankelijk van de situatie aan Veilig Thuis of het sociaal wijkteam. De leerplichtambtenaar werkt conform de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. In deze meldcode is een afwegingskader voor de leerplichtambtenaar opgenomen. Daar waar mogelijk worden ouders en jongere doorverwezen naar de vrijwillige hulpverlening. Bij het inzetten van zorg is het van belang om nauw samen te werken met de medewerker die uitvoering geeft aan de Jeugdwet. Dit om te volgen of de ingezette zorg leidt tot het terugdringen van het schoolverzuim. Van het verzuim kan door de leerplichtambtenaar (indien dit van toegevoegde waarde wordt geacht) proces-verbaal worden opgemaakt. Voor het opmaken van een proces-verbaal dient de leerplichtambtenaar over de BOA-bevoegdheid te beschikken.

D. De politie

De politie kan op grond van artikel 24 Leerplichtwet controles houden in de openbare ruimte. Betrapte spijbelaars kunnen worden afgeleverd bij de school. Met dergelijke controles wordt een belangrijk signaal afgegeven dat schoolbezoek en de handhaving van de leerplichtwet tevens een zaak is van de overheid in bredere zin. Ook kan het enig inzicht verschaffen omtrent jongeren, die niet geregistreerd staan, zoals daklozen, zwerfjongeren, illegalen en absoluut verzuimers. De acties vergen afstemming met de leerplichtambtenaren en scholen, omdat vastgesteld dient te worden of het verzuim ongeoorloofd is.

E. Halt

Halt heeft de wettelijke taak voor de uitvoering van de Halt-interventie; een pedagogische interventie voor jongeren van 12 tot 18 jaar die een strafbaar feit hebben gepleegd. Ook een jongere met beginnend ongeoorloofd schoolverzuim en/of te laat komen kan door de leerplichtambtenaar naar Halt worden doorverwezen. Halt wil jongeren met de buitenstrafrechtelijke aanpak een kansrijke toekomst bieden door ze te laten leren van fouten en ze goed te maken. Bij positieve afronding van de Halt-interventie, krijgt de jongere geen aantekening in zijn justitiële documentatie.

Een Halt-medewerker spreekt tijdens een Halt-interventie zowel met de jongere als met de ouders. Tijdens deze gesprekken confronteert Halt de jongere met zijn gedrag en de gevolgen daarvan.

Met behulp van onder andere leeropdrachten leert de jongere bepaalde vaardigheden te versterken, zodat hij anders kan reageren in moeilijke situaties, zo ook in geval van schoolverzuim. Halt bespreekt met jongere en ouders hoe herhaling van het schoolverzuim voorkomen kan worden en maakt hier samen met de jongere een plan voor. De Halt-medewerker kijkt met de jongere naar zijn of haar toekomstperspectief en het belang van een goede schoolgang hierbij.

Tijdens het startgesprek neemt Halt een signaleringsinstrument af om te kijken of er nog zorgsignalen aanwezig zijn. Deze zorgsignalen worden besproken met jongere en ouders. Indien nodig kan Halt doorverwijzen naar zorg of een zorgmelding doen. Als er al hulpverlening aanwezig is, neemt Halt contact op voor afstemming.

Halt en school kunnen een preventieve aanpak hanteren, indien school dit duidelijk heeft gecommuniceerd richting de ouders en jongeren vanaf 12 jaar in bijvoorbeeld de schoolgids. In die gevallen dat de Halt-interventie schoolverzuim negatief gaat, gaat er een bericht terug naar de leerplichtambtenaar en zal proces-verbaal opgemaakt moeten worden. De Raad voor de Kinderbescherming zal nader onderzoek doen naar een passende interventie voor het schoolverzuim.

Naast het uitvoeren van de Halt-interventie, is Halt ook actief op scholen met het geven van voorlichtingen over diverse thema's (o.a. groepsdruk en online veiligheid) en zijn er gesprekken op scholen. Jongeren met licht grensoverschrijdend gedrag kunnen naar een spreekuur verwezen worden, waar de Halt-medewerker in gesprek gaat met de jongere om te leren van zijn fouten en te voorkomen dat hij opnieuw in de problemen komt. Voor meer info over wat Halt doet op scholen, zie: <https://www.halt.nl/samenwerken-met-halt/school>

F. Het OM

Het OM is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving van de Leerplichtwet en geeft zo nodig opdracht aan leerplicht om proces-verbaal op te maken. Het OM beoordeelt de door leerplicht ingestuurde processen-verbaal en besluit over de wijze van afdoening, waarbij geldt dat processen-verbaal tegen minderjarigen voor de afdoeningsbeslissing besproken worden met de RvdK en evt. leerplichtambtenaren in het JCO leerplicht (JCO-L).

Om leerplichtzaken goed te kunnen beoordelen is kennis van het jeugdstrafrecht, schoolsystemen en jeugdzorg vereist. Daarnaast vergen deze zaken inzicht in achterliggende problematiek bij schoolverzuim. Het is daarom van belang dat leerplichtzaken behandeld worden door beoordelaars met voldoende kennis/ervaring op dit gebied.

G. De RvdK voor de Kinderbescherming

De RvdK heeft verschillende taken in het kader van de strafrechtelijke en civielrechtelijke aanpak van schoolverzuim. Binnen deze aanpak behartigt de RvdK de belangen van de minderjarige in die zin dat de RvdK ertoe bijdraagt dat op het proces-verbaal schoolverzuim¹⁰, een pedagogisch verantwoorde (strafrechtelijke) reactie volgt. De RvdK geeft hieraan enerzijds invulling door de voorlichtings- en adviesfunctie naar de officier van justitie en de kinderrechter/rechtbank. Anderzijds vervult de RvdK de selectiefunctie waarbij bezien wordt of het schoolverzuim van de minderjarige een signaal is van achterliggende problematiek en of hulpverlening noodzakelijk is.

Als hulpverlening op vrijwillige basis niet mogelijk of toereikend is, kan de RvdK gebruik maken van zijn civielrechtelijke bevoegdheid om aan de kinderrechter te vragen een kindbeschermingsmaatregel (bijv. OTS) op te leggen.

Voordat een pv relatief verzuim, waar de jongere 12 jaar of ouder is, wordt opgemaakt, wordt de medewerker van de RvdK, met adviesteam taken door de leerplichtambtenaar geconsulteerd over de voor deze jongere en zijn gezin gewenste route: inzet HALT, vrijwillige hulp, een civiel en/of strafrechtelijke route.

Als in het JCO-L wordt besloten dat het OM de zaak gaat vervolgen, zal indien het gaat om een proces-verbaal tegen een minderjarige, de RvdK een onderzoek starten naar de situatie van de minderjarige. In dit raadsonderzoek spreekt de RvdK zowel met de jongere als met zijn ouder(s).

In het kader van dat onderzoek worden ook de leerplichtambtenaar en de school als informant benaderd. Bij het advies aan het OM betreft de RvdK de stand van zaken in de eventueel reeds lopende hulpverlening aan de jongere (door school, leerplichtambtenaar en/of gespecialiseerde hulpverleningsinstellingen) opdat de voorgestelde (strafrechtelijke) reactie daarop goed aansluit.

De RvdK voert de (casus)regie zodat de jongere in beeld blijft tijdens zijn/haar gang langs de instanties die betrokken zijn bij de afhandeling van de strafrechtelijke aanpak van schoolverzuimzaken. Tenslotte coördineert de RvdK de tenuitvoerlegging van opgelegde taakstraffen¹¹, onder meer in schoolverzuimzaken.

H. Rechtbank

Wanneer het OM besluit om de leerplichtige en/of diens ouder wegens overtreding van de Leerplichtwet te dagvaarden, zal deze zich dienen te verantwoorden voor de kantonrechter. Om leerplichtzaken goed te kunnen beoordelen is kennis van het jeugdstrafrecht, schoolsystemen en jeugdzorg vereist. Daarnaast vergen deze zaken inzicht in achterliggende problematiek bij schoolverzuim. Aan deze aspecten kan recht worden gedaan door aparte leerplichtzittingen te houden met een vaste kantonrechter. De voorkeur heeft de behandeling van leerplichtzaken door de kinderrechter als plaatsvervangend kantonrechter. Waar nodig kan dan een civiele beschermingszaak door dezelfde rechter worden behandeld.

I. De Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs ziet erop toe dat scholen de Leerplichtwet naleven. Voorheen was dit toezicht een taak van de gemeentelijke leerplichtambtenaar. Het toezicht omvat ook handhaving. De Inspectie van het Onderwijs kan aan scholen die bijvoorbeeld niet of niet tijdig ongeoorloofd verzuim melden een bestuurlijke boete opleggen.

De inspectie houdt regulier toezicht, waarbij elke school in een cyclus van een aantal jaren een keer wordt onderzocht en

10. Artikel 22 lid 5 (pv bij recidive bij absoluut verzuim) en overige zorgzaken waar pv tegen minderjarige wordt opgemaakt, worden meegenomen in de doorontwikkeling.

11. Taakstraffen bestaan uit werkstraffen, leerstraffen of een combinatie van beide.

daarnaast risicogericht toezicht. Het risicogerichte toezicht op het verzuimbeleid van scholen vindt plaats naar aanleiding van signalen. Leerplichtambtenaren zijn de belangrijkste bron van signalen voor de inspectie. Leerplichtambtenaren zijn immers toezichthouders in de zin van de Leerplichtwet en de Algemene wet bestuursrecht. Op basis van deze wetten mogen zij onderzoek uitvoeren op scholen om hun taak - toezicht op de naleving van de leerplichtwet door ouders en jongeren - naar behoren uit te kunnen voeren. Zo moeten zij de schooladministratie in geval van vermoeden van een overtreding van de Leerplichtwet van een individuele jongere, kunnen inzien om in- en uitschrijvingen en de aan- en afwezigheid van die jongere te kunnen controleren. Hierbij kunnen zij aanwijzingen krijgen dat een school de naleving van de Leerplichtwet niet op orde heeft. Leerplichtambtenaren kunnen hierover signalen afgeven bij het Loket Onderwijsinspectie (<https://www.onderwijsinspectie.nl/contact>). De inspectie neemt signalen mee in het reguliere toezicht, of treedt bij een ernstig signaal direct op. Naast de leerplichtambtenaren (gemeenten) kunnen ook anderen, zoals ouders, jongeren en docenten, een signaal afgeven bij het loket.

J. De Jeugdarts

De Jeugdarts is een specialist op het gebied van opgroeiende kinderen. De Jeugdarts onderzoekt de individuele en gezamenlijke lichamelijke en geestelijk gezondheid van kinderen. De Jeugdarts kijkt hierbij ook naar de leefomgeving waarin het kind opgroeit. De Jeugdarts interpreteert de bevindingen en probeert de gezondheid van het kind waar nodig te bevorderen.

Taken

De Jeugdarts is een expert op het gebied van de gezondheidszorg bij de jeugd. De Jeugdarts verricht bij kinderen tot 4 jaar preventief gezondheidsonderzoek en werkt mee aan het rijksvaccinatieprogramma. De Jeugdarts werkt vaak voor een instelling zoals de GGD en gaat bij scholen langs om kinderen, jongeren en hun ouders te steunen bij alles op het gebied van gezondheid. De Jeugdarts helpt jeugd bij hoe zij gezond op moeten groeien, maar ook bij ziekte en problemen met de ontwikkeling. Onderwerpen waar de Jeugdarts mee te maken kan krijgen zijn depressie, overgewicht, verzuim en alcohol. Het is ook een taak van de Jeugdarts om vroegtijdig kindermishandeling te signaleren.

Bijlage 3 - Juridisch kader leer- en kwalificatieplicht

Handhaving van de Leerplichtwet omvat de leerplicht en de kwalificatieplicht:

Kinderen moeten vanaf hun vijfde ingeschreven staan op een school en deze geregeld bezoeken. De ouders zijn verplicht hiervoor zorg te dragen en zijn mede verantwoordelijk. De leerplichtambtenaar houdt hier toezicht op.

Leerplicht

Leerplicht geldt voor kinderen van 5 tot en met 16 jaar. Vanaf de eerste dag van de maand nadat een kind 5 jaar wordt tot het einde van het schooljaar waarin het 16 jaar is geworden of tot het einde van twaalf volledige schooljaren. De basisschoolperiode telt mee voor acht jaar, ook als de jongere hier korter over gedaan heeft. Elk nieuw schooljaar start op 1 augustus.

De meeste kinderen gaan al naar school als ze 4 jaar zijn. Ze vallen dan nog niet onder de Leerplichtwet. Voor hen gelden wel de regels die de school voert over aanwezigheid en het volgen van het onderwijs. Deze regels gelden ook voor jongeren die niet (meer) leerplichtig zijn.

Kwalificatieplicht

Na de leerplicht begint de kwalificatieplicht. Met de kwalificatieplicht wordt de leerplicht verlengd tot de dag dat de jongere een startkwalificatie heeft gehaald of tot de dag dat de jongere 18 jaar wordt. Een startkwalificatie is een havo-, vwo- of mbo niveau 2, 3, of 4- diploma. Totdat één van deze twee momenten is bereikt, is de jongere leerplichtig en is de Leerplichtwet van toepassing.

De kwalificatieplicht verplicht alle jongeren een volledig programma van onderwijs te volgen totdat zij een startkwalificatie hebben behaald. De kwalificatieplicht betekent niet altijd vijf dagen per week in de schoolbanken. Het is ook mogelijk om met combinaties van leren en werken aan de kwalificatieplicht te voldoen zoals de beroepsbegeleidende leerweg in het MBO. De kwalificatieplicht geldt volgens **Artikel 4a lid 2 Lpw 1969** niet voor jongeren die het speciaal onderwijs hebben gevolgd in uitstroomprofiel dagbesteding en arbeidsmarktgericht en kinderen in het bezit van een getuigschrift of een diploma van het praktijkonderwijs.

Wie is verantwoordelijk?

De ouder(s)/verzorger(s) en de leerplichtige jongere vanaf het 12e jaar kunnen worden aangesproken op schoolverzuim. N.b. voor meerderjarig verklaarde jongeren zijn deze bepalingen ook van toepassing **Art. 2 leden 1 en 3, art. 4a lid 1 en art. 4c lid 1 Lpw 1969**.

A. Soorten verzuim

Relatief verzuim

Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend. **Art. 2 lid 1 en art. 4 lid 1 Lpw 1969**.

Relatief verzuim is onder te verdelen in:

- Wettelijk verzuim
- Overig verzuim
- Luxeverzuim

Wettelijk verzuim

Wettelijk verzuim is het verzuim waarvan de school verplicht is het te melden aan de leerplichtambtenaar, te weten ongeoorloofd verzuim van 16 uur les of praktijktijd gedurende een periode van vier opeenvolgende lesweken. Schoolverzuim onder deze grens hoeft niet door het hoofd van de school gemeld te worden aan de leerplichtambtenaar. Ook als dat wel gebeurt, hoeft dit verzuim niet door de leerplichtambtenaar aan het OM gemeld te worden. **Art. 21 Lpw en 21a Lpw 1969**.

Overig verzuim

Overig verzuim is verzuim van minder dan 16 uur in 4 weken. De school is niet wettelijk verplicht melding te doen van overig verzuim. Indien blijkt dat een leerplichtige jongere minder dan 16 uur les of praktijktijd gedurende een periode van vier opeenvolgende weken verzuimt, maar wel regelmatig te laat komt, lesuren overslaat en/of dagdelen verzuimt, is het belangrijk om een jongere daar op aan te spreken en hier gevolgen aan te verbinden. Dit vergt in eerste instantie maatregelen van de school.

Wie is verantwoordelijk?

Jongeren jonger dan 12 jaar zijn niet strafrechtelijk verantwoordelijk, hier zijn de ouders verantwoordelijk. Bij leerplichtige jongere van 12 jaar en ouder worden zowel de ouder(s)/verzorger(s) als de jongere strafrechtelijk verantwoordelijk gehouden. **Art. 2 leden 1 en 3, art. 4 lid 1 en art. 4c lid 1 Lpw 1969**.

Luxeverzuim

Luxeverzuim is een vorm van relatief verzuim waarbij zonder toestemming van het hoofd van de school buiten de vastgestelde schoolvakanties om van school wordt verzuimd, waarbij het eigen belang (vaak ten behoeve van een vakantie) van ouder(s)/verzorger(s) of jongere prevaleert op dat van het schoolbezoek. Dit kan zijn aansluitend aan de vakantie, maar ook op andere momenten in het schooljaar.

Wie is verantwoordelijk?

Ouder(s)/verzorger(s) zijn voor dit verzuim verantwoordelijk. De jongere wordt in principe niet als verantwoordelijke aangemerkt. Echter, indien de jongere zelf op vakantie gaat (bijv. met vrienden) en er is hierdoor sprake van ongeoorloofd verzuim dan moet de jongere –vanaf 12 jaar– zelf als verantwoordelijke worden aangemerkt.

Dit vormt een uitzondering op het uitgangspunt dat de ouders alleen verantwoordelijk zijn.

Indien de ouder(s)/verzorger(s) deze 16/17 jarige jongere meenemen op vakantie dan blijven zij voor dit verzuim verantwoordelijk, ondanks de leeftijd van de jongere. **Art. 2 lid 1 en 3, art. 4a lid 1 en art. 4c lid 1 Lpw1969.**

Absoluut verzuim

Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige jongere niet op een school staat ingeschreven.

Art. 2 lid 1 en art. 4a lid 1 Lpw 1969.

Wie is verantwoordelijk?

Voor absoluut verzuim zijn de ouder(s)/verzorger(s) verantwoordelijk, dus kunnen alleen de ouder(s)/verzorger(s) worden vervolgd. **Art. 2 lid 1 en art. 4a lid 1 Lpw 1969.**

B. Vrijstelling van leerplicht

Artikel 5 van de **Lpw1969** kent drie gronden voor vrijstelling van de leerplicht als het gaat om de verplichting tot inschrijving bij een school:

- de jongere is op lichamelijke of psychische gronden niet geschikt om tot een school onderscheidenlijk een instelling te worden toegelaten;
- degene die het gezag over de jongere uitoefent, en degene die zich met de feitelijke verzorging van een jongere heeft belast (verantwoordelijke personen, art. 2 lid 1 Lpw) hebben tegen de richting van het onderwijs op alle binnen redelijke afstand van de woning - of, indien zij geen vaste verblijfplaats hebben, op alle binnen Nederland - gelegen scholen onderscheidenlijk instellingen waarop de jongere geplaatst zou kunnen worden, overwegende bedenkingen;
- de jongere staat als leerling van een inrichting van onderwijs buiten Nederland ingeschreven en bezoekt deze inrichting geregeld.

De vrijstelling op grond van artikel 5 sub a Lpw 1969 geeft in de strafrechtelijke praktijk geen problemen. Alvorens een vrijstelling van rechtswege ontstaat moeten ouders jaarlijks voor 1 juli voorafgaan aan het schooljaar een kennisgeving

indienen. Bij deze kennisgeving moet een verklaring van een onafhankelijk, niet zijnde behandeld, door het college aangewezen arts zijn die verklaart dat het kind niet geschikt is om op een school of instelling te worden ingeschreven. Deze verklaring betreft een schooljaar of de gehele leerplichtige periode van een jongere. Deze verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden (artikel 7 Lpw). Met de invoering van passend onderwijs en de transitie van de Jeugdwet naar de gemeente moet het aantal vrijstellingen op grond van dit artikel gaan afnemen. Als een kind nog leerbaar is, dan zou er geen beroep op dit artikel gedaan hoeven worden. Het is daarom aanbevelenswaardig in overleg met de ouders ook altijd samen met het onderwijs naar onderwijsmogelijkheden te kijken. Een voorgenomen wetswijziging om betrokkenheid van het onderwijs in de vrijstellingsprocedure te regelen is inmiddels aangekondigd.

Artikel 5 sub b Lpw 1969

Als ouders een beroep doen op de vrijstellingsgrond als bedoeld in art 5 onder b Lpw 1969 dienen zij dit te doen door middel van een kennisgeving, een maand voordat de jongere leerplichtig wordt. De kennisgeving bevat een verklaring waaruit waaruit de overwegende bedenkingen blijken tegen de richting van het onderwijs op alle binnen redelijke afstand van de woning gelegen scholen (art. 8 lid 1 Lpw 1969).

Volgens de wet mag het kind het jaar voorafgaande aan de kennisgeving niet geplaatst zijn geweest op een school waartegen bedenkingen worden geuit (art 8 lid 2 Lpw 1969). De leerplichtambtenaar stelt vast of de kennisgeving aan de eisen van de wet voldoet. Als dat zo is ontstaat van rechtswege de vrijstelling. Als niet aan de eisen van de wet wordt voldaan, moet het kind worden ingeschreven op een school. Gebeurt dat niet dan is er sprake van absoluut verzuim dat kan leiden tot rechtsvervolging. De leerplichtambtenaar legt bij twijfel tot opmaken proces-verbaal de zaak tijdig voor aan het OM.

In de jurisprudentie is zichtbaar dat er ontwikkelingen zijn rondom artikel 5 onder b Lpw. De Hoge Raad is strenger geworden. Wanneer ouders een beroep doen op richting bezwaren dienen zij deze toe te lichten en te concretiseren.

Nieuwe jurisprudentie van de Hoge Raad

ECLI:NL:HR:2018:1071

- In de zaak ECLI:NL:HR:2018:1071 deed de verdachte een beroep op de vrijstelling bezwaren tegen de verschillende richtingen van scholen op redelijke afstand, gebaseerd op het holisme.
- Ten aanzien van de christelijke, rooms-katholieke, gereformeerde en reformatorische schoolrichtingen werd voornamelijk het fundament van die richtingen in een geschrift als bezwaar gezien.
- Ten aanzien van een neutrale, algemene school werd aangevoerd dat leven en onderwijs met elkaar vermengd moeten zijn en dat daar geen scheiding mag plaatsvinden. In het holisme vormen de spirituele en wereldse kanten van het leven een geheel en daar kan dus geen scheiding in worden gemaakt. Openbare scholen dragen geen holisme uit, omdat zij neutraal zijn. Daarmee wordt wel een scheiding gemaakt en daardoor wordt de dynamische ontwikkeling van de kinderen niet bevorderd.

- De Hoge Raad oordeelde dat deze bezwaren geen bezwaren waren tegen de richting van het onderwijs.
- Het oordeel van de HR was als volgt: Hetgeen door de verdachte in de onderhavige zaak in appel is aangevoerd en hiervoor onder 2.2.2 en 2.2.3 is weergegeven, kan bezwaarlijk worden aangemerkt als aan een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing ontleende, overwegende bedenkingen als bedoeld in art. 5, aanhef en onder b, Lpw. De omstandigheid dat de verdachte zijn bezwaren zelf aanmerkt als een uitvloeisel van zijn holistische levensovertuiging, brengt niet mee dat die bezwaren reeds daarom overwegende bedenkingen opleveren tegen de richting van het onderwijs in zin van de wet.
- In de conclusie van AG Hofstee bij de zaak in 2019 (ECLI:NL:PHR:2019:694) wordt dit arrest uitgebreid besproken. Hij stelt dat er niet alleen getoetst moet worden of er ernstige bedenkingen zijn, maar dat deze ook hun oorsprong moeten vinden in een welbepaalde godsdienst of levensovertuiging. De in die zaak aangevoerde bezwaren kunnen niet als een dergelijk bezwaar worden aangemerkt en daarom heeft de Hoge Raad het beroep van de verdachte verworpen. AG Hofstee merkt dan nog op dat hieruit geconcludeerd kan worden dat er maar beperkt ruimte is voor een geslaagd beroep op de vrijstelling op basis van aan het holisme ontleende bezwaren.

ECLI:NL:HR:2019:1925

- Vervolgens is er het arrest van de Hoge Raad in 2019 (ECLI:NL:HR:2019:1925). Het ging daar om een beroep op vrijstelling vanwege het objectivisme.
- De verdediging heeft daar betoogd dat de kinderen volgens het objectivisme dienen te worden opgevoed en onderwezen. Dat kan niet alleen buiten schooltijd, maar de levensbeschouwing dient de hele dag aanwezig te zijn. Als de kinderen op school iets anders leren, moet dat na schooltijd weer worden afgeleerd. Dat scheidt verwarring en brengt een scheiding teweeg. Het objectivisme kan alleen worden bijgebracht door een volwassen begeleider. De omgang en de vakken zijn heel anders als deze zijn doordrenkt van het objectivisme.
- Oordeel HR (r.o. 2.4.2 en 2.4.3): Het moet gaan om ernstige gemoedsbezwaren die berusten op een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing. Hier van is geen sprake indien het betreffende samenstel van opvattingen zich onvoldoende nauwkeurig laat bepalen of het daarin ontbreekt aan een voldoende mate van ernst of samenhang. Er is ook geen sprake van indien weliswaar vanuit een godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing bezwaren worden aangevoerd, maar die bezwaren in onvoldoende mate verband houden met onderwijs aan kinderen zoals een school dat kan bieden. Voor het aannemen van overwegende bedenkingen moet sprake zijn van voldoende concrete en voldoende zwaarwegende bezwaren die verband houden met onderwijs zoals hiervoor bedoeld.
- R.o. 2.5.1: Nog daargelaten of het Hof op grond van één en ander heeft kunnen oordelen dat deze objectivistische benadering een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing betreft, zijn de door het Hof in aanmerking genomen feiten en omstandigheden in elk geval

ontoereikend om te kunnen aannemen dat sprake is van voldoende concrete en voldoende zwaarwegende bezwaren die verband houden met onderwijs zoals een school dat kan bieden, zoals hiervoor onder 2.4.3 bedoeld.

ECLI:NL:HR:2020:1157

- In deze zaak had het Gerechtshof de verdachte vrijgesproken die bezwaren had, gegrond op het (spiritueel) holisme. Het hof oordeelde dat deze bezwaren overwegende bedenkingen waren als bedoeld in de zin van art. 5 onder b Leerplichtwet, die bovendien voldoende concreet en duidelijk naar voren waren gebracht.
- De concrete bezwaren in deze zaak laten zich als volgt samenvatten: het begrip eenheid (van verstand, ziel, ratio, emotie, lichaam en geest) staat centraal in het holisme. Aanvaarding van het gezag van dogmatische religies staat in de weg aan de levenshouding die gepaard gaat met het holisme. Hetzelfde geldt voor een openbare school (met levensbeschouwelijke neutraliteit). Indien op school slechts het verstand wordt gevoed, ontstaat er afgescheidenheid en een onhanteerbare kloof tussen de levensovertuiging in het gezin en de normen en waarden op school.
- Oordeel HR (r.o. 2.5): Het oordeel van het hof dat de bezwaren van de verdachte zijn aan te merken als overwegende bedenkingen in de zin van artikel 5 Lpw is, in het licht van hetgeen hiervoor onder 2.4 is overwogen, niet toereikend gemotiveerd. Als de voor zijn oordeel relevante feiten en omstandigheden heeft het hof in de kern slechts in aanmerking genomen dat de verdachte heeft aangevoerd dat het begrip 'eenheid' in het holisme centraal staat, dat de daarbij behorende levenshouding wordt gekenmerkt door onbevangenheid ten aanzien van de telkens nieuwe wijze waarop die eenheid zich kan manifesteren en de daarmee gepaard gaande persoonlijke groei, dat aanvaarding van het gezag van al dan niet dogmatische religies en levensbeschouwelijke neutraliteit daaraan in de weg staat en dat, indien op school slechts het verstand wordt gevoed en de ziel wordt genegeerd, een afgescheidenheid en een onhanteerbare kloof tussen de levensovertuiging in het gezin en de normen en waarden op school ontstaat. Deze door het hof in aanmerking genomen feiten en omstandigheden zijn, gelet op de hiervoor onder 2.4.4 genoemde voorwaarden, ontoereikend om te kunnen aannemen dat sprake is van overwegende bedenkingen in de zin van artikel 5 aanhef en onder b Lpw.

Voor meer toelichting kan ook nog gekeken worden in de verschillende conclusies van AG's.

- ECLI:NL:PHR:2018:215 (behorend bij ECLI:NL:HR:2018:1071)
- ECLI:NL:PHR:2019:694 (behorend bij ECLI:NL:HR:2019:1925)
- ECLI:NL:PHR:2020:219 (behorend bij ECLI:NL:HR:2020:1157)

De Hoge Raad lijkt 'om' te zijn en zelden de uitzondering te honoreren.

Er mag dus kritisch gekeken worden naar dergelijke kennisgevingen van ouders. Het idee dat nu onder leerplichtambtenaren leeft is dat met het insturen van de kennisgeving, de vrijstelling van rechtswege ontstaat. Er mag niet getreden worden in de beoordeling van de bezwaren. Dat is onjuist, gelet op de nieuwste jurisprudentie.

Zo blijkt bijv. uit de verschillende rechtsoverwegingen van de Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2020:1157):

2.4.1

Vooropgesteld moet worden dat indien een beroep is gedaan op de vrijstellingsgrond als bedoeld in artikel 5 aanhef en onder b Lpw, de rechter dient te onderzoeken of het bezwaar de richting van het onderwijs betreft. Onder overwegend bezwaar tegen de richting van het onderwijs als bedoeld in artikel 5 aanhef en onder b Lpw is niet begrepen bezwaar tegen de soort van het onderwijs, tegen de leerplicht als zodanig of tegen de wettelijke inrichting van het onderwijs.

2.4.2

Onder het begrip richting als bedoeld in artikel 5, aanhef en onder b, Lpw wordt verstaan: een fundamentele oriëntatie, ontleend aan een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing. Van overwegende bedenkingen in de zin van artikel 5 aanhef en onder b Lpw is derhalve eerst sprake in geval van ernstige gemoedsbezwaren die berusten op een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing. Van zodanige ernstige gemoedsbezwaren die berusten op een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing is onder meer geen sprake indien het betreffende samenstel van opvattingen zich onvoldoende nauwkeurig laat bepalen of het daarin ontbreekt aan een voldoende mate van ernst of samenhang.

2.4.3

Van overwegende bedenkingen in de zin van artikel 5 aanhef en onder b Lpw is voorts geen sprake indien weliswaar vanuit een godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing bezwaren worden aangevoerd, maar die bezwaren in onvoldoende mate verband houden met onderwijs aan kinderen zoals een school dat kan bieden. Voor het aannemen van overwegende bedenkingen moet sprake zijn van voldoende concrete en voldoende zwaarwegende bezwaren die verband houden met onderwijs zoals hiervoor bedoeld.

2.4.4

Van overwegende bedenkingen in de zin van artikel 5 aanhef en onder b Lpw kan daarom alleen sprake zijn indien de overwegende bedenkingen die worden aangevoerd, i) verband houden met ernstige gemoedsbezwaren van de in artikel 2 lid 1 Lpw bedoelde persoon die berusten op een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing, ii) betrekking hebben op de richting en derhalve de fundamentele oriëntatie, ontleend aan een welbepaalde godsdienstige overtuiging of levensbeschouwing, van - kort gezegd - het in artikel 5 aanhef en onder b Lpw bedoelde onderwijs en iii) voldoende concrete en voldoende zwaarwegende bezwaren betreffen die verband houden met onderwijs zoals een school dat kan bieden.

2.4.5

Indien de rechter oordeelt dat niet aan één van de hier-

voor genoemde vereisten wordt voldaan, kan hij reeds op die grond het beroep op de vrijstellingsgrond als bedoeld in artikel 5 aanhef en onder b Lpw afwijzen, zonder dat hij hoeft te onderzoeken of voldaan is aan de overige vereisten. (Vgl. HR 17 december 2019, ECLI:NL:HR:2019:1925.)

Inmiddels ligt er een wetsvoorstel om thuisonderwijs onder toezicht van de Inspectie van het Onderwijs voor de ouders die een beroep doen op artikel 5 onder b Lpw, verplicht te maken.

Artikel 5 sub c Lpw 1969

Bij een beroep op vrijstelling op grond van art 5 sub c Leerplichtwet dient een verklaring overgelegd te worden van het hoofd van de school waaruit blijkt dat de jongere staat ingeschreven en de school regelmatig bezoekt, art. 9 Lpw. De kennisgeving dient tijdig, elk jaar voor 1 juli te worden gedaan, art. 6 lid 2 sub b Lpw.

In de uitspraak van het Hof Den Bosch, LJN: BW4064, d.d. 26 april 2012 wordt het volgen van virtueel onderwijs dan ook onvoldoende bevonden om te voldoen aan de leerplichtwet. Het Hof oordeelt dat virtueel bezoek van een inrichting van onderwijs in het buitenland geen 'geregeld bezoek' oplevert, de vrijstelling is niet van toepassing. Dit is door de rechtbank Midden-Nederland ECLI:NL:RBMNE:2013:7562 nogmaals bevestigd op 12 december 2013. Grootste probleem bij dit artikel is de ouders die slechts voor enkele weken een beroep willen doen op dit artikel. Bijvoorbeeld door voor familiebezoek het kind in te schrijven op de school in het land van herkomst voor een aantal weken. Verkapte wereldreizen komen we hier ook tegen.

Artikel 5a en 15 Lpw 1969

Twee andere vrijstellingen die de Leerplichtwet kent, zijn artikel 5a (Trekking bestaan) en artikel 15 Lpw.

Ouders die een trekkend bestaan leiden doordat zij met hun kinderen meereizen met een kermis of een circus kunnen een beroep doen op vrijstelling van de inschrijvingsplicht voor de maanden maart tot november. Dit beroep kunnen zij niet doen als de Rijdende school binnen 5 kilometer afstand met de kermis of het circus meereist. De vrijstelling geldt alleen voor jongeren binnen het primair onderwijs.

Op grond van artikel 15 kunnen kwalificatieplichtige jongeren vrijgesteld worden van de inschrijvingsplicht. Het college ontvangt een verzoek waaruit blijkt dat er sprake is van bijzondere omstandigheden, anders dan genoemd in artikel 5 lpw, en hierbij dient aangetoond te worden dat de jongere op andere wijze voldoende onderwijs geniet. Het college besluit over deze aanvragen.

C. Vrijstelling van schoolbezoek

De Leerplichtwet kent daarnaast gronden voor vrijstelling van geregeld schoolbezoek op grond van **artikel 11 Lpw 1969**, indien:

- de school onderscheidenlijk de instelling is gesloten of het onderwijs is geschorst;
- bij of op grond van algemeen verbindende voorschriften is het bezoeken van de school onderscheidenlijk de instelling

- verboden;
- c. de jongere is bij wijze van tuchtmaatregel tijdelijk de toegang tot de school onderscheidenlijk de instelling ontzegd;
  - d. de jongere is wegens ziekte verhinderd de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken;
  - e. de jongere is wegens vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging verhinderd de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken;
  - f. de jongere kan vanwege de specifieke aard van het beroep van één van de in artikel 2, eerste lid, bedoelde personen (degene die het gezag over de jongere uitoefent, en degene die zich met de feitelijke verzorging van een jongere heeft belast) slechts buiten de schoolvakanties met hen op vakantie gaan;
  - g. de jongere is door andere gewichtige omstandigheden verhinderd de school onderscheidenlijk de instelling te bezoeken.

Vrijstelling vanwege ziekte

Op grond van **artikel 11 d Lpw 1969** is een kind dat ziek is, vrijgesteld van schoolbezoek.

Ziekteverzuim

In Nederland heb je het recht om ziek te zijn. Ook niet voor alles ga je naar een dokter. De wetgever heeft daar in de leerplichtwet rekening mee gehouden. Controle of een kind daadwerkelijk ziek is, is dan ook niet nodig en is niet de taak van de school of de leerplichtambtenaar. Een mededeling is voldoende (artikel 12 Lpw 1969: een bericht binnen twee dagen na het ontstaan van de verhindering). Doet de leerplichtige of zijn ouder dat niet, dan verschuift de bewijslast: degene die zich beroept op de verhindering moet dan bewijzen dat hij door ziekte verhinderd was deel te nemen aan het onderwijs. De school heeft echter een zorgplicht die ook geldt voor zieke leerlingen. Daarom is het zaak dat de school zich hierin actief opstelt.

Bij ziekteverzuim kan de schoolgang en daarmee het onderwijs in gevaar komen. Het is van belang ziekteverzuim gezamenlijk aan te pakken. Bij de aanpak van ziekteverzuim is een rol weggelegd voor de jeugdarts, de school en leerplichtambtenaar. In het geval van zorgwekkend ziekteverzuim (4 ziektemeldingen in 12 weken, 7 aaneengesloten schooldagen of eerder indien de school zorgen heeft) wordt gehandeld volgens de methodiek M@ZL of een andere effectieve interventie.

Op dit moment is M@ZL de enige effectieve interventie voor het vo Nederlands Centrum Jeugdgezondheid | M@ZL (ncj.nl) ¹²

De school is dus de eerste instantie die in gesprek gaat met jongere/ouders over het ziekteverzuim. Daarna komt de jeugdarts eventueel in beeld. Als jongere/ouders niet willen meewerken aan het inwinnen van advies bij de jeugdarts, het advies van de jeugdarts niet willen opvolgen of als een advies van de jeugdarts niet leidt tot stoppen van het verzuim dan

kan de school de jongere en zijn ouders opdracht geven duidelijkheid te verschaffen in de oorzaken van het ziekteverzuim

(de omkering van de bewijslast ex art 12 LPW69). Weigert een jongere of zijn ouders de medewerking en houdt het verzuim niet op, dan weet de school dat een melding van ongeoorloofd verzuim op zijn plaats is.

In geval van een proces-verbaal dient uiteen gezet te worden waar de vermoedens op gebaseerd zijn dat er niet daadwerkelijk sprake is van ziekte, maar dat er een andere oorzaak achter de afwezigheid zit. Denk hierbij aan de omstandigheden als: vage klachten, te late meldingen, elders waargenomen, altijd ziek bij bepaalde lessen of op bepaalde dagen, etc.

Daarnaast wil men graag duidelijk krijgen in hoeverre een jongere belast kan worden met onderwijs, naast dat er sprake is van ziekte. Belastbaarheid wordt door de jeugdarts beoordeeld binnen een specifieke (school)context en een geheel aan maatregelen waarbij naar de mogelijkheden in plaats van de beperkingen wordt gekeken. Dat betekent dat de jeugdarts in samenspraak met de jongere en de ouders, de jeugdprofessionals, school en samenwerkingsverband input levert voor een OPP of terugkeerplan. De belastbaarheid van de jongere is daardoor integraal onderdeel van het OPP of terugkeerplan.

Vrijstelling vanwege plichten in verband met godsdienst of levensovertuiging

Op grond van **artikel 11e Lpw** is in bepaalde gevallen vrijstelling van schoolbezoek vanwege godsdienst of levensovertuiging mogelijk.

In artikel 6 van de Grondwet wordt gesteld dat eenieder recht heeft zijn godsdienst of levensovertuiging vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet. In de Leerplichtwet heeft dit grondrecht zijn vertaling gekregen in artikel 11 aanhef sub e in verband met artikel 13 en 13b. Het grondrecht heeft de vorm van een beroep op vrijstelling van de verplichting op grond van de Leerplichtwet. De vrijstelling is bedoeld om plichten voortvloeiend uit religie of levensovertuiging te kunnen vervullen. De vrijstelling geldt voor één dag, namelijk de dag waarop de plicht vervuld moet worden. Indien er vanuit de religie of levensovertuiging een bandbreedte bestaat van meerdere dagen waarbinnen de plicht vervuld kan worden, dan dient dit zo mogelijk op een niet-schooldag gedaan te worden.

Daarbij is een reisdag voorafgaand of na het vervullen van de plicht in het buitenland geen geldige reden voor een beroep op vrijstelling in verband met gewichtige omstandigheden. De verplichting kan in beginsel immers ook in Nederland worden uitgevoerd.

Een beroep op vrijstelling wegens vervulling van plichten voortvloeiend uit godsdienst of levensovertuiging kan slechts worden gedaan indien daarvan uiterlijk twee dagen vóór de verhindering aan het hoofd kennis is gegeven.

De onderwijswetgeving biedt aan scholen ruimte om alle jongeren klassikaal vrij te geven, of op de betreffende dag bijv. een studiedag in te laten. Zo'n besluit geldt dan voor alle jongeren van de school en dus niet alleen voor de groep jongeren die een religieuze plicht vervult.

In geval van bijzondere omstandigheden biedt artikel 8 van de Regeling vaststelling schoolvakanties 2016-2019 de mogelijk-

¹². Op dit moment loopt promotieonderzoek naar de effectiviteit van M@ZL in het po.

heid aan scholen om bij de minister een verzoek in te dienen om te mogen afwijken van de data van centraal vastgestelde vakanties.

Vrijstelling vanwege vakantie buiten de schoolvakanties vanwege beroep van één van de ouders (artikel 11 onder f Lpw 1969)

Religieuze feestdagen

Volgens de leerplichtwet dient een vrijstelling van geregeld schoolbezoek op religieuze gronden, beschouwd te worden als een kennisgeving van de ouder(s)/verzorger(s) aan de directeur van de school. Er is dus geen sprake van het al of niet verlenen van verlof door de directeur of leerplichtambtenaar, een kennisgeving (in de vorm van bijv. een mededeling) volstaat.

Voorbeelden van religieuze verplichtingen zijn:

- Chinees Nieuwjaar
- Offerfeest
- Suikerfeest
- Holifeest
- Diwalifeest
- Krishna Janamashtmi
- Navratri (alleen de laatste dag)
- Maha Shivratri
- Biddag voor gewas en arbeid
- Dankdag voor gewas en arbeid
- Aswoensdag
- Paasfeest (Pesach)
- Wekenfeest (Sjawoe'ot)
- Joods Nieuwjaar (Rosh Hasjana)
- Grote verzoendag (Jom Kipoer)
- Loofhuttenfeest (Soekot) Slotfeest (Sjemini Atseret)
- Vreugde der Wet (Simchat Tora)

Carnaval is geen religieuze verplichting.

De exacte data van de Islamitische verplichtingen zijn pas kort voor de viering bekend en verschillen per land, dit in verband met de stand van de maan.

Op grond van artikel 11, onder f, en 13a, tweede lid, van de Leerplichtwet 1969 (Leerplichtwet) is om buiten de schoolvakanties op vakantie te gaan vanwege het specifieke beroep van één van de ouders, eenmaal vrijstelling van geregeld schoolbezoek mogelijk voor ten hoogste tien dagen per schooljaar. Dit verlof kan geen betrekking hebben op de eerste twee lesweken van het jaar. Voor een kwalificatieplichtige jongere kan slechts verlof worden verleend voor een evenredig deel van het aantal dagen dat deze verplicht is onderwijs te volgen. Het hoofd van de school of instelling kan hiervoor verlof verlenen.

Bij het begrip 'specifieke aard van het beroep' bedoeld in artikel 11, onderdeel f, van de Leerplichtwet dient voornamelijk te worden gedacht aan seizoensgebonden werkzaamheden, resp. werkzaamheden in bedrijfstakken die een piekdruk kennen, waardoor het voor het gezin feitelijk onmogelijk is om in die periode een vakantie op te nemen. Het moet redelijkerwijs te

voorzien zijn (en/of worden aangetoond) dat een vakantie in de schoolvakanties tot onoverkomelijke bedrijfseconomische problemen zal leiden. Slechts het gegeven dat gedurende de schoolvakanties een belangrijk deel van de omzet wordt behaald is onvoldoende.

Zie ook de Beleidsregel uitleg 'specifieke aard van het beroep' en 'andere gewichtige omstandigheden' bedoeld in de Leerplichtwet 1969, www.wetten.nl

Bijzonder verlof en wereldreizen

Op grond van **artikel 11, onderdeel g**, en **artikel 14** van de Leerplichtwet zijn in bepaalde situaties bijzondere vormen van verlof toegestaan voor maximaal tien dagen per schooljaar. Het gaat hier om zogenaamde 'andere gewichtige omstandigheden'. Dit zijn omstandigheden die niet eerder in de limitatieve opsomming van artikel 11 van de Leerplichtwet zijn genoemd en die veelal buiten de wil of invloedssfeer van de ouders of jongere zijn gelegen. Het hoofd van de school of instelling kan verlof verlenen voor afwezigheid als gevolg van een dergelijke andere gewichtige omstandigheid.

In de hierna te noemen gevallen kan, zolang het totaal aan een jongere te verlenen verlof het aantal van 10 verlofdagen in een schooljaar niet te boven gaat, verlof worden gegeven voor de hierna genoemde periode:

- voor verhuizing: maximaal 1 schooldag;
- voor het voldoen aan wettelijke verplichtingen, voor zover dit niet buiten de lessen kan geschieden: maximaal 10 dagen;
- voor het bijwonen van het huwelijk van bloed- of aanverwant tot en met de 3e graad: in Nederland maximaal 2 schooldagen indien er ver gereisd moet worden, anders maximaal 1 dag, in het buitenland maximaal 5 schooldagen.
Soort bewijs: trouwkaart (indien twijfelachtig kopie trouwakte);
- bij ernstige levensbedreigende ziekte zonder uitzicht op herstel van bloed- of aanverwant tot en met de 3e graad: maximaal 10 dagen.
Soort bewijs: doktersverklaring waar ernstige ziekte uit blijkt;
- bij overlijden van bloed- of aanverwant:
  - In de 1e graad maximaal 5 schooldagen;
  - In de 2e graad maximaal 2 schooldagen;
  - In de 3e en de 4e graad maximaal 1 schooldag;
  - In het buitenland: 1e t/m 4e graad maximaal 5 schooldagen.
Soort bewijs: rouwkaart (indien twijfelachtig akte van overlijden);
- bij 25, 40 of 50 jarig ambtsjubileum en het 12 ½, 25, 40, 50 en 60 jarig huwelijksjubileum van ouder(s)/verzorger(s) of grootouders: maximaal 1 schooldag;
- voor andere naar het oordeel van het hoofd van de school/instelling gewichtige omstandigheden: maximaal 10 dagen.

Daarbij geldt het volgende:

- verlofaanvragen dienen schriftelijk en binnen een redelijke termijn bij het hoofd van de school/instelling te worden ingediend. Indien dit een aanvraag t/m 10 schooldagen betreft is het hoofd beslissingsbevoegd. Bij meer dan 10 schooldagen moet de leerplichtambtenaar een beslissing nemen. Indien de aanvraag niet binnen een redelijke termijn is ingediend, moet door de aanvrager worden beargumenteerd waarom dit niet is gebeurd;

- er kunnen voorwaarden gesteld worden aan het toekennen van verlof, bijvoorbeeld het achteraf tonen van bepaalde bescheiden;
- de toestemming of afwijzing moet schriftelijk worden vastgelegd en in geval van afwijzing goed worden gemotiveerd door het hoofd van de school/instelling;
- verlof moet altijd zo kort mogelijk worden gehouden;
- alle aanvragen dienen, voor zover in redelijkerwijze mogelijk, te worden vergezeld van bewijsmiddelen;
- verlof vanwege gewichtige omstandigheden kan ook worden toegekend in de eerste twee weken na de zomervakantie, hier moet echter terughoudend mee worden omgegaan.

In de volgende gevallen wordt in ieder geval geen extra verlof gegeven:

- familiebezoek in het buitenland;
- goedkope tickets in het laagseizoen;
- omdat tickets al gekocht zijn of omdat er geen tickets meer zijn in de vakantieperiode;
- vakantiespreiding;
- verlof voor een kind, omdat andere kinderen uit het gezin al of nog vrij zijn;
- eerder vertrek of latere terugkomst in verband met verkeersdrukte;
- samen reizen/in konvooi rijden door bijvoorbeeld de Balkan;
- kroonjaren;
- sabbatical;
- wereldreis/verre reis.

Aanvragen voor langdurig verlof in verband met een wereldreis of sabbatical kunnen op grond van de Leerplichtwet en de Beleidsregel uitleg 'specifieke aard van het beroep' en 'andere gewichtige omstandigheden' bedoeld in de Leerplichtwet 1969 niet worden toegekend. In de rechtspraak is uitgemaakt dat er geen sprake is van "gewichtige redenen". In deze situaties dient dus proces-verbaal opgemaakt te worden en zal het OM vervolgen.

Indien ouders voor langere tijd in het buitenland verblijven, kunnen zij de jongere wel uitschrijven bij school en inschrijven bij een school in het buitenland (niet zijnde een wereldschool). Zij zijn dan niet in overtreding. Er dient daarbij een verklaring van het hoofd van de betreffende school overgelegd te worden dat de jongere is ingeschreven en de school in het buitenland daadwerkelijk bezoekt.

Zie ook Beleidsregel uitleg 'specifieke aard van het beroep' en 'andere gewichtige omstandigheden' bedoeld in de Leerplichtwet 1969, www.wetten.nl

Bijlage 4 - Last onder dwangsom

Aanleiding

Op 14 februari 2011 is overleg gevoerd met vertegenwoordigers van meerdere gemeenten, de VNG, het Ministerie van Veiligheid en Justitie, het Ministerie van Onderwijs en Wetenschap en Ingrado. Tijdens dit overleg is besproken welke instrumenten de leerplichtambtenaar momenteel heeft om ervoor te zorgen dat het recht op onderwijs voor leerplichtigen wordt gewaarborgd en waarmee schoolverzuim kan worden bestreden. Om tegemoet te komen aan de behoefte die wordt gevoeld om meer lik-op-stuk-beleid, is geïnventariseerd waar gemeenten, buiten de bestaande instrumenten, behoefte aan hebben. Uit deze inventarisatie bleek dat steeds meer gemeenten naast de strafrechtelijke aanpak zelf willen handhaven middels een last onder dwangsom.

In oktober 2011 is er gestart met een pilot, waar de gemeenten Amsterdam, Rotterdam en Sittard-Geleen aan deelnamen. Later is ook gemeente Arnhem aangesloten. Er is in kaart gebracht op welke wijze de gemeenten al invulling gaven aan een last onder dwangsom en wat er nodig is om het instrument binnen de gemeenten in te voeren. Deze inventarisatie is opgenomen in deze notitie.

Deze notitie is besproken in de pilotgroep waar vertegenwoordiging vanuit het Openbaar Ministerie aanwezig was. Ook de VNG is betrokken bij de totstandkoming van deze notitie.

Last onder dwangsom

Artikel 125 Gemeentewet geeft aan het college van burgemeester en wethouders de bevoegdheid om bestuursdwang toe te passen. Deze bevoegdheid betreft alle regels waarvan de uitvoering aan het bestuur is opgedragen, en daarmee ook de regels uit de Leerplichtwet (op grond van artikel 16, eerste lid Lpw). Bestuursdwang houdt in dat op kosten van de overtreder, de overtreding door een handeling van de gemeente (feitelijk) ongedaan wordt gemaakt. Voor de leerplichtwet is dit niet een bruikbaar instrument. Op grond van artikel 5:32 Algemene wet bestuursrecht (Awb) kan de gemeente in plaats van bestuursdwang een last onder dwangsom op leggen. Het opleggen van een last onder dwangsom strekt ertoe de overtreding ongedaan te maken of verdere overtreding dan wel herhaling van overtreding te voorkomen. Dit betreft dus een herstelsanctie en geen punitieve sanctie.

Bij de keuze van een sanctie dient altijd een afweging te worden gemaakt of inzet van dit middel kan leiden tot het doel, namelijk beëindiging van het schoolverzuim en waarborging van het recht op onderwijs.

De last onder dwangsom kan alleen worden opgelegd tegen degene die volgens de Leerplichtwet aangemerkt wordt als overtreder. In geval van absoluut verzuim zijn dat uitsluitend de ouders/verzorgers. Ingeval van relatief verzuim kan een last onder dwangsom worden opgelegd aan zowel de ouders als de jongere ouder dan 12 jaar.

Last onder dwangsom bij leerplichtzaken

De overtreding van de verplichting tot inschrijving op een school en/of regelmatig schoolbezoek (artikel 2, eerste lid Lpw) is een zogenaamde duurovertreding: elke dag dat de betrokkenen (ouder en/of jongere) in verzuim blijven of komen, duurt de overtreding voort. Daarom kan het opleggen van een last onder dwangsom een passend instrument zijn.

Op grond van artikel 5:32b Awb is het mogelijk om een dwangsom vast te stellen op een bedrag per tijdseenheid of per overtreding. In het kader van leerplicht dient hierbij gedacht te worden aan de last om een ouder het absoluut verzuim te doen opheffen door het kind in te schrijven op een school. Ouders moeten daarbij een zogenoemde begunstigingstermijn krijgen, waarin zij de tijd krijgen om een en ander te regelen. Duurt het absoluut verzuim na het verloop van deze termijn voort, dan dient de ouder van rechtswege de dwangsom te verbeuren of te wel betalen. Verbeuren houdt in dat de ouder de dwangsom verschuldigd is aan de gemeente.

Daarnaast is het mogelijk een last onder dwangsom op te leggen zodra er een reëel gevaar is voor een herhaling van een overtreding, zo volgt uit artikel 5:7 Awb. Een preventieve last kan bijvoorbeeld worden opgelegd als er sprake is van een aanzekerheid grenzende waarschijnlijkheid dat de ouders of jongere de leerplichtwet gaat overtreden. Een ouder die gevraagd heeft om eerder op vakantie te mogen, maar hiervoor geen toestemming heeft, kan in zijn uitlatingen laat blijken dat hij toch eerder zal vertrekken, zonder toestemming. In dit geval kan een preventieve last onder dwangsom opgelegd worden.

Bij signaalverzuim of wanneer er sprake is van zorg op meerdere gebieden zal een last onder dwangsom niet direct de juiste remedie zijn, maar zal eerst onderzocht worden of er een hulpverleningstraject moet komen.

Relatie met de strafrechtelijke handhaving

In beginsel kunnen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke handhaving naast elkaar bestaan. Dus de combinatie van last onder dwangsom en een strafrechtelijke vervolging behoort tot de mogelijkheden, aangezien het opleggen van een last onder dwangsom een herstelsanctie is en geen punitieve sanctie. Er zal een afweging gemaakt dienen te worden welke interventie wenselijk/zinvol is, afhankelijk van de situatie.

De last kan juist worden ingezet als extra breekijzer, nadat de strafrechter ouders heeft veroordeeld en de overtreding nog moet worden beëindigd. Gelijktijdige inzet van zowel strafrechtelijke als bestuursrechtelijke handhaving is mogelijk, maar niet wenselijk. Indien er sprake is van achterliggende problematiek ligt strafrechtelijk en/of civielrechtelijk ingrijpen vaak meer voor de hand omdat dan een onderzoek door de Raad voor Kinderbescherming zal plaatsvinden en het mogelijk is om een maatregel Hulp en Steun door de rechter opgelegd te krijgen, dan

wel een ondertoezichtstelling uitgesproken kan worden.

Een last onder dwangsom kan onder bepaalde omstandigheden effectiever zijn dan de 'klassieke' strafrechtelijke sancties, vooral wanneer voor voortzetting van de overtreding, dan wel herhaling daarvan, gevreesd moet worden.

Een last onder dwangsom is een herstelsanctie. De ouder en/of kind krijgt nog een begunstigingstermijn om de overtreding te doen eindigen en het gedrag te verbeteren. Als er in het strafrechtelijk traject eenmaal een proces-verbaal is opgemaakt zal het Openbaar Ministerie of de rechter een beslissing nemen. Daarbij wordt rekening gehouden met de stand van zaken na het opmaken van het proces-verbaal. Als het schoolverzuim is gestopt kan dat ook leiden tot een lagere strafoplegging of een voorwaardelijke straf.

De mogelijkheid tot het opleggen van een last onder dwangsom is reeds opgenomen in het format instructie medewerker leerplicht en RMC van Ingrado.

Last onder dwangsom en de verschillende soorten verzuim-overtredingen

Hieronder volgt een beschrijving van die overtredingen, waartegen de gemeente het instrument van de last onder dwangsom kan inzetten. Per overtreding is ook de hoogte van de dwangsom opgenomen. In artikel 5:32, vierde lid, Awb wordt bepaald dat het als dwangsom vastgestelde bedrag in redelijke verhouding staat tot de zwaarte van het geschonden belang en de beoogde werking van de dwangsomoplegging. Met dit voorschrift is rekening gehouden bij de vaststelling van de hoogte van de dwangsom. In geval de dwangsom gekoppeld is aan het aantal tijdseenheden dat een overtreding (voort)duurt, is er een maximum bedrag opgenomen.

De gemeente kan tot invordering over gaan wanneer het maximum bedrag bereikt is. Het is ook mogelijk om bij het overschrijden van de eerste tijdseenheid, waarbinnen de overtreding niet is gestopt, direct de LOD te vorderen. Als de gemeente ervoor kiest om tot invordering over te gaan zodra het maximum bedrag is bereikt en daarbij het maximumbedrag niet zo hoog vast stelt, kan de dreiging van invordering op korte termijn mogelijk eerder in het gewenste effect resulteren. Bovendien is de kans groot dat bij een hoog maximum het bedrag niet kan worden geïncasseerd. Daartegenover staat dat een hoog maximum bedrag voor overtreders een meer afschrikwekkend effect kan hebben waardoor zij besluiten om de overtreding te doen eindigen voordat de dwangsom gebeurd kan worden. Wanneer het maximum bedrag is overschreden aan dwangsom dat betaald moet worden, dan kan weer een last onder dwangsom worden opgelegd, met daarbij de mogelijkheid om de bedragen te verdubbelen. Overigens moet een dwangsom ingevorderd worden binnen een jaar dat de overtreding heeft plaatsgevonden, anders verjaart de dwangsom (artikel 5:35 Awb).

Absoluut verzuim

Er is sprake van absoluut verzuim als jongeren niet zijn ingeschreven bij een onderwijsinstelling, terwijl zij niet zijn vrijgesteld van deze verplichting. Het gaat hierbij om jongeren die als ingezetene in de gemeentelijke basisadministratie zijn ingeschreven, en nog leerplichtig of kwalificatieplichtig zijn.

Volgens de Leerplichtwet zijn degene die het gezag over een jongere uitoefent, en degene die zich met de feitelijke verzorging van een jongere heeft belast, verplicht ervoor te zorgen dat de jongere als jongere van een school is ingeschreven en dat hij deze school na inschrijving geregeld bezoekt.

Overtreding	Leerplichtige- of kwalificatieplichtige kind is niet ingeschreven bij een school
Overtreders	Ouders/verzorgers van leerplichtige (artikel 3 Lpw) of van kwalificatieplichtige kinderen (artikel 4b Lpw)
Doel last onder dwangsom	Het beëindigen van de overtreding
Hoogte last onder dwangsom	Tussen de € 50 en € 100 per dag dat het kind niet staat ingeschreven bij een school, met een maximum tussen € 2.000 en € 10.000.
Begunstigde termijn	Tien schooldagen
Combinatie met strafrecht	Ja, afhankelijk van de situatie

Toelichting:

De last onder dwangsom kan worden opgelegd in de volgende situaties:

1. Ouders hebben hun kind niet ingeschreven op een school, zonder dat zij een beroep hebben gedaan op vrijstelling. Hierbij kan ook worden gedacht aan de situatie dat een basisschool een kind heeft uitgeschreven, nadat de school de ouders heeft geadviseerd om hun kind in te schrijven op een SBO of SO school en ouders leggen dit advies naast zich neer. Eind 2011 heeft de gemeente Rotterdam in een dergelijke zaak een last onder dwangsom opgelegd. De ouders hebben vervolgens binnen 3 schooldagen het kind ingeschreven op een school voor speciaal onderwijs.
2. Indien het recht van ouders op vrijstelling ingevolge artikel 5 onder a (psychische of lichamelijke ongeschiktheid) en 5 onder b (richtingbezwaar) na een veroordeling door de strafrechter niet is erkend. Indien ouders hun kind dan nog weigeren in te schrijven bij een school of onderwijsinstelling kan er een last onder dwangsom worden opgelegd.
3. Indien ouders een beroep hebben gedaan op artikel 5 onder c, maar blijven weigeren alle juiste formulieren tijdig in te leveren. Sittard-Geleen legt in deze situaties al ruim 2 jaar een last onder dwangsom op, met het gewenste resultaat. In 129 situaties zijn uiteindelijk alle formulieren ingeleverd, zonder dat er een dwangsom is gebeurd.

Relatief verzuim (spijbelen te laat komen artikel 21 en 21 a Lpw)

Deze vorm van verzuim is moeilijk aan te pakken met een last onder dwangsom. Als een jongere eenmaal 16 uur in een periode van 4 weken heeft verzuimd en daarna ook regelmatig uren of dagen verzuimt dan zou het ingezet kunnen worden. De last kan zowel aan de ouders als de jongere worden opgelegd. Gemeente Amsterdam gaat op een ROC met een pilot starten¹³. Afhankelijk van de resultaten van de pilot zal de verdere uitwerking van deze vorm van verzuim in de notitie worden opgenomen. Voor dit moment is de eerste uitwerking van het opleggen van een last onder dwangsom bij relatief verzuim in de bijlage van deze notitie geplaatst.

Afgewezen aanvraag extra verlof: luxe verzuim (art 13a/14 Lpw), dan wel na eerdere overtreding voor een toekomstige situatie

Mogelijke overtreding	Zonder toestemming kinderen meenemen op extra verlof, vakantie buiten de schoolvakanties
Potentiële overtredders	1. Ouders/verzorgers van leerplichtige of van kwalificatieplichtige jongeren; 2. Jongeren ouder dan 12 jaar.
Doel last onder dwangsom	Het voorkomen van een toekomstige overtreding omdat het aangevraagde verlof is afgewezen dan wel omdat anderszins sterke aanwijzingen zijn dat zonder toestemming verzuimd gaat worden (bv wegens eerdere overtreding/signalen van het kind)
Hoogte last onder dwangsom	Enmalig € 1.000 in geval van overtreding, of € 100 per dag
Begunstigde termijn	Niet nodig: het betreft hier immers het nalaten van een overtreding (toekomstig verzuim)
Combinatie met strafrecht	Ja, bij de eerste overtreding altijd

Toelichting:

1. Indien een aanvraag voor extra verlof is afgewezen en ouders kenbaar maken tijdens een gesprek, dat zij ondanks de afwijzing toch zullen gaan, kan preventief een last onder dwangsom worden gegeven. Hier moet dus wel een aanleiding voor zijn!
2. Indien ouders eerder de fout zijn ingegaan, door te vroeg te vertrekken of te laat terug te komen van vakantie, kan

preventief een last onder dwangsom worden opgelegd. Er moet wel sprake zijn van een herhaalde overtreding, ouders of jongeren dienen minimaal twee keer eerder in de fout gegaan te zijn in dezelfde vakantieperiode.

Stappenplan dwangsom leerplicht

Hieronder zijn de stappen opgenomen die gevolgd moeten worden bij het hanteren van het instrument last onder dwangsom. Tussentijds kan altijd worden besloten om de last onder dwangsom in te trekken of te wijzigen, of af te zien van de invordering. Aangezien het hier om een wijziging van beleid gaat zal de gemeente dit beleid bekend moeten maken als bedoeld in 4:81 Awb. Dit kan door middel van publicatie van het beleid en door voorlichting via scholen en dergelijke.

1. Informerend gesprek met ouders en jongere voorafgaand aan daadwerkelijk handhaven
2. Het constateren van een overtreding dan wel het vaststellen van een reële dreiging van een nieuwe overtreding door de leerplichtambtenaar.
3. Beoordeling of een last onder dwangsom bij de geconstateerde overtreding het meest geëigende middel is of dat bijvoorbeeld eerst de school aan zet is bij spijbelaars of telaarcomers, of dat er sprake is van achterliggende problematiek.
4. Het verzenden van een voornemen tot het opleggen van een last onder dwangsom en een uitnodiging voor verhoor van de ouder en/of jongere.
5. Het horen van de ouders en jongere. Dit is voorgeschreven in artikel 4:8 eerste lid Awb, aan de hand van een concept dwangsombesluit. Indien ouders en jongere op een behoorlijke wijze in de gelegenheid zijn gesteld om hun zienswijze kenbaar te maken, maar niet verschijnen, dan kan het besluit alsnog verstuurd worden.
6. Indien noodzakelijk: Versturen (aangetekend) van de last onder dwangsom (beschikking met bezwaarmogelijkheid). Het college van burgemeester en wethouders schrijft hierin een ouder of de jongere aan en sommeert hem de overtreding (binnen de eventuele begunstigingstermijn) te beëindigen of te voorkomen dat de overtreding zich zal herhalen. Daarbij dient te worden aangegeven dat de handhaving bestaat uit oplegging van een last onder dwangsom voor iedere dag of elke keer dat de overtreding voortduurt of weer plaatsvindt. Hierbij dient het college ook een maximum bedrag te noemen, waarboven geen dwangsom meer wordt verbeurd. Verbeuren houdt in dat het dwangsombedrag verschuldigd wordt aan het college.
7. Zodra de overtreding, na het inwerkingtreden van de last onder dwangsom en het verstrijken van de begunstigingstermijn, voortduurt of wordt geconstateerd, wordt de dwangsom van rechtswege verbeurd. De overtreding moet blijken uit het leerplichtregistratiesysteem (absoluut verzuim) of uit controles van de leerplichtambtenaar (relatief verzuim).
8. Het college laat per brief aan de betrokkene weten dat na het inwerkingtreden van het dwangsombesluit de daarin vermelde overtreding is geconstateerd. Daarbij wordt het tot die datum verbeurde bedrag vermeld. Betrokkene wordt in de gelegenheid gesteld hierop zijn zienswijze te geven.

13. Deze pilot is inmiddels gestopt.

9. Het college laat per brief aan de betrokkene weten dat tot invordering zal worden overgegaan als het maximum bedrag is bereikt of eerder indien de overtreding is geëindigd (bedrag per tijdseenheid).
10. Na afloop van de hiervoor genoemde betalingstermijn en alvorens aan te manen tot betaling van de verbeurde dwangsom beslist het bevoegde gezag vervolgens bij beschikking over de invordering (art. 5.37 lid 1 Awb + bezwaarmogelijkheid). In de beschikking wordt gemotiveerd vastgesteld dat de last onder dwangsom is overtreden en dat daardoor een bepaalde geldschuld is ontstaan. Ook wordt vermeld dat tot invordering zal worden overgegaan omdat het bedrag niet binnen de gestelde termijn is voldaan en er geen bijzondere omstandigheden zijn om van invordering af te zien.
11. Wanneer niet of niet tijdig is betaald stuurt het college een 2^e aanmaning.
12. Als na de aanmaning nog niet wordt betaald, kan het verschuldigde bedrag bij dwangbevel worden ingevorderd. Dat dwangbevel is de officiële kennisgeving waarin de verplichting tot betaling van de dwangsom is vastgelegd. Dat dwangbevel wordt bij deurwaardersexploot aan de wanbetaler betekend. (art 4:123 Awb) De deurwaarder wikkelt verder de hele executie van het dwangbevel af. Het dwangbevel moet worden bekendgemaakt door middel van de betekening van een exploot. Het exploot vermeldt dat tegen de tenuitvoerlegging van het dwangbevel kan worden opgekomen overeenkomstig de artikelen 438 en 438a van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (dagvaarding van het bevoegd gezag voor de burgerlijke rechter). Het executiegeschil schorst de tenuitvoerlegging. De lengte van de procedure kan zo flink oplopen en het bestuursorgaan dient tweemaal het bewijs te leveren dat sprake is van een overtreding, waardoor de controlelast vrij zwaar is. De bevoegdheid tot invordering van een verbeurde dwangsom verjaart door verloop van een jaar na de dag waarop zij is verbeurd (art. 5:35 Awb).
13. Zodra het maximumbedrag van het dwangsombesluit is verbeurd en de overtredingen voortduurt of gegronde vrees bestaat voor herhaling van de overtreding, kan er een hogere/passender dwangsom worden opgelegd of een ander handhavingmiddel worden toegepast. Want ook als de dwangsom geheel verbeurd is, dient de overtreder nog steeds na te komen.¹⁴

14. Rotterdam en Sittard-Geleen hanteren een bedrag van € 50 per dag met een maximum van € 10.000. Amsterdam overweegt een bedrag van € 100 per dag met een maximum van € 2.000 gaan hanteren.

Bijlage 5 - Werkwijze OM

De handelswijze voor luxeverzuim wijkt af van de normale route en is aan het eind van deze bijlage apart beschreven.

Visie OM ten aanzien van leerplichtige asielzoekers

Schoolgang is een recht; in dat kader is het belangrijk ook deze kinderen dit te bieden, anderzijds is het binnen onze wetgeving ook een plicht. Voor deze jongeren is dit niet altijd direct na aankomst in Nederland aan de orde. Eerst moet aan een aantal randvoorwaarden voldaan zijn: een zekere rust/stabiliteit en praktische zaken zoals vervoer, boeken etc. geregeld zijn.

Belangrijk dat leerplicht in overleg met de betrokken scholen goede informatie verstrekt en afhankelijk van de situatie van het kind maatwerk geleverd wordt. Als sprake is van schooluitval/ verzuim dient onderzoek plaats te vinden door leerplichtambtenaar om vast te stellen of er sprake is van verwijtbaarheid. Goed gekeken moet worden welke aanpak passend is gelet op de bijzondere omstandigheden van deze groep jongeren. Opmaken van proces-verbaal is een uiterste mogelijkheid.

Casusoverleg om afdoeningskeuze te maken

In elk arrondissement worden in elk geval de door leerplicht tegen jongere opgemaakte processen-verbaal besproken in het lokale JCO-L (zie bijlage 2 onder F) In dit overleg neemt het OM een afdoeningsbeslissing.

Als deze beslissing inhoudt plannen op een officierszitting of kantonzitting dan start de RvdK een onderzoek naar de omstandigheden van de jeugdige en het gezin en levert een voorlichtingsrapportage met afdoeningsadvies aan het OM en/of de rechtbank. Daarnaast kan de RvdK als er sprake is van bedreiging van de ontwikkeling van de jongere ambtshalve 'uitbreiden' naar een beschermingsonderzoek om de rechter te vragen om via een kindbeschermingsmaatregel (OTS) hulp in een gedwongen kader in te zetten.

Als er sprake is van een officierszitting of kantonzitting wordt de zittingsdatum zo mogelijk in het JCO-L dan wel zo spoedig mogelijk bepaald. De termijnen die daarbij worden gehanteerd zijn 6-8 weken voor een officierszitting en 8-12 weken voor een kantonzitting.

Uitgangspunt bij de vervolging is de Richtlijn voor strafvordering "Strafrechtelijke aanpak Schoolverzuim".

A. Criteria OM-afdoening

Ouder(s)/verzorger

De mogelijkheid is om de ouder/verzorger een straffbeschikking op te leggen of op te roepen voor een OM-hoorgesprek.

Wettelijk verzuim

Afhankelijk van de omstandigheden kan een signaalverzuim zaak tegen de meerderjarige op een OM-hoorgesprek gepland worden. Als er gelijktijdig ook proces-verbaal is opgemaakt tegen de minderjarige is het streven deze zaken op dezelfde zitting af te handelen.

Jongere

- De jongere is leerplichtig
- De jongere is minimaal twaalf jaar
- Het verzuim kan de jongere worden verweten
- Er is geen sprake van een (ernstig) motivatiegebrek en/of voortdurend verzuim
- Er is geen hulpverleningsaanbod noodzakelijk ter zake psychische/psychiatrische problematiek
- Vrijwillige hulpverlening wordt afgehouden, is mislukt, hulpverlening in gedwongen kader is wenselijk
- De jongere heeft niet eerder een oproep voor een gesprek in het kader van het OM-hoorgesprek gehad en is niet eerder gedagvaard voor de kantonrechter in verband met schoolverzuim

Sancties

De volgende afdoeningsbeslissingen zijn mogelijk:

- Werkstraf maximaal 40 uur
- Leerstraf maximaal 40 uur
- Combinatie werkstraf(fen) en/of leerstraf(fen) maximaal 40 uur¹⁵
- Boete: jongeren van 16 of 17 jaar, die al deels werken, kan in bijzondere gevallen een boete opgelegd worden
- Begeleiding jeugdreclassering (maatregel toezicht & begeleiding) voor een periode van maximaal zes maanden; Let op niet mogelijk voor langere duur ook niet als bijzondere voorwaarde bij een sepot
- Voorwaardelijk sepot met evt. algemene voorwaarde

Verschijnt de jongere (en ouder indien ook verdachte) niet op gesprek (zonder goede/acceptabele reden) of komt hij/zij de gemaakte afspraken niet na dan zal de zaak zo spoedig mogelijk worden gepland op een kantonzitting.

15. 40 uur wordt in al deze gevallen 60 uur met komst OMSB Jeugd maart 2022.

B. Criteria afdoening kantonrechter

Ouder/verzorger

Afhankelijk van de hoogte van het verzuim en overige omstandigheden kan ervoor gekozen worden te dagvaarden.

Jongere

- De jongere is leerplichtig
- De jonger is minimaal twaalf jaar
- Het verzuim kan de jongere worden verweten
- Het verzuim blijft voortduren en gedwongen hulpverlening heeft niet tot gewenst resultaat geleid (OM-hoorgesprek mislukt, terugmelding JR)
- Er is sprake van een ernstig motivatiegebrek en voortdurend verzuim

Overwogen kan worden om de zaak bepaald aan te houden om de hulpverlening en schoolgang te bewaken.

Sancties

- Werkstraf maximaal 80 uur
- Leerstraf maximaal 80 uur
- Combinatie werkstraf(fen) en/of leerstraf(fen) maximaal 80 uur
- Boete: jongeren van 16 of 17 jaar, die al deels werken, kan in bijzondere gevallen een boete opgelegd worden

Al deze sancties kunnen ook voorwaardelijk worden opgelegd. De voorwaarde kan dan zijn: niet meer verzuimen.

Deze sancties kunnen worden opgelegd evt in combinatie met begeleiding jeugdreclassering (maatregel toezicht & begeleiding) voor een periode van maximaal twee jaar.

Vanwege de achterliggende problematiek bij schoolverzuim kan het nodig zijn erkende interventies zoals MST (Multi Systeem Therapy) in te zetten. Dit is mogelijk binnen een OTS of jeugdreclasseringmaatregel.

Indien van toepassing zal een verzoek tot OTS op dezelfde zitting behandeld worden als de leerplichtzaak.

Bij zeer ernstige problematiek kan een gedragsdeskundig onderzoek overwogen worden. Geadviseerd wordt bij leerplichtzaken een aangepaste vraagstelling te hanteren.

Handelswijze OM bij luxe verzuim

Bij luxe verzuim worden in beginsel ouder(s)/verzorger(s) vervolgd. In specifieke situaties kan het passend zijn om de jongere te vervolgen.

De zaken worden afgedaan met een strafbeschikking. Is er sprake van recidive of bij verzuim boven 2 weken dan wordt tot dagvaarding besloten

C. Criteria OM afdoening bij luxe verzuim

Ouder(s)/verzorger

- De mogelijkheid is om de ouder/verzorger een transactie op te leggen of op te roepen voor een OM-hoorgesprek:
1. Als het gaat om maximaal 1 hele schooldag verzuim, wordt na melding door school een eerste keer geen proces-

verbaal opgemaakt, maar geeft de leerplichtambtenaar een waarschuwing.

2. Als ouders meer verlof nemen dan is toegestaan (bijvoorbeeld bij religieuze feestdagen) kan de leerplichtambtenaar direct proces-verbaal opmaken, een waarschuwing is niet nodig.
  3. Als de school uitdrukkelijk (via website, email, nieuwsbrief, schoolgids, etc.) heeft gecommuniceerd dat verzuim rond de schoolvakanties gemeld zal worden bij leerplicht, kan de leerplichtambtenaar na ontvangst van een melding ook direct proces-verbaal opmaken en hoeft niet eerst een waarschuwing gegeven te worden. In het proces-verbaal dient vermeld te worden hoe de school heeft gecommuniceerd over het melden bij leerplicht.
- 2e keer halve dag verzuim tot en met één hele dag verzuim: strafbeschikking, (afhankelijk van de situatie kan ook een voorwaardelijk sepot een optie zijn).

Checklist voor aanvullende zaken pv luxe verzuim

- verzuimstaat DUO of een verklaring van de school
- verzuimperiode
- indien er meerdere leerplichtige kinderen in het gezin zijn, deze kinderen bij verzuim ook in het proces-verbaal opnemen, bij geen verzuim dit omschrijven
- aanvragen voor extra verlof en de afwijzing (indien aanwezig) en omschrijving hiervan
- verhoor verdachte (vermelden of toek nodig is)
- bij geboorteplaats buiten Nederland in "Bevindingen" opnemen of verdachte de Nederlandse taal goed beheerst
- vermelding van eerder begane overtreding van de Leerplichtwet indien er sprake is van recidive. Wat is er toen met het verzuim gebeurd?
- bewijsstukken (zoals doktersverklaring/rekening garage bij autopech e.d.) zo nodig vertaald

D. Criteria afdoening kantonrechter

Ouder/verzorger

- één hele dag verzuim en eerder proces-verbaal (recidive)
- meer dan twee weken verzuim

Bijlage 6 - Model-PV Halt-interventie

PROCES-VERBAAL HALTVERWIJZING

i.v.m. overtreding van artikel 2, lid 3 / 4c van de Leerplichtwet

GEMEENTE : _____ SCHOOLJAAR: _____

De ambtenaar belast met het toezicht op de naleving van de Leerplichtwet 1969, daartoe aangewezen door Burgemeester en Wethouders.

Naar aanleiding van een melding van ongeoorloofd schoolverzuim van de directeur van _____ gevestigd te _____, zijnde een school in de zin van artikel 1 van de Leerplichtwet 1969, heb ik _____, ambtenaar in dienst van de gemeente, tevens buitengewoon opsporingsambtenaar, _____ belast met de handhaving van de Leerplichtwet, (nummer akte van beëdiging) _____, besloten deze zaak af te doen met een Haltafdoening.

In de (bijlage bij de) oproepingsbrief staat vermeld dat hij/zij het recht hebben (op eigen kosten) voorafgaand aan het verhoor een advocaat te raadplegen en op bijstand van een advocaat tijdens het verhoor. Tevens is vermeld dat hij/zij aan de leerplichtambtenaar kan/kunnen verzoeken een tolk op te roepen voor het verhoor. Verdachte (n) heeft /hebben wel/geen gehoor gegeven aan de oproep. (De identiteit van de verdachte is door mij vastgesteld. Ik heb medegedeeld dat hij /zij niet tot antwoorden verplicht was/waren. Verdachte heeft afstand gedaan van het recht op verhoorbijstand, is op de hoogte van de gevolgen daarvan en weet dat hij/zij deze beslissing te allen tijde kan herroepen. Verdachte(n) heeft/hebben verklaard wel/geen afstand te doen van het recht op bijstand door een advocaat.)

Schoolverzuim gepleegd te: _____

Periode: _____ tot en met _____

Afwezigheid betreft: _____ uur ___ dagen in genoemde periode.

Uren te laat: _____ uur in genoemde periode

Naam en voornamen van de verdachten: _____ (m/v)

Geboortedatum en plaats: _____

Wonende: _____

Postcode en woonplaats: _____

Telefoonnummer: _____

Emailadres jongere / ouders: _____

Klas en niveau: _____

Naam mentor: _____

Toelichting Leerplicht _____

Vermoedelijke reden van verzuim/ te laat komen: _____

Eerdere acties om schoolverzuim te doen stoppen: _____

Overige relevante feiten: _____

Hulpverlening: ja / nee

Naam organisatie, contactpersoon en tel. nr. : _____

_____

VERKLARING VERDACHTE: _____

_____

_____

_____

_____

Toestemming jongere: ja / nee dd. _____

Toestemming ouder(s)/ verzorger(s): ja / nee dd. _____ door : _____

Contactpersoon en tel.nr. school ¹⁶: _____

Waarvan door mij, verbalisant, op ambtseed / ambtsbelofte opgemaakt dit proces-verbaal, dat ik sloot en tekende te _____ op

Handtekening:

De jongere verklaart akkoord te gaan met deze Haltverwijzing.

Handtekening:

16. Tevens functionaris van de school aan wie de jongere in het kader van de Halt-interventie excuus kan aanbieden.

Bijlage 7 - Model PV

ARRONDISSEMENT

PROCES-VERBAAL LEERPLICHT

Tegen achternaam, voornaam verdachte minderjarige/meerderjarige (1)

Schooljaar:

PROCESVERBAAL nr (2)

GEMEENTE

Verdacht van vermoedelijke overtreding van artikel [ ] 2 lid 1 [ ] 2 lid 3 [ ] 4a lid 1
[ ] 4c lid 1 van de Leerplichtwet 1969. (3a)
[ ] Relatief [ ] Absoluut schoolverzuim, te weten
[ ] volledige leerplicht [ ] kwalificatieplicht [ ] luxe verzuim
[ ] NEGATIEVE HALT (3b)

Naar aanleiding van meldingen van ongeoorloofd schoolverzuim door naam school _____, gevestigd te _____, zijnde een school in de zin van artikel 1 van de Leerplichtwet 1969, is er een onderzoek ingesteld naar het schoolverzuim, van het hieronder genoemde leerplichtig kind, dat geleid heeft tot opmaak van dit proces-verbaal
Dit betreft de periode van .....-..... tot en met .....-..... zijnde [ ] dagen/ [ ] uren/ [ ] te laat

Ik, _____ leerplichtambtenaar in dienst van de gemeente _____, belast met de handhaving van de Leerplichtwet, daartoe aangewezen door burgemeester en wethouders, tevens buitengewoon opsporingsambtenaar nummer akte van beëdiging, standplaats _____, heb in verband met ongeoorloofd schoolverzuim na dit onderzoek vastgesteld dat:
- de jongere zelf verantwoordelijk is voor het schoolverzuim en/of
- de ouder(s) verantwoordelijk is/zijn voor het schoolverzuim.
Ik heb hem / haar / hen daarop als verdachte(n) opgeroepen.

In de (bijlage bij de) oproepingsbrief staat vermeld dat hij/zij het recht hebben (op eigen kosten) voorafgaand aan het verhoor een advocaat te raadplegen en op bijstand van een advocaat tijdens het verhoor. Tevens is vermeld dat hij/zij aan de leerplichtambtenaar kan/kunnen verzoeken een tolk op te roepen voor het verhoor.
Verdachte (n) heeft /hebben wel/geen gehoor gegeven aan de oproep.
(De identiteit van de verdachte is door mij vastgesteld. Ik heb medegedeeld dat hij /zij niet tot antwoorden verplicht was/waren en hem/haar gewezen op het verschoningsrecht. Verdachte heeft afstand gedaan van het recht op verhoorbijstand, is op de hoogte van de gevolgen daarvan en weet dat hij/zij deze beslissing te allen tijde kan herroepen.
Verdachte(n) heeft/hebben verklaard wel/geen afstand te doen van het recht op bijstand door een advocaat.) (4)

VERDACHTE(N) (5)

Naam:
Geslacht:
Geboortedatum en plaats:
Adres:
PC / Woonplaats:

BETROKKENEN

Leerplichtige minderjarige:

Naam minderjarige:
Geboortedatum en plaats:
Adres:
PC / Woonplaats:
Geslacht:
Tel. nr:

Naam vader:
Geboortedatum en plaats:
Adres:
PC / Woonplaats:
Tel nr:

Naam moeder:
Geboortedatum en plaats:
Adres:
PC / Woonplaats:
Tel nr:

VRIJSTELLING (6)

(kwalificatieplicht)

Tevens heb ik vastgesteld dat de leerplicht als bedoeld in artikel 3 van de Leerplichtwet is geëindigd, maar dat de jongere geen startkwalificatie heeft als bedoeld in art. 7.2.2, eerste lid onder b tot en met e, van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs of een diploma hoger algemeen voortgezet onderwijs of voorbereidend wetenschappelijk onderwijs als bedoeld in artikel 7 onderscheidenlijk 8 van de Wet op het voortgezet onderwijs.

VERHOOR MINDERJARIGE VERDACHTE (7)

Verklaring verdachte   bijlage   Datum:

VERHOOR / VERKLARING OUDER(S) als GETUIGE(N))/VERDACHTE(N) (8)

Verklaring vader/moeder/verzorger   bijlage   Datum:
met/zonder bijstand van een tolk (taal)

VERKLARING SCHOOL (9)

Naam en functie:

Datum:

SCHOOLLOOPBAAN/GEZINSSITUATIE/HULPVERLENING (10)

Schoolloopbaan:

Gezinssituatie:

Het wettig gezag ligt bij: (11)

De feitelijke verzorging ligt bij:

Hulpverlening:

CONTACTEN MET LEERPLICHT**Eerdere melding(en) voorgaande schooljaren: (12)****Samenvatting per jaar:**

Schooljaar:	Periode: tot en met Aantal dagen/uren:
Reden:	Maatregelen school:
Interventie leerplichtambtenaar:	Resultaat:

Schooljaar:	Periode: tot en met Aantal dagen/uren:
Reden:	Maatregelen school:
Interventie leerplichtambtenaar:	Resultaat:

Meldingen huidige schooljaar (op grond waarvan pv is opgemaakt (13)

Schooljaar:	Periode: tot en met Aantal dagen/uren: Datum melding:
1 ^e melding:	Maatregelen school:
Interventie leerplichtambtenaar:	Resultaat:

Schooljaar:	Periode: tot en met Aantal dagen/uren: Datum melding:
2 ^e melding:	Maatregelen school:
Interventie leerplichtambtenaar:	Resultaat:

Schooljaar:	Periode: tot en met Aantal dagen/uren: Datum melding:
3 ^e melding::	Maatregelen school:
Interventie leerplichtambtenaar:	Resultaat:

BEVINDINGEN/ADVIES LEERPLICHTAMBTENAAR (14)

In het kader van de Leerplichtwet is in het verleden wel/niet eerder een proces-verbaal opgemaakt, onder parketnummer

Als bijlagen zijn bij dit proces-verbaal toegevoegd:

1. Kennisgeving (vermoedelijk) ongeoorloofd schoolverzuim (DUO melding) en verzuimstaten inclusief legenda.
2. BRP uitdraai.
3. Verklaring verdachte minderjarige.
4. Verklaring verdachte/betrokkene ouder(s).

Ik heb hiervan op ambtseed/belofte opgemaakt dit proces-verbaal, dat ik sloot en tekende te _____
op _____ De buitengewoon opsporingsambtenaar

Emailadres: _____ tel nr: _____

Proces-verbaal tevens verzonden aan de Raad voor de Kinderbescherming (15)

Toelichting bij gebruik format proces-verbaal

N.B. In blauw bij 7-10 een aantal relevante vragen als checklist voor lpa om in het achterhoofd te houden, het is niet zo dat al deze vragen concreet moeten worden gesteld. Relevante informatie voor zover beschikbaar graag kort vermelden zodat de RvdK (Raad voor de Kinderbescherming) haar onderzoek efficiënter/beter kan uitvoeren.

- (1) /   betekent kiezen [ ] betekent aankruisen welke van toepassing. Dikgedrukt betekent tekst dikgedrukt in pv
- (2)   intern nummer dat gemeente gebruikt als referentie
- (3a)   kiezen artikel: 2 lid 1 (pv ouders volledige leerplicht) 2 lid 3 (pv jongere volledige leerplicht, 4a lid 1 (pv ouders kwalificatieplicht) 4c lid 1 (pv jongere kwalificatieplicht)
- (3b)   gekozen voor 1 format voor alle soorten verzuim; kiezen bij melding
- (4)   als gekozen wordt voor aparte bijlage verhoor verdachte moeten deze zinnen daarin worden opgenomen
- (5)   zorg dat kopje met personalia verdachte in geheel op eerste blz staat
- (6)   alleen indien van toepassing laten staan: anders dit tekstblok verwijderen

Andere vrijstellingsteksten (zie hieronder) niet meer opgenomen in format; zijn uitzonderlijke zaken

Verder bleek mij dat voor genoemde minderjarige geen vrijstelling als bedoeld in artikel 3, 5, 11 of 15 van de Leerplichtwet, was verleend. Voorts is mij gebleken, dat artikel 5 van deze wet niet van toepassing is, omdat de ouders de in artikel 6 bedoelde kennisgeving niet hebben ingediend.

- (7)   verhoor verdachte in bijlage, ondertekend door verdachte;
  - reden verzuim
  - momenten van verzuim
  - (h)erkenning van het verzuim zoals gemeld
  - heeft het verzuim eerder consequenties gehad (aangesproken, straf e.d.)
  - momenten dat het wel is gelukt om naar school te gaan
  - wat denkt de minderjarige zelf nodig te hebben om weer naar school te kunnen/blijven gaan
  - toekomstperspectief en wat is volgens de minderjarige nodig om dat te bereiken

Deze punten moeten minimaal aan de orde zijn geweest in het verhoorgesprek en terugkomen in de verklaring van de verdachte. Als de verdachte geen antwoord wil geven wordt dat genoteerd in de verklaring.

- (8)   ouders gehoord als betrokkene/getuige (wijzen op verschoningsrecht) of als verdachte
  - reden verzuim volgens ouders
  - momenten van verzuim
  - hoe kijken ouders tegen het verzuim aan? (keuren het af, staan het toe, etc)

- hebben ouders er alles aan gedaan om hun kinderen op school te krijgen en te houden?
- momenten waarop het wel lukte om de minderjarige naar school te laten gaan
- wat heeft de minderjarige volgens ouders nodig om weer naar school te kunnen gaan
- zorgen om de (verdere) ontwikkeling van de minderjarige samenwerking en communicatie
- school -ouders

Deze punten moeten minimaal aan de orde zijn geweest in het verhoorgesprek en terugkomen in de verklaring van de verdachte. Als de verdachte geen antwoord wil geven wordt dat genoteerd in de verklaring.

- (9)   verklaring school mag in pv of apart als bijlage
  - aantal uur verzuim en verzuimperiode
  - momenten van verzuim (alleen de ochtend of specifieke dag)
  - reden verzuim volgens de school
  - welke acties zijn ondernomen vanuit school om het verzuim te stoppen/verminderen?
  - is er sprake van inbreng in het ZAT of is er sprake van hulpverleningscontact
  - reactie van jongere en ouders op de ondernomen acties, wat was hiervan het effect?
  - contact met ouders ten aanzien van het verzuim en verdere schoolgang, samenwerking
  - wat kan school nog bieden in het zoeken naar oplossingen?
- (10)   eerdere en huidige hulpverlening voor zover bekend met data/periode en naam instantie/hulpverlener

SCHOOL Let op: de informatie moet betrekking hebben op het schoolverzuim

- gedrag in de klas/stage en daarbuiten (omgang autoriteit, rol in de groep, beïnvloedbaarheid, impulsiviteit etc)
- contact docenten/andere jongeren (pestgedrag)
- bijzonderheden ten aanzien van de ontwikkeling van de jongere (die betrekking hebben of
- hebben gehad op het schoolverzuim/schoolgang).

GEZIN Let op: de informatie moet betrekking hebben op het schoolverzuim

- gezinsproblemen (denk bv ook aan cultuur gerelateerde problemen/integratieproblemen)
- inzicht van ouders in het kind (specifieke behoeften van het kind)
- eventueel schoolverzuim andere kinderen in het gezin
- handelen van ouders ten aanzien van het schoolverzuim dan wel ouders zijn (mede) de oorzaak van het schoolverzuim
- wat is er -evt. globaal- bekend over de opvoedsituatie, regels, structuur, beschikbaarheid ouders etc. (wat zijn krachten en zorgpunten?)
- hebben ouders oog voor de problemen?
- hoe ziet het contact en de samenwerking tussen school-ouders-minderjarige er uit, op wiens initiatief en zijn er voldoende mogelijkheden om problemen bespreekbaar te maken?

HULPVERLENING Let op: de informatie moet betrekking hebben op het schoolverzuim

- is er een zorgmelding gedaan bij Veilig Thuis of het sociaal wijkteam? Zo ja, wanneer en door
- welke instantie?

Hier kan alleen maar worden aangegeven dat er hulp is ingezet, maar dat dit niet effectief is gebleken omdat er bijv. niet werd meegewerkt door ouders/jongere. De soort hulp kan niet worden opgenomen omdat de leerplichtambtenaar die informatie niet mag verwerken.

- (11) lpa dient na te gaan in gezagsregister wie wettelijk gezag heeft, vader en/of moeder of voogd. Uit gezagsregister blijkt ook of er gezinsvoogd betrokken is
- (12) meldingen voorgaande schooljaren per jaar een blokje met samenvatting
- (13) meldingen op basis waarvan pv is opgemaakt, beknopte zakelijke/feitelijke weergave van reden/maatregel school en interventie lp met data+ resultaat / belangrijk om samen te vatten, geen mailwisseling, beschrijving van gesprekken
Volledig invullen datum melding/periode en aantal uren/dagen
Niet bedoeld om mening/ bevindingen weer te geven
- (14) bevindingen van lpa conclusie, advies: maatregel, werkstraf - - indrukken/houding/medewerking jeugdige tijdens het contact
- (15) INGRADO heeft zich bereid verklaard om (kopie) pv aan RvdK te verstrekken in zaken waar pv is opgemaakt tegen minderjarigen

Bijlage 8 - Model-Aanvullend PV

ARRONDISSEMENT

AANVULLEND PROCES-VERBAAL LEERPlicht

Tegen achternaam, voornaam verdachte minderjarige/meerderjarige (1)

Schooljaar:

PARKETNUMMER:

GEMEENTE

Verdacht van vermoedelijke overtreding van artikel 2/4 van de Leerplichtwet 1969.
Relatief / Absoluut schoolverzuim, te weten volledige leerplicht / kwalificatieplicht / luxe verzuim

In aanvulling op het eerder ingestuurde proces-verbaal doe ik u hierbij toekomen de verzuimstaat, inclusief
legenda voor de periode van (dd) t/m (dd)
van (naam / plaats school)

(verzuimkennisgeving / verzuimstaat) Bijlage

VERDACHTE

Naam:

Geslacht:

Geboortedatum en plaats:

Adres:

PC / Woonplaats:

Ik heb hiervan op ambtseed / belofte opgemaakt dit proces-verbaal, dat ik sloot en tekende te _____
op _____

De buitengewoon opsporingsambtenaar

Toelichting aanvullende pv

Als er sprake is van een voorwaardelijk sepot (onder de algemene voorwaarde dat er niet opnieuw schoolverzuim plaats zal vinden) en er toch weer verzuim plaats heeft gevonden of wanneer een OMSB is "mislukt" dan zal er worden gedagvaard bij de rechter. Een aanvullend pv is dan nodig om een beeld te krijgen van de tussenliggende periode.

In dit proces-verbaal kan volstaan worden met vermelding periode verzuim en toevoeging nieuwe verzuimstaat. In principe hoeft de jongere/ouder niet opnieuw gehoord te worden; afhankelijk van de verstreken tijd en de omstandigheden is dit soms wel wenselijk. Het OM stemt hierover af met de leerplicht.

Bijlage 9 - Signaleringsinstrument Schoolverzuim

Verantwoording

Het signaleringsinstrument schoolverzuim is ontwikkeld door Maartje Timmermans en Jos Lubberman van Regioplan. Het is een leidraad voor leerplichtambtenaren waarmee zij geholpen worden een keuze te maken voor een vervolgroute binnen de Methodische Aanpak Schoolverzuim. Deze leidraad is opgesteld met gebruik van:

- Taxatiemodel 'Een ingang naar schoolgang'
- De evaluatie van het Taxatiemodel (H. Spanjaard, 2015)
- Signaleringsinstrument van Bureau Halt
- Risicobox Schoolverzuim (Jeugdreclassering)
- Expertmeeting

Onderzoek leerplichtambtenaar

Om te bepalen welke route nodig is, achterhaalt de leerplichtambtenaar in zijn/haar onderzoek zoveel mogelijk aan het schoolverzuim gerelateerde informatie over zowel de achtergrond van het schoolverzuim als over de (contra-)indicaties voor de te kiezen aanpak. De leerplichtambtenaar baseert zich in zijn onderzoek op beschikbare registraties, dossiers en gesprekken met de leerplichtige en zijn/haar ouders/verzorgers, school, aanwezige hulpverleners et cetera. Het onderzoek van de leerplichtambtenaar geeft (onderbouwd) inzicht in de vraag of vrijwillige (jeugd)hulp kan worden ingezet en zo ja, wanneer opgeschaald moet worden naar dwang in een civiel kader of een strafrechtelijke aanpak.

Om de juiste afweging voor een aanpak te kunnen maken, kijkt de leerplichtambtenaar naar voor het verzuim relevante signalen op de volgende domeinen:

1. Gezin
2. School
3. Geestelijke en lichamelijke gezondheid
4. Relaties
5. Controle over alcohol, drugs, gokken, gamen en social media
6. Signalen van huiselijk geweld/kindermishandeling
7. Vaardigheden, attitude (houding) en controle op agressie
8. Vrije tijd en bijbaan

En daarnaast richt het onderzoek zich op de volgende zaken die inzicht geven in (contra-) indicaties van de te volgen route/aanpak:

9. Bereidheid en vermogen om hulp bij ouders/jongere te aanvaarden (o.b.v. dossier / gesprek)
10. Ernstig motivatiegebrek of langdurig c.q. blijvend verzuim (o.b.v. dossier / gesprek)
11. Verwijtbaarheid van schoolverzuim (o.b.v. registratie / dossier / gesprek)
12. Voorwaarden voor Halt (route 2a) en/of strafrechtelijke vervolging (route 2d) (o.b.v. registratie / dossier / gesprek).

Signalering

In het signaleringsinstrument is per domein een overzicht gegeven van concrete aspecten die aan de orde kunnen komen in het onderzoek van de leerplichtambtenaar. Genoemde aspecten zijn nadrukkelijk niet bedoeld als een 'checklist' tijdens gesprekken met een jongere of zijn/haar ouders/verzorgers. De aspecten dienen als leidraad (houvast) voor het inrichten van het onderzoek naar de achtergrond van het schoolverzuim (o.b.v. informatie uit het dossier, registraties en gesprekken). Op basis van de verzamelde informatie mag de leerplichtambtenaar in staat worden geacht om van elk aspect een (kwalitatieve) afweging te maken of er voor het verzuim relevante signalen zijn dat het wel (ja) of niet (nee) van toepassing is. Het instrument geeft een score per (contra)indicatie voor de vervolgroutes door het aantal keren dat 'ja' op de relevante aspecten is geantwoord op te tellen (bij motivatie is het aantal nee's geteld).

In een apart werkblad wordt vervolgens per route aangegeven of de (contra)indicatie reden is om de route wel (groen) of niet (rood) te kiezen. Als een score minder dan de helft ja's heeft, kleurt de indicatie oranje. De indicatie 'signalen voor huiselijk geweld' vormen hierop een uitzondering. Zodra één relevante vraag met ja is beantwoord, geeft het instrument aan dat er signalen zijn van huiselijk geweld. In dat geval handelt u volgens de verbeterde meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het instrument signaleert of er indicaties zijn om te kiezen voor jeugdhulp (al dan niet vrijwillig) hetzij de strafrechtelijke route en helpt de leerplichtambtenaar bij het maken van die keuze, maar maakt die keuze niet. Het is nog steeds aan de leerplichtambtenaar zelf om te bekijken of de indicaties inderdaad aanleiding geven voor de te maken keuzen.

Bijlage 10 - Standaardverweren Luxeverzuim

De ervaring leert dat ouders/verzorgers bij luxeverzuim veelvuldig een eensluidend verweer voeren omtrent het niet op tijd terugkeren van de vakantie. Hieronder volgt een aantal standaard verweren met daarbij enkele adviezen hoe ermee om te gaan.

I. Opa/oma/familieid overleden

Verlof wordt verleend als sprake is van overlijden van bloed-/aanverwanten tot en met de 3e graad.

Vraag naar een overlijdensakte om na te gaan of het verhaal klopt. Daarbij is een termijn van twee weken redelijk, tenzij de ouder(s)/verzorger(s) aan kunnen tonen dat zij door overmacht niet binnen die termijn aan het gevraagde kunnen voldoen. Denk aan een traag werkend ambtelijk apparaat in het betreffende land of iets dergelijks, maar wees hierbij kritisch.

Is er na die twee weken geen reactie gekomen van de ouder(s)/verzorger(s) dan moet dit in het proces-verbaal worden opgenomen en kan het worden ingestuurd.

Let erop of de datum van overlijden overeenkomt met de verklaring van de ouder(s)/verzorger(s) en vraag om reisbescheiden/vliegtickets/stempels in paspoorten in verband met controle van data.

II. Moeder/vader/kind(eren) is/zijn op vakantie ziek geworden

Het moet gaan om zeer ernstige ziekte van kind(eren) of ouder(s)/verzorger(s) waarmee het/de kind(eren) op vakantie is/zijn, waardoor de zieke niet mag/kan reizen. Dit moet blijken uit een doktersverklaring.

Er dient schriftelijk bewijs in de vorm van een doktersverklaring of ziekenhuisverklaring door de ouder(s)/verzorger(s) te worden overgelegd. Hier kan een termijn van twee weken in acht worden genomen. Tevens geldt dat als de ouder(s)/verzorger(s) kunnen aantonen dat zij door overmacht niet binnen die termijn aan het gevraagde kunnen voldoen, de termijn verlengd kan worden.

- Let bij doktersverklaringen op de aard van de ziekte/het ongeval en het reisadvies van de dokter.
- Denk om vertaling van de stukken!
- Controleer reisbescheiden/vliegtickets/paspoorten op data: komen de data overeen met de verklaring van de ouder(s)/verzorger(s)?

Indien doktersverklaringen evident valselijk lijken te zijn opgemaakt. Beschrijf dit in het proces-verbaal. Waaruit blijkt het vermoeden dat het een valselijk opgemaakt exemplaar betreft?

III. Autopech op terugweg naar Nederland

Vraag om een rekening van de garage en check de datum (denk om vertaling stukken!). Komt deze datum overeen met de verklaring van de ouder(s)/verzorger(s)?

Het gezin moet met het plannen van de terugreis rekening houden met vertragingen (in welke vorm dan ook). Dit moet door de ouders/verzorgers ingecalculereerd worden. Devies: vertrek op tijd vanaf de vakantiebestemming.

Controleer reisbescheiden op de geplande terugreis. Klopt de datum van de geplande terugreis met de verklaring van de verdachte? Heeft het gezin er alles aan gedaan om de terugkomst te bespoedigen (uitgekeken naar een ander vervoermiddel)? Hoe lang heeft het totale verzuim geduurd. Is dit proportioneel?

IV. Vliegtuig was overboekt

Pas in het vakantieland krijgen ouder(s)/verzorger(s) te horen dat de terugreis onmogelijk is in verband met overboeking/fail-lissement o.i.d.

In dit geval dienen de tickets te worden overgelegd en gecontroleerd op de oorspronkelijke terugreisdatum. Was dit tijdig in verband met het begin van de eerste schooldag na de vakantie?

Ouder(s)/verzorger(s) moeten kunnen aantonen dat er geen alternatief was om op tijd naar huis terug te kunnen keren. Tevens zullen ouder(s)/verzorger(s) een bewijs van de vliegtuig-maatschappij moeten kunnen overleggen waaruit blijkt dat het vliegtuig daadwerkelijk overboekt was/de maatschappij failliet is gegaan of een bewijs welke anderszins de verklaring van de ouders staft.

Bijlage 11 - Melding Sociale Verzekeringsbank Waarom en hoe?

Met de invoering van de Wet tot wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet en Nabestaandenwet, bestaat er sinds 1-10-2009 voor de leerplichtambtenaar de mogelijkheid tot het doen van een melding van ongeoorloofd verzuim aan de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Deze melding kan gedaan worden bij absoluut en relatief schoolverzuim indien het een kwalificatieplichtige jongere betreft.

Maatwerk

De wetwijziging biedt de mogelijkheid tot maatwerk. Voorheen werd de kinderbijslag per direct stopgezet op het moment dat niet voldaan werd aan het minimum aantal klokuren dagbesteding van een jongere. Ongeacht of dit aan ouders te wijten was of niet. Nu ligt de toetsing van het recht op kinderbijslag v.w.b. het dagbesteding criterium, bij de leerplichtambtenaar. De SVB doet geen eigen onderzoek meer en reageert alleen op signalen van de leerplichtambtenaar. Situaties, waarin sprake is van onterechte uitschrijving, wachtlijstproblematiek of door andere omstandigheden niet kunnen voldoen aan de leerplicht, komen hierdoor niet langer ten laste van de ouders.

Instrument

Met de inwerkingtreding van de gewijzigde wet op de kinderbijslag heeft de leerplichtambtenaar een nieuw instrument bij het voorkomen en bestrijden van schoolverzuim bij kwalificatieplichtige jongeren. De leerplichtambtenaar kan melden bij absoluut of relatief verzuim. De SVB besluit vervolgens, tot opschorting of schorsing van de betaling kinderbijslag. Dit instrument kan op zichzelf ingezet worden maar ook gelijktijdig met de overige beschikbare instrumenten zoals het procesverbaal of een verwijzing naar Halt.

Hersteltermijn

Een melding bij de SVB kan een geëigend middel zijn om het schoolverzuim te beëindigen omdat dit instrument de mogelijkheid biedt tot herstel. Doordat de SVB ieder kwartaal achteraf uitbetaalt, is een zogenaamde hersteltermijn mogelijk: hebben ouders en/of de jongere vóór aanvang van het volgend kwartaal voldaan aan de voorwaarden gesteld door de leerplichtambtenaar en is er derhalve geen sprake meer van ongeoorloofd verzuim, dan meldt de leerplichtambtenaar dit aan de SVB. De SVB zal dan op advies van de leerplichtambtenaar de stopzetting van de kinderbijslag ongedaan maken.

Met een melding aan de SVB tot stopzetting van de kinderbijslag kan worden gedreigd maar het kan ook daadwerkelijk worden geëffectueerd. De ervaring leert dat het succes van deze maatregel in grote mate afhangt van een zorgvuldige overweging en motivering en een juiste administratieve afhandeling. Om meer inzicht te geven in het hele proces van melden volgen hierna:

1. een opsomming van de wettelijke kaders
2. een werkinstructie ter verduidelijking van het werkproces
3. een schematische weergave van het meldproces
4. 3 bijlagen met voorbeeldbrieven

1. Wettelijke kaders

Algemene Kinderbijslagwet (AKW)

Kinderbijslag is er voor kinderen tot 18 jaar en is niet afhankelijk van het inkomen van de ouders.

De Sociale Verzekeringsbank bepaalt per kwartaal of er nog recht bestaat op kinderbijslag. Direct na afloop van het kwartaal wordt de kinderbijslag uitbetaald.

Artikel 7 lid 2 AKW

Een verzekerde slechts recht heeft op kinderbijslag voor een kind van 16 of 17 jaar indien:

- a. de verzekerde heeft voldaan aan de verplichtingen bedoeld in de artikelen 2 en 4a leerplichtwet, of daarvan is vrijgesteld;
- b. het kind na het behalen van een startkwalificatie op psychische of lichamelijke gronden niet in staat is een vervolgstudie te doen;
- c. het kind staat ingeschreven op school of onderwijsinstelling buiten Nederland.

Doelgroep bepaling 'melding SVB'

De leerplichtambtenaar kan een melding doen bij de Sociale Verzekeringsbank indien er sprake is van ongeoorloofd verzuim bij een jongere van 16 of 17 jaar zonder startkwalificatie. Onder ongeoorloofd verzuim wordt verstaan; verzuim van 16 uur of meer in een periode 4 weken, of niet ingeschreven staan op een school, tenzij er sprake is van een vrijstelling.

De melding SVB kan niet worden ingezet als:

- er geen recht is op kinderbijslag (hoofdstuk 3 paragraaf 1 AKW);
- de jongere van 16 of 17 jaar een getuigschrift of schooldiploma praktijkonderwijs bezit (art. 7 lid 2 onder a AKW juncto art. 4a lid 2 LPW);
- de jongere van 16 of 17 jaar een ZML-school of een vso-school voor meervoudig gehandicapten heeft bezocht (art. 7 lid 2 onder a AKW juncto art. 4a lid 2 LPW);
- ouders (van rechtswege) zijn vrijgesteld van de inschrijvingsplicht (art. 5, 5a of 15 LPW)

Wezen en zelfstandig wonenden

De koppeling tussen kwalificatieplicht en recht op kinderbijslag, geldt ook voor wezen en jongere die (begeleid) zelfstandig wonen maar grotendeels door ouders/verzorgers worden onderhouden.

Relatie Algemene kinderbijslagwet en kwalificatieplicht

Met de invoering van de 'Wet tot wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet en de Algemene Nabestaandenwet' geldt dat het recht op kinderbijslag voor 16- en 17-jarigen, afhankelijk is van de kwalificatieplicht: wordt niet voldaan aan die plicht, dan vervalt het recht op kinderbijslag. De SVB doet geen eigen onderzoek meer naar de tijdsbesteding van 16 en 17 jarigen en reageert alleen op signalen van de leerplichtambtenaar. Op grond van artikel 19 en 19a AKW, besluit de SVB tot opschorting of schorsing van de betaling van de kinderbijslag.

Bevoegdheid tot 'melding SVB' door leerplichtambtenaar

De leerplichtambtenaar is op basis van de Leerplichtwet, de samenwerkingsovereenkomst met de SVB en de Ambtsinstructie (zie format Ingrado) bevoegd tot het toepassen van de 'melding SVB' als instrument.

Bezwaar en beroep

De verzekerde (zie voor de juiste definiëring artikel 6 AKW) heeft het recht om bezwaar te maken tegen een beslissing van de SVB. Een beslissing van de SVB is een besluit in de zin van artikel 1:3 Algemene wet bestuursrecht.

De Algemene Kinderbijslagwet kent slechts een uitzondering op de Awb daar waar het het horen van een belanghebbende betreft en de duur van de beslistermijn.

Artikel 29d AKW bepaalt dat van het horen van een belanghebbende kan worden afgezien indien deze niet binnen een door de SVB gestelde redelijke termijn kenbaar maakt, dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord.

Artikel 30 AKW stelt dat de SVB een beslistermijn van 13 weken heeft, gerekend vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van een bezwaarschrift is verstreken.

De leerplichtambtenaar, die de melding heeft gedaan, kan door de SVB worden gevraagd om schriftelijke informatie aan te leveren over de gronden waarop de melding heeft plaatsgevonden, de voorwaarden aangaande de hersteltermijn en de wijze waarop ouders en jongere van de melding en de hersteltermijn in kennis zijn gesteld.

Eventueel kan de leerplichtambtenaar worden gevraagd zelf aanwezig te zijn bij een hoorzitting voor een inhoudelijke toelichting.

2. Werkinstructie melding SVB

Samenwerkingsovereenkomst

Om melding te kunnen doen bij de SVB dient er een samenwerkingsovereenkomst te zijn getekend tussen de SVB en de desbetreffende gemeente.

De ambtsinstructie kadert de werkzaamheden van de leerplichtambtenaar. Het is aan te bevelen de werkwijze voor de melding aan de SVB integraal op te nemen in de ambtsinstructie. Ingrado heeft dit onderdeel reeds opgenomen in de model ambtsinstructie.

STAP 1 (Toetsen aan criteria)

Zodra de leerplichtambtenaar een melding van verzuim ontvangt, zal hij een onderzoek doen naar het verzuim en de redenen hiervan. Hierna zal het handelen van de leerplichtambtenaar

gericht zijn op het beëindigen van het verzuim. Als het verzuim ondanks inspanningen van school en de leerplichtambtenaar niet stopt, of er is sprake van recidive, kan de leerplichtambtenaar een melding doen bij de SVB.

Bij de overweging tot het doen van een melding bij de SVB dien je rekening te houden met de volgende criteria:

- het betreft ongeoorloofd verzuim van meer dan 16 uur in een periode van 4 weken of absoluut verzuim
- het ongeoorloofde verzuim wordt gepleegd door een jongere van 16 of 17 jaar
- eerdere acties van de leerplichtambtenaar en de school met betrekking tot het beëindigen van het verzuim hebben geen succes gehad of er is sprake van recidive
- er is sprake van verwijtbaarheid en/of het niet verlenen van medewerking door ouders

Verwijtbaarheid: hiervan is sprake als ouders niets of niet voldoende ondernemen om het verzuim te stoppen. Niet verlenen van medewerking: hiervan is sprake als ouders gemaakte afspraken om het verzuim te stoppen niet nakomen of niet verschijnen op de uitnodigingen van de leerplichtambtenaar.

STAP 2 (Voornemen tot melden)

Als de leerplichtambtenaar het voornemen heeft om een melding te doen bij de SVB zal hij dit aan de ouders/verzorgers moeten meedelen. Bij voorkeur doet hij dit tijdens een persoonlijk gesprek met jongere/ouders/verzorgers. Dit voornemen, de voorwaarden om uitvoering van dit voornemen te voorkomen, en de evaluatiedatum worden schriftelijk vastgelegd en aan de ouders/verzorgers toegestuurd. Een voorbeeld van deze brief is opgenomen in bijlage 1. Een afschrift hiervan wordt bewaard in het leerlingendossier.

Gesprek tips:

In de communicatie naar jongeren, ouders en derden toe, is het van groot belang de juiste terminologie consequent te hantieren:

- De leerplichtambtenaar kort niet op de kinderbijslag, hij doet 'slechts' melding (advies) van het feit dat niet wordt voldaan aan de kwalificatieplicht.
- De SVB neemt het besluit om de aanspraak op kinderbijslag door de verzekerde stop te zetten.
- Ouders en/of de jongere kunnen de melding niet zelf ongedaan maken: een eenmaal gedane melding kan niet worden ingetrokken, tenzij onrechtmatig gebeurt.
- De hersteltermijn biedt ouders en jongeren de gelegenheid (tijd) om verbetering in gedrag (het stoppen van verzuim) te bewerkstelligen, zodat de kinderbijslag alsnog wordt uitbetaald.

STAP 3 (Feitelijke melding)

Als na het verstrijken van de evaluatiedatum blijkt dat het verzuim niet is beëindigd, effectueert de leerplichtambtenaar het voornemen tot het doen van een melding bij de SVB. De leerplichtambtenaar controleert nogmaals of de situatie (nog) voldoet aan de criteria genoemd in stap 1 en doet de feitelijke melding via een web portal die toegankelijk is via de site: www.svb.nl/leerplicht.

De leerplichtambtenaar stelt jongere, ouders en derden bij voorkeur tijdens een persoonlijk gesprek in kennis van de melding aan de SVB. De leerplichtambtenaar stelt altijd een schriftelijke kennisgeving op van de melding aan de SVB. In deze kennisgeving worden de onderstaande punten opgenomen:

- er verzuim is geconstateerd (soort en kwantiteit benoemen);
- de acties die tot dusver zijn ondernomen en (nog) niet hebben geleid tot beëindiging van het verzuim;
- de aanleiding van melding aan de SVB (= niet nakomen kwalificatieplicht);
- de datum van melding aan de SVB;
- de voorwaarden waaraan ouders en/of jongere moeten voldoen om de stopzetting kinderbijslag te herstellen;
- de termijn waarbinnen aan deze voorwaarden voldaan moet worden, de zgn. hersteltermijn*;
- de leerplichtambtenaar zal na het voldoen aan de voorwaarden, dat melden aan de SVB.

* Let bij het bepalen van de hersteltermijn erop dat deze kan worden opgelegd vanaf de eerste dag van een kwartaal tot de laatste dag van desbetreffend kwartaal. De duur van een hersteltermijn is minimaal 7 schooldagen (relatief verzuim) en maximaal 30 schooldagen (absoluut verzuim). Neem bij twijfel contact op met de SVB. Volgens mij wordt op de site van de SVB bij invulling gegevens voornemen stopzetten automatisch datum vermeld voor wanneer melding hersteld kan worden zonder dat e.a. tot daadwerkelijke consequenties leidt.

Een voorbeeld van voornoemde brief is opgenomen in [bijlage 2](#). Deze brief wordt verstuurd aan de ouders en jongere en dient formeel ondertekend te zijn door het College van Burgemeester en wethouders. De leerplichtambtenaar kan tekenen namens het College. Dit is afhankelijk van interne afspraken. Een afschrift hiervan wordt bewaard in het leerlingendossier. Het doen van een melding aan de SVB is geen besluit in de zin van de Algemene wetbestuursrecht. De brief hoeft dus niet voorzien te zijn van een verwijzing naar een bezwaar- en beroepsprocedure (zie wettelijke kaders). Ouders ontvangen van de SVB een beschikking aangaande de beëindiging van de kinderbijslag. Zij kunnen hiertegen bezwaar aantekenen en vervolgens eventueel in beroep gaan.

STAP 4 (Herstel melding)

Na het verstrijken van de hersteltermijn controleert de leerplichtambtenaar of de jongere en/of ouders alsnog hebben voldoen aan de gestelde voorwaarden. Als dit niet het geval is dan noteert de leerplichtambtenaar dit in het jongereendossier en onderneemt verder geen actie. De SVB zal dan de betaling van de kinderbijslag opschorten of schorsen.

Als blijkt dat, op aangeven van de jongere en/of ouders of bij het onderzoek na het verstrijken van de hersteldatum, de jongere en/of ouders alsnog hebben voldaan aan de gestelde voorwaarden dient de leerplichtambtenaar de melding te herroepen.

Dit doet hij via een web portal die toegankelijk is via de site: www.svb.nl/leerplicht. De SVB zal dan in principe de stopzetting van de kinderbijslag ongedaan maken.

De leerplichtambtenaar stelt altijd een schriftelijke kennisgeving op van het herroepen van de melding aan de SVB. Een voorbeeld van deze brief is opgenomen in [bijlage 3](#). Deze kennisgeving wordt verstuurd aan de jongere en ouders. Een afschrift hiervan wordt bewaard in het leerlingendossier. Na stopzetting van de kinderbijslag is het aan ouders om opnieuw kinderbijslag aan te vragen. Dit kunnen zij doen via de website van de Sociale Verzekeringsbank. De SVB toets dan of ouders en/of jongere inmiddels wel voldoen aan de wettelijke vereisten om in aanmerking te komen voor kinderbijslag.

3. Schematische weergave melding SVB

STAP 1

Toetsen criteria

- ongeoorloofd verzuim van meer dan 16 uur in een periode van 4 weken of absoluut verzuim
- gepleegd door een jongere van 16 of 17 jaar
- eerdere acties hebben geen succes gehad of er is sprake van recidive
- sprake van verwijtbaarheid en/of het niet verlenen van medewerking door ouders

STAP 2

Voornemen tot melden

- voornemen aan ouders/verzorgers mondeling meedelen
- voornemen, voorwaarden ter voorkoming, en de evaluatiedatum schriftelijk vastgelegd en aan de ouders/verzorgers toesturen

STAP 3

Feitelijke melding

- schriftelijke kennisgeving van B&W, met daarin opgenomen:
  - soort en hoeveelheid verzuim
  - eerder ondernomen acties
  - de aanleiding van melding
  - de datum van melding aan de SVB;
  - de voorwaarden om de stopzetting te voorkomen
  - hersteltermijn
  - mogelijkheid tot teniet doen melding

STAP 4

Herstel-melding

- controleren of is voldaan aan voorwaarden
- de melding herroepen via de site van de SVB
- schriftelijke kennisgeving hiervan versturen

Bijlage A - Voorbeeldbrief eerste gesprek

Betreft: afspraken na gesprek

Geachte ouder(s)/verzorger(s) en (naam kwalificatieplichtige leerling),

In aansluiting op het gesprek dat ik op _____ met u en uw zoon/dochter _____ had, treft u onderstaand een samenvatting van de besproken punten:

Uw zoon/dochter heeft _____ uur verzuimd in de periode van _____ tot _____

Ondanks de maatregelen die de school heeft ondernomen om het verzuim te stoppen is het verzuim niet gestopt. Wij hebben afgesproken dat u en uw zoon/dochter

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Indien u deze afspraken niet nakomt en het verzuim van uw zoon/dochter stopt niet ben ik genoodzaakt verdere actie te ondernemen. Bij aanhoudend verzuim doe ik in ieder geval een melding van dit verzuim bij de Sociale Verzekeringsbank. Volgens de Wet op de Kinderbijslag heeft u geen recht op kinderbijslag als uw zoon/dochter niet regelmatig naar school gaat.

Op _____ verwacht ik u samen met _____ op mijn kantoor voor een vervolggelak. Tijdens dit gesprek zal ik beoordelen of u aan de afspraken heeft voldaan en of een melding aan de Sociale Verzekeringsbank wordt gedaan.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende geïnformeerd.

Hoogachtend,

(Namens het) College van Burgemeester en wethouders van (gemeente)

Bijlage B - Voorbeeldbrief kennisgeving stopzetten kinderbijslag

Betreft: Kennisgeving melding Sociale Verzekeringsbank stopzetting kinderbijslag

Geachte ouder(s)/verzorger(s) en (naam kwalificatieplichtige leerling),

Op (datum) hebben u en (naam kwalificatieplichtige leerling) gesproken met de leerplichtambtenaar over het schoolverzuim van (naam kwalificatieplichtige leerling). Tijdens dit gesprek is afgesproken dat het verzuim onmiddellijk dient te stoppen en dat u de volgende afspraken dient na te komen:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Tijdens dit gesprek is u tevens meegedeeld dat bij voortdurend schoolverzuim van (naam leerling) dit verzuim moet worden gemeld bij de Sociale Verzekeringsbank (SVB). Volgens de Algemene kinderbijslagwet heeft u geen recht op kinderbijslag als uw zoon/dochter niet regelmatig naar school gaat.

Op (datum) heeft de leerplichtambtenaar onderzocht of u de afspraken, ter voorkoming van een melding van het schoolverzuim aan de Sociale Verzekeringsbank, bent nagekomen. Uit dit onderzoek is gebleken dat u niet heeft meegewerkt aan deze maatregelen en/of deze afspraken niet bent nagekomen. Het schoolverzuim van (naam jongere) is niet gestopt.

Op (datum) heeft de leerplichtambtenaar aan de Sociale Verzekeringsbank gemeld dat door en (naam leerling) niet aan de verplichtingen van de Leerplichtwet wordt voldaan. Binnen 14 dagen ontvangt u hierover bericht van de SVB.

Melding aan de Sociale Verzekeringsbank

U kunt de reeds gedane melding aan de Sociale Verzekeringsbank ongedaan maken door te voldoen aan de volgende voorwaarden:

(opsomming met korte, concrete SMART-doelen)

Als u op (datum hersteltermijn) aan de voorwaarden hebt voldaan zal de leerplichtambtenaar de melding aan de Sociale Verzekeringsbank ongedaan maken. Betaling van de kinderbijslag zal dan worden hervat zonder dat dit financiële consequenties voor u heeft gehad.

Op (datum) wordt u samen met (naam leerling) verwacht voor een gesprek met (naam leerplichtambtenaar) op diens kantoor. Dan wordt beoordeeld of u alsnog aan de afspraken hebt voldaan en de melding aan de Sociale Verzekeringsbank ongedaan kan worden gemaakt.

Hoogachtend,

(Namens het) College van Burgemeester en wethouders van (gemeente)

Bijlage C - Voorbeeldbrief kennisgeving hervatting kinderbijslag

In 2021 heeft Ingrado samen met de landelijke werkgroep MAS en de klankbordgroep MAS de Methodische Aanpak Schoolverzuim geactualiseerd.

Betreft: Kennisgeving melding Sociale Verzekeringsbank hervatting kinderbijslag

Geachte ouder(s)/verzorger(s) en (naam kwalificatieplichtige leerling),

Op (datum) bent u schriftelijk geïnformeerd dat op (datum afgifte signaal) een melding is gedaan bij de Sociale Verzekeringsbank vanwege het schoolverzuim van (naam leerling).

Als gevolg hiervan is (zou) de kinderbijslag die u ontvangt voor (naam leerling) stopgezet (worden) tenzij u aan de gestelde voorwaarden zou voldoen.

Op (datum controle naleving voorwaarden) heb ik geconstateerd dat aan de eerder gestelde voorwaarden voldaan is.

Ik heb de Sociale Verzekeringsbank dan ook gemeld dat aan de verplichtingen van de Leerplichtwet is voldaan.

De Sociale Verzekeringsbank beoordeelt of ook aan de overige voorwaarden voor betaling kinderbijslag wordt voldaan.

Binnen 14 dagen ontvangt u hierover bericht van de SVB.

Hoogachtend,

(Namens het) College van Burgemeester en wethouders van (gemeente)

Bijlage 12 - Leeswijzer MAS

Geactualiseerde versie september 2022

Wat is er aangepast?

Naast een aantal tekstuele verbeteringen en verduidelijkingen is de MAS is onder andere op de volgende punten aangepast:

Maart 2022

- De regeling afwijking onderwijstijd is opgenomen.
- Indicaties in het strafrechtelijk kader zijn verduidelijkt.
- De zorgmelding bij het sociaal wijkteam is uitgeschreven.
- Nieuwe jurisprudentie op grond van artikel 5 onder b Lpw is opgenomen.
- Voor het opmaken van een proces-verbaal om naar Halt te verwijzen moet de leerplichtambtenaar beschikken over de BOA-bevoegdheid.
- In het PV format is het verschoningsrecht expliciet opgenomen en de gevolgen van het afstand doen van gehoorbijstand.
- De term Halt-straf schoolverzuim is aangepast naar Halt-interventie schoolverzuim.
- De term officierszitting is aangepast naar OM-verhoorgesprek.
- Jaarlijkse evaluatie van de MAS is vervangen door periodieke evaluatie.

September 2022

- Contra-indicatie Halt interventie met juiste nummers vermeld (bladzijde 13)
- Model-PV Halt-interventie tekst aangepast
- Aanvullend PV tekst aangepast

Opnieuw is duidelijk geworden dat de uitwerking van de MAS tussen regio's kan verschillen. Er wordt in de MAS uitgegaan van een lokale overlegstructuur. Deze lokale overlegstructuur is afhankelijk van lokale afspraken. Het is dan ook van groot belang om op lokaal niveau afspraken te maken over hoe te werken met de MAS. Voor de implementatie is een handreiking beschikbaar.

Model-pv's en signaleringsinstrument

De nieuwe MAS is te vinden op de website van Ingrado. Hier is ook een Word bestand te vinden van de meest actuele model-pv's en een Excel bestand van het signaleringsinstrument.

De MAS wordt periodiek geactualiseerd. Heb je interesse om deel te nemen aan de klankbordgroep of vragen, aanvullingen, opmerkingen? Neem dan contact op met: info@ingrado.nl

De klankbordgroep bestaat uit leerplichtambtenaren, beleidsmedewerkers, teamleiders/managers.

**Het recht op
onderwijs en ontwikkeling
beschermen we samen.**

Tuist nu!